

זכרו תורת משה

זהו כולל כל הלכות שנת בקיטור נמרץ בטעמו של
כל דבר : וספר מצות משה והוא קיטור
מספר חרדים כולל כל מנין המלות אשר לזאת משה בין
טעה ולא תפסה בין מה שהוא מן התורה או מדרבנן :

ועתה בניס שמעו לי יראת ה' אללדכם אשרי פדס
שומע לי לשקוד על דלקות אלו יוס יזה למען
תהי תורת ה' בפיו כי לא רבים יחבמו ללמוד הלכות שבת
בש"ע ואסי' בחיבורי חיי אדם כי לא יפסיקו לרווח למאון
הקדחים כל ימיהם : אך קונטרס קטן כזה יכול כל אדם
לברך אותו בסידור תפלה שלו ויכול לחלקו לכל ימי השבוע
זמי האיש החפץ היים ידריך את עלמו ואת בניו הקטנים
וחנך לגמר פס"י דרכו ולא גם בי יזקין לא יסור מתנה :

חברו בעל המחבר ספר ח"י אדם ונשמת
אדם חכמת אדם ובינת אדם

גפה נזירנא יע"א

ער ידי מנתם מן ב"ד נרד וז

בשנת תקע"ז לפ"ק

לוח השעות מהלכות שבת

בימן ט' יח לזכור ז"ל לזכור : סימן ט"ז זימורין זריד לבית
 צינורין . שם סעיף ו' שומן ז"ל שמן . סי' י"ט מחצירו
 בו ז"ל לבו . שם סעיף ג' בלבו ז"ל בכד . שם ססו' ה' ע"י
 עכו"ס ודוקא באופן ששאר קצת סמטני על מי הכלב
 ה' כ"ח כ"ז עוה ז"ל בכלל עוה . סי' ל"א סעי' ג' בעששים
 ז"ל בעששים . סי' מ"ב סעי' ג' להוציא לפחות ז"ל לפחות
 שם סעיף ד' דכל ז"ל כל . שם דהמוניא ז"ל והמוניא . סי' מ"ד
 בתוניה מלחכה זו מאויה מאוד ולכן הייב כל אדם לתשמש בבגדו
 ובכיסים צוריק קעשנים ע"ש קודם הבלת שבת שלא יהיה שם
 מחט או מעות ושאר דברים חרוז ומנוח בו וכן אם הציית כלם
 נשיריך שלא יהיה שום קאשניק או קרם נפסק מהם : סי' ר"א
 שלם ואלה פרוסה כז"ל . סי' נ"ב סעיף א' כדי לכשוט ז"ל
 לפשוט . בימן נ"ג סעיף ג' כשיוצאים ז"ל כשרוצים . שם סעי'
 ז' לעול ז"ל לעולם :

הסכמה

היה ברצוני הנגיד מהור"ר מנחם מן מדב"ס ומ"ס בקהלתינו
ביקש ממני ליתן לו חיצור קטן שחברתי בשב"ס ב"י קטנים
לחנכ"ס בהם לידע כל המצות בכלל דכ"י קטן מספר הרדים
וקצור מכל הלכות שבת ור"ס להדפיסו בדפוס משו"ב שלו בדרך
קטן בכדי שיוכל כל איש לברוך אותו בסדור שלו . ולפי העת
והזמן הוא זכור הרבים לנערי"כ ובמ"ס ומסרתי לו בעין יפה חס
אין כסף ובגזירות עירין שלא יחזיר שום אדפיס להדפיסו כ"ז
שלא יזכור מהור"ר מנחם מן את שלו . ואמנם אף אחר שימכר
הד"א אפי' למכר"ס הנ"ל לחזור ולהדפיסו רק מחיצור שיהיה
מונה בכתיבת די' יממה כי בלתי ספק שיהיו חוססת וארור אשר
יסג והשומע תבא עליו ברכת טוב ל"ג בשומר שנת חקע' :

נאום אברהם דאנ"י בעל המחבר ספר חיי אדם וחכמת אדם
ובנית אדם ושמח אדם ושערי אדם :

הקדמה

אמר המחבר ראיתי לכתוב הקדמה כוללת על כל הקיצורים .
אשר זכני ה' לחבר : וספר חיי אדם וחכמת
אדם ושערי אדם כבר יצאו לאור ונתקבלו בכל הגו' ונהני
מהם גדולים וקטנים והנה זכני ה' לחבר עוד איזה חיבורים
והם בכתובים ח"י ובחמד עליון אקוה שידפסו כלם בין ע"י
אמי או ע"י אחרים כי כלם חשובים בלשון נח ופשוטים ונחמדים
דינים לשומעיהם להנות בהן בני אדם והנה באני כמתחנן
על

הקדמה

על דברות בני אדם מה יתרון לאדם זה בנצנוציו שידפסו
הצוריו ומקרה מלא עשות ספרים הרבה אין קץ • לזאת לאדיע
קטע אמרי אמת וחדע כוונתי באמת כי אם ליה לזרעא דאבא
וסליה לי לעשות הסורה כקורדס לחתור בו או עזרה להגדל
ואפתחה במשל פי :

אמר מעבר לנכרי כוש היה מלך אחד מחולל ברוב
התשכחות • אהב השפע • מטיב לרעים ולעוים •
מוקן דלי • אבי יאמי • ובחמלתו על העניים ויתומים
האובלי • מנת המלך חשב מחשבות לעובד באחרית • למען
יאלכו מפני מעשיהם וממעשה ידיהם : ויקרא להם המלך ויאמר
להם • הנה אתם יושבי פה מפני חאלכו ומייני תשחו והכל
רק באמת חכם ואין זה רק לחם עיבי • כי אין בידכם שום
זכות וכשרון מעשה : ועתה הנני רונה בצונתכם ושעו לענתי •
דגה יש לי במדינות הים מדינה א' ארץ גנים ופרדסים ובהם
כל עץ נחמד למאכל ועוב להשכיל ובו מגדלות מרקחים :
מור ואכלות • גפרים עם נרדים : אם תליתו בשליחתכם
לעבוד ולשמור את האילנות • להשקות כל אינן ואילן בזמן
וצמחיהו • אז תקימו בעונתכם בת"ש טור תאנה יאכל פדיו • רק
בתנאי ואמר אדוני יסוד ר"ל שתשמרו ליצות ריוני באופן שרוב
הפירות יהיה למאכל להשרים והפרתמים אשר כעת צערים
אשר הם כחומר האילנות ולבסוף יהי צהערי • לכם נתונים
במתנה תחת שמירת האילנות הנ"ל וגם אתם יש לכם רשות לאכול
פריים ולהתענג בהם • ולמען הימים אשר יעלה לרצון לפני
אזי אשלח וקראתי אתכם • והיה אם תשעו • תהיו מאוכלי
פולחני בלתי בושם וכלימה כי תהיה חלף עבודתכם וממעשה
דרכם ופרי מעלליכם חאלכו • ותשבו צעיריכם וכל השרים אשר
אם ישעו בחברתיכם • ויבכו ויפלו לרגליו ויאמרו אל נא כי טוב
נו בשבתינו פה ולהתענג באור פני המלך אף שהוא לחם עושים •
י מי יודע את נלים בשליחותיו ואז חיד נשוב וגדלה פני המלך
חיד נרים ראש • וימאן המלך ויאמר הנם שאין ספק אלני
הרבה מאכא לא ילוחו בכל עבודת צדק יעשו רובן או מקהותן
אפי' מישעו מ"מ כ"א ואחד יאכל פרי מעשיו ואפי' אם
שע הרבה לא ימלט מעשות גס טוב והנם שיקבל עונש על מרדו
י"מ לא ידם מהם נדם ואפי' פרי מעלליו יאכל אם מעט ואם
הרבה

המדרמה

הרצה יולמען הדינות עם רב במדינת המלך אשר אנכי יושב בקרבן
 זינו וילמדו אחס הקת המדינה ומנן האילנות בכללן כמה מינים
 הם . ופרטי עבודתם ומנן עבודתם וישביעם בשבועת האל
 ייביאם בצרית לשמור כלל אשר נזה המלך . וילכו ויצואו אל
 ארץ רחבת ידים לא תחבר כל זה . הירא את המלך וחשב כי
 לא לאכול מפריה ושלחתי הנה רק לקיים מצות המלך לא סר
 ממנו וחי בשכבו ובחומו זה יר נאמן . ואשר לא שח לבו לדבר
 המלך הלא והתענג את פניו בשינה ועיול ובאכילה ושחיה ומצות
 המלך ושבועתו השליך אחר גוייתו רק לפרקים ולעיתים רחוקות .
 ויהי כאשר ארכו הימים והנה שדכו היתה כשדה חיש עול ועלה
 כולו קמטונים . וגדר אבנים והרסה . וחתח ענבים יעלה
 באושים וחתח כפרים ונרדים עלה קוים ודדרים . והניחות
 המקלות מים חיים להשקות את הננים שברו . וכל אילן טוב
 יבשו . ונתמעט המסחר במדינות המלך וגם השרים והפרהמים
 אשר אכלו חקם ממנת המלך מאלו הננות ופרדסים בוסו וחפרו
 ראשם . והמלך לרוב טובו העלים עין מהם כי חפץ הסוד הוא
 ואמר בלבו אולי ישימו לב ויחזרו מדרכם הרעה :

איש היה שם אשר לפי ראות בני אדם היה חכם וחמים במלאכתו
 אשר לדעתם ישא חן בעיני המלך . ויהי כי זמן האיש
 וישם על לבו הנה קרבו הימים אשר אהיה הרוח אל המלך ויפספס
 במעשי ויראה כי עדיין לא הגיע אף למציאות המלך . כי
 לפי גודל מעלת האילנות ודקתם ורכותם היה מהרואי שיר ולילה
 לא ישובו מלחשוב מהשבות ולפי רוב העין והשתדלות במלאכתם
 צודאי היה כל פרי ופרי מעולה ומשובח כפלי כפלים . מה גם
 שעי . שהכיר השגחתו לפעמים מהם . ותרלקל אחת אילן גדול
 הערד אשר הוא יותר טוב ומעולה מהאילנות אשר עבר ודמר .
 באופן ששקל הפסדו ושכרו שיהיה עולה ההפסד כפלי כפלים גד
 שברו ויחמרמר החיש מאוד מאוד . וינעק נעקה גדולה ומדה .
 ויאמר קוד אבא אל המלך ואיך אשא פני המלך אשר בעונתו רש
 להטיב עמי ואני הייתי בעוכרי והלכתי אחר הרצל ויאמרו לו
 מצרין הגד נא לנו מה זה ועל מה זה . הלא הצריר הם רכמים
 כמון ויש מהם יותר ממך והם צועחים במלאכתם שישמח בהם
 המלך ולדעתנו אין זאת אלא לרוב גאונך כי תחשוב שאתם
 הוא היותר חכם ורצונך שתהיה בראש כלם וקרוב לעל מכולם .
 וינן האיש אל נא אחי אל תתע ואחי לאיש בליעל כי הנס הוא
 רחוק

הקדמה

דחוק מאוד ממדה עמה מ"מ' ב"ה שגם נע וזשל גאזה לא קרב
 אלי ומנעורי אני שנאחיה כי דרשתי וחקרתי על ענייניה וראיתי
 כי היא מחועז ושנא ולכן הרמקתי אותה ולכן אל חלשימי בזה :
 אך דעו נא כי השליחות אשר שלח לנו המלך לעצוד ולשמור הגנים
 והפרדסים קולל ב' כוגים סוג א' לידע מספר כללות האילנות
 כמה מהם והשנית לידע כל פרעות כל אילן ואילן וגם בזה יש ב'
 סוגים א' הוא החיובות להשגיח על כל אילן ואילן בכללו ופרטו
 להשקטו בזמנו ולשמרו מהום והקור וביוזא באלו . והשנית
 פעיונית לעיין במחשבה זכה לידע טבע כל אילן ואילן ולהמציא
 פאך להרכיב אילן זה בזה בכדי למדש פירות חדשות ע"י הרכבות
 האלו . והנה ידעתי שיש מן ההכמים המקיימים שליחותם בשני
 סוגים בלחמ ואלו אין זריכים לראות כי בועתים במעשיהם ויש
 שהם טועים בעלמם שחושבים שמקיימים והיום משימים על לבם
 לפשפש במעשיהם ואינם יוצאין ידי הוצת' בשניהם ובפרט בחיובות
 שיש פרטים רבים אין מספר והם אינם משגיחים ע"ז והושכים
 שעושים רצון המלך בשלימות . אבל אני מקיח את מקומי ואני
 עושה שקר בנפשי וידעתי כי לא יאחזי י"ח צפיונית ופשיטא
 בחיובות הגם שנחקי אל לבי מיזם שבחתי הנה לחקור ולדרוש בכל
 פרט ופרט ואעפ"כ לא עלתה בידי אחמכת החרשלות ועלילות ואם
 מחמת הולשת כחי . ולזה אני בכה ונועק במר נפשי כי לא
 חייתי להמן בשליחותי : כי ע"י שהסחתי דעתי מהם פעם בשוגג
 פעם במזיד פעם ע"י אונס ופעם ברצון נחייבשו כמה חילונות
 וגשברו כמה סילונות ונחייבשו כמה מעיינות המביאים מים להשקו'
 האילנות ונתמעט פרוסת השרים ועבדים היושבים בעירור שייחד
 להם המלך . עודנה דואג ובוכה במר נפשו ויבא אליו א' מחביריו
 ואזהביו ויאמר לו אינך נא ענה ועי'ז תמלטי נפשו ותמנא חן
 בעיני המלך הנה ידעתי כי רבי' הסעמי הארצו' העוכקי' במלחכ'
 המלך והנה אינם יודעים מלאכת הגנים דק מחילנות הגדולים
 האראים לכל וגם מאלו אינם יודעים רק בכללן ולא בפרט
 ומהקטנים שאין להם מספר אינם יודעים כלל אפי' בכללו
 ושמעמיש כעור בקר והנה ידעתי כי כך לשון למודים ולב
 לבני ולהורות להם הדרך ולקדיעו להם משפט כל אילן ואילן
 בכלל וזפרטות וזפרטי פרטות ולפאח לבס בטעם כל דבר
 ודבר . ועקם קח לך מגילת ספר וכתוב עליו מספר כל חנן
 האילנות פרייט ועבודתו בפרטות בקיור נמרץ למען ירגילו
 וילמדו

הקדמה

וילמדו בו בחלה מצרים ומי שאין לו לב להבין ואז גם עד זקנה
 ושיבה לא ישכח מהם ומה גם שהוא דבר קל לחזור עליו בכל יום
 כיום מעט ולמחר מעט וגם לא יעזבו טרדת הזמן כי בזמן קצר
 יהיו יודעים כל עבודת חילן ועוד חוסיק לכתוב בספר כל עבודת
 חילן וחילן בפרטות בטעמים וכו' ובלשון נח למען ילמדו
 מחוכו מי שיש לו לב להבין יותר ואז בחלק החיונית ועוד חוסיק
 ידך לכתוב בחלק העיונית מה שעלה במחשבתך דברי' ראשי' מן
 ההרכבות ויכיר תועלת גם לגדולי' וחקרי' לב כאשר ימלאו מקום
 להקל מהם העיון ועוד תמצת הדעת בדרך ואז מה שקלקלת או
 שלא חקנת יתחנך הם וכו' כאשר יקרא לך המלך חזי כל הלומדים
 מתוך חיבורך כלם ילינו טוב בערך אל המלך ובדלי' עכ"פ יקל
 מעליך העושה הגדול ואפשר שייעזב לך בעבורם :

בשמוע כלים ענה הצירו וייעזב צעיניו ולא התמהמה מלעשות
 כן ויסי בזמן קצר ותרכה הדעת בדרך עד כי מהטעם
 ועד גדולם כלם יודעי' הקה המלך ורצונו בעבודת כל חילן
 וחילן :

ורגה כנמשל אם אבא לבאר כל פרטיו לא יספיקו כנח ניירות
 אך בקיצור המלך המכולל בחשבונות הוא הקצ"ה אשר לו
 דומיה תהלה :: והנה צדומו הטוב גרף כל השמות והגנים מוזי
 כבודו בחכמו הגדול ולא בשכר מעשיכם וזה נדרש גהמא דכוכבא
 ולכן מוריד אותם לע"ה ונתן לנו חורה ומצות גשמיות אשר ה"א
 להימן בעולם הגשמות כי שם רק רוחניות ונטע בהורחיתו הקדוש'
 הרי"ג חיליות וכס הרי"ג מצות ומטעניע הנשמה טרם לאתק מסס
 לעבדה במצות עשה ולשמרה במצות לא תעשה ובכל חילן וחילן יש
 בה גמל כללי' וכמה פרטי' ופרטי פרטי' ותאשר לא ישמור פרט
 מפרטיו הקטני' חזי ייבס הרי"ג או עכ"פ ענק מן הענפי' ולכל
 מצות ומצות יש עונמות מיוחד' עם מלאכי' מיוחד' וכאשר יקיים
 אחד מצות בשלימותה חזי צהור פני מלך שיש לו שמחה בעצות
 רצונו משפיע שבע רצ וצרכה לחיות מלאכה ולחיות אחד ואז
 כשיצא נשמתו הולך לו להתענג בלואו עולם וכלם שמתי' לקראתו
 אך כאשר יבחר אחד ממצות פרט מפרטיו וכ"ש כשיעבור ח"ו על
 כל המצות חזי המלאכי' שבחיהו עולם חיים מקבלי' שפע :: והנה
 מלאכת הקודש והמצות הלוי בנ' דברי' ח' בהוצאת דהייט
 שידע כל מצות ומצות בכללן חיה דבר מהויצ לעבודתו לא
 לעשות וגם לידע כל פרט ופרט מכל מצות שידוע שכתב מצות
 וחלפי'

הקדמה

וחלפ' דיני' תלוי' ככל מזה ומזה ואם יפגו' באחד מפרט
פרטות הרי קלקל עבודתו והשניה בעיונית לעיין בכל פרט ופרט
כי תמיד יתחדשו ספיקות :

ודעה אנכי האיש אשר הרבהתי את הכרס ולא הייתי נאמ
בשליחותי ואם נלתי מנוף העבירה הלא עון עקיב
יפגוני שאדם דש צערביו ונדבריו' שהי'ה מעקב ומרמה או
האדם ומורה לו החירי' (ומלת עקיבי הוא מלשון ויעקבני ו'
פעמי' ר'ל לשון מרמה ועקבה) ואם נלתי מע'ז וג'ע וש'ז
בפועל מהם מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאי מחולדותיה
ומחבק שלהם כאל' כל המחנאה כאלו עובד עבודה ארה וכן
הכו'ם כאלו עע'ז כל המחליף דבורו כעע'ז וכיוצא בזה הרבה
וחולדת ג'ע מי יאמר כרתי ברית לעיני הלא הי'ה'ר טמון בחובו
למכנים הרהורי' רעי' במחשבתו חפי' שלא ברעונו ולאו ירגיש
האדם שאלו היא זיווג רוחני ע'י החיד והלשון והרוק הוא הזרע
כאל' שהרוק בחוד הפה והדברי' עמוקי' ואג'ש כשבא ח'ו לירי
עומאה גשמי כמשאל' לא יהרהר ביום ויצא כו' : ומקרא מלא
ומגיד לאדם מה שיחו חפי' דדברי' שבינו לבין אשתו : חולדת
שפיכת דמי' המלצין פני חבירו וכ' רוקח שקשה משפיכת דמי'
שהרי רוצה יש לו חלק לעולם הבא ומלצין פני חבירו דינו קרוב
במשנה אע"פ שיש צידו תורה ומעשי' טובי' אין לו חלק לעולם
הבא : כל הנזול חבירו כאלו נועל נפשו וכיוצא בזה אשר רבו
מלמנות : למעלה מהם ל"ה ששקול כנגד כלם : ולמעלה מהם
כאשר יבחק אדם בעצמו ימצא שאין בו מדה בטחון כלל שאם
היה בו מדה בטחון לא הי' עוסק כל היום במ'ות וק'ו שלא היה
עושה שום עול ומכ'ש במדות ומשקלות וק'ין שאין בו בטחון בודאי
שאין לו אמונה שאם היה מאמין שהקב"ה משגיח עלי' וז ומפרנס
לכל היה בודאי בוטח בו וכיון שאין בו אמונה בודאי כל יביותיו
לא נחשב לכלו' יתבונן האדם בדעתו ואל יעשה שקר בעצמו וימצא
שידברי אמת הן ודרך וז'ה ששואלין בשעת הדין למעלה גשאת
וגעת באמונה והק' הוכפפת שהלא תהלת דינו של אדם על ד'ח
ובזה א"ש שבדאי תהלת דינו על ד'ח והיינו קודם לכל המצות אבל
בודאי קודם לכל הוא זה היה לו אמונה שאם אין המונח אין חור'
והביטמן שמאמין בה' ובטח בו אז בודאי לא יעשה עול ויביה לו פנאי
לעסוק בתורה וכאשר ידרדק האדם בספר חרדים במין שס'ם
ל"ח ומלא הרבה שכלל בהם עכ"פ בשונג וכו'ש בין אדם לחבירו
ונדברים

הקדמה

ובדברי' הנוגעי' בתמון ואם לא נכשל בכללות המזוה על כל פני
נכשל בפרטיות כי כל מזוה ומזוה הוא חילן בעני' עמו אשר יש
לו ענפי' חין מספר כמו שכתבנו . ואם נשמר מלעשות מלאכה
בשבת לא נזכר תכעס שג' בזהר דזהו שג' לא תבערו אש כו'
והמדבר דברי' מ'צמ בשבת וי'ט הרי זה כמוזא מרשות לרשות .
מלבד שאר מלאכות האנושיות בהיסח הדעת ואם יקטין בעיני אדם
מה שמטלטל מוקפה בשבת וכן כל דברי' שהם קטני' בעיני אדם
אבל הם דברי' שעומדי' ברומו של עולם ולא ישגיח על קטנות
הדבר כ"א על גדולת המזוה :

ואם יאמר אדם הבס שיש לי חבילות עבירות יש לי כנגדן חבילו'
מזות דע לך אחי שטעות הזה מזו' צרוב סאש'י אך נרד
לפסחש אש לא יאמר עלינו כמו שאמר ישעיה הנביא וכנגד עידי'
כל זדקוטינו פירש'י כנגד הראוי להסירו וי'ל דהל'ל כנגד קרוע
ואגס י'ל שרצה לכלול בו ג' דברי' שזריך שיהיה בכל מזוה .
(א) שיהיה המזוה בשלימות ולא מקצתה ואם הוא מזוה שעי'
דבור כחורה וחפלה לריך שיהיה בכוונת הל' . (ב) שיהיה רק
לש'ש ולא לשום פניה וגאולה או להראות זדקתו . (ג) שלא יסי'
בו שום תמון של גזל וכי' נכלל במלת עידי' שיש לו ג' פרושי' .
(א) כפרש'י לשון הסרה ממחצת שהוא קרוע ואינו בשלימות . ב'
לשון עדי' זהב שהוא לשון חכמים וידוע שהעשה נגד לסתמאות בו
אינו חושש רק מה שהוא יפה למראית עין לעיני ב'א . (ג) לשון
גזל וסלול כפרש'י עכ"פ בצוקר יאכל עד לשון שלל וזה"ש כנגד
עידי' ר"ל יש מהם שאינם בשלימות ויש מהם רק לגאולה ויש מהם
בתמון גזל : והנה החורה והמזוה הם חלוי' בג' דברי' כמ"ש
צקיר . גללכך . לעצמו . דהיינו במעשה ודבור ומחשבה והם
נגד נפש רוח נשמה ובעשיות מזות גשמיות מתקן הנפש : ובלמוד
חורה וזרכות מתקן הרוח : ובכוונת הדברים מתקן הנשמה .
ונחמיל צרוב זדקוטינו ישראל קדושים וכל יוסתמשללי' ומזרכי'
ק' ברכות נחפשה ונהקורה אש הם בשלימות . התפלות ידוע לכל
כי נתקיים בו כמ"ש בששחיו יכדוני ולבס רחוק ממני וחפלה
בלא כוונה כגוף בלא נשמה וא"כ הם כלם פגרים מתי'ס והגאון
מאו' יונתן פירש משח"ז ב' שזכנסו להתפלל וקדם אחד מהם
ויאמר עורפין לו תפילתו על פניו ר"ל ב' שזכנסו להתפלל דהיינו
כמה לדבר והל' לכוין וקדם אחד דהיינו הנה ויזא ח"ו עורפין
ס' וא"י אומר עוד מלבד שח"ו לא נקבל עליה שער הלואי שלא יהי'

הסדרה

עונש כדן זורק צרכה תפיו שהמזכיר את השם לזיך לומר ביראה
 ורעד. כמ"ש לא לא תזמור לירא את השם הנכבד והנורא
 והאורקו תפיו בלא כוונה ליה מורא. • בפילין את השם עשוי
 כדן ואם שומען בקדושה שלא יסית בזה וכן בכל מזה והנה
 נרד לדקדק את הוא בשלימות ואליכ ע"ז נאמר כל אשר בו מוס
 בו ח"ו. • ונגד תנאי הב' צריך לדקדק את אף בעצמות המזה
 שם גלות ויהורא שלא יסיה רק כעשה להחלואות בו ונרד האדם
 להתבונן את אינו עושה המזה או החורה עתה להתגדל בזה או
 קרדוס להתוד בו. • וכאשר יתבונן האדם ימצא שפעט שלא
 תמלט מזה. • ונגד הב' יתבונן כן אדם שלא יהיה בידו שום גול
 ואונאה במש"כ ארחץ בנקיון כפי ואלו ואסובבה בו' דהיינו תפלה
 כי כאשר אין ידיו נקיים מגול וכחול בו אין תפלתו תפלה וכמ"ש
 ובפרשם כפיכס בו' ידיכס דמי' מלא ודמי' חרתי תשתע. •
 וכאשר יתבונן האדם צערט את הוא עוסק בצ"ת ימצא בידו גול
 ואונאה רק שמשבי' שלא נקרא גול וגובה רק הגובז והגול כגול
 וגולן אבל לא כן אלא כל מעון של אדם שיש בידו זמנו שלו
 בידיעת ובראון חבירו נקרא גובה וגולה וכאשר יאמי' ה' האריך
 בזה. • ולפי שמכל חורס ואע"ט נעשה תמנו לבוש להסתחו לעיכך
 אשר באביא שהבגד שאנו עושי' בדרקויתנו הוא רק בגד עירי'
 לפי כל ג' פרושי' שבארנו. • והנה כאשר יתבונן האדם במעשיו
 יראה ורעד יבא בו וכמש"כ ואירא כי עירוס אחי. • וכאשר יתבונן
 האדם בדעיו וילמוד בספר החרידי' כל מזה ומזה וכל עבירות
 ועבירות החלוי בכל אשר ואמר מגופו ולא יעשה סקר בנפשו וחסד
 וימשת במעשיו את השם שלימי' בכל ג' פרטי' שהזכרנו ימ
 את ע"מ בעל מוס מכף רגל ועד ראש ואם צאץ לפרט כל פרט
 ופרט סקר הידיעה אך נזכיר אברא' הראש שהוא מלך
 שבאיברי' ובו האברי' האמדי' המוח שבו חלוי המחשבה
 והעיני' שבה חלוי הראיה. • והאזני' שבה חלוי השמיעה
 וספה שבו חלוי הדבור. • והנה רעת השם אין להאריך בדי
 נזקיו גלוי לכל בליכר רכילות ניבול פה אפי' פה אצחו כמש"כ
 מליד לאדם סתו. • דברי מ"ז בשבת וי"ט. • לדבר בזה"כ
 ובה"מד. • מדבר עם חבירו א' צפה וא' בלב. • דברי שקרי'
 חניפה: לימות דברי רכילות ומחלוקת. • מלבין פני חבירו
 מקלל את חבירו. • מתכבד בקלון חבירו. • מפסיק במשת
 ומדבר דברי' בטילי' ועור הדבה אין מספר. • כאשר יתבונן
 האדם

הקדמה

אלהם יתא רובן או מקטן עובר עליהם ואפי' כחיהם
 לומר תמיד לא יללו מהם וכן עיני' והאזני' הדיק' יתא
 מור וגלוי' לכל : ועתה נדבר מבלב והמור שהם כלי
 מתהבב שבהם תנו עיקר חילון הכתוב והנה חלצה שברוב
 התפלות והברכות שאין לנו מכווני' בהם וא"כ מהם מתא
 חילון נדבר מסקלקולי' ופנמי' שאנו פוגע' בהם לב מור
 תפלות און : קנא שנה המד' הכבוד גלוי' קפס רשות
 דעו' וכ' הרמב"ם מה שארז"ל הרביר' עבירה קש' מעבירה לפי
 שהתעבבה בוא מתא ולב האגרי' הנכבד' ובעבירה הוא פוגע
 גלוי' גשמי' משא"כ במור ולב שפוגע במתעבבה שהוא דבר רוחני
 ויסדתי ע"ז קונטרס מיוחד ע"ז :

גללו של דבר ראיתי כי טובס כחדק וישר מתעבבה הגם
 שגלמתי יס"כ מכפר ופשיטא יוס המיתה ולכן לא יתייחס
 אדם וינעם ב' וגם עכ"פ יתן לו שבר מלכותו אם מעט ואם
 הרבה וגם במתנה הנסמ' אזי ייחאו כביחאו ויחאו למענה בזהמא
 כיסופס כי גוטלין שבר מעט במלות שששה רשע גמור ומחלין
 לזה : וראיתי שהגיע בימי' אשר אין בהם תפ' ולא ארע מת'
 אהיה קרוא אל המלך ואירא כי ערוס אומי' ומה אשיב לשולחי
 דבר : ויען לי לבי להיות ממזכי הרבי' ואולי יהיה זה לי למחם'
 באז"ל כל המזכה רבי' כו' : וכאשר חפסתי באמחמות בני
 בלדיק' מה' משה ז"ל ומלאתי במוכס מה שכתבתי ללמד את בני
 קשריו קטני' דביינו חלק א' כל מיני המלות כאשר סידר אוחסי'
 גס' חרידי' והוא עולה על כל מיני מלות כי הוא מורה בן מה
 שהוא מן החורה או מדרבנן וכל מלה ומלה הוא חילן בפני
 גלוי' אך מפני המריכות מניה' אותו : ולכן לקטתי ממנו
 גלוי' ויהיה די בזה שמהקטני' ועד גדולי' ידעו כל מלות ה'
 שכתוב שם בהקדמה וז"ל וכי אפשר להיות עבר למלך אם
 ידע כל חוקותיו וגאיותיו וקראתיו מיין המלות ולפעמים
 להספתי חזק נוסף משלי ועוד חברתי להם קונטרס קטן והוא
 גולל כל הלכות שבת בדיקדוקיה ופרטיה כי הלכתא רבסא
 לשבתא והוא חילן גדול אשר יש לו פארות רבי' מאוד : ומלכו
 של עולם מקפיד עליו מאוד עד שאחרו כל המחלל שבת כאלו
 עובר עברה זרה וכל המשתר שבת כאלו קיים כל התורה
 אחרתי מי יודע בני' אם חכמי' יהיו והזהרתי לרבותיהם שילמדו
 קונטרס זה לבני' וידעתי כי בזמן הזה שגשגותימי' הרבי' התורה

הקדמה

פסחכמה ומנוחה בקרן חיות ובשרט על הפרנסה וסתרצב על
 ואחרית זלזה הצרתי ספר ה'א וה'ל כמו שכתבתי שם בהקדמה
 וזה בשלך החיובות עוד בשלך העיונית פתחתי פתח גדול
 להרוץ' ללמוד בדרך עיון הצרתי ספר נשמת אדם ובינת אדם
 אשר חנני ה' וגם חנני ה' בימי הבלי שהיה ה'א לי ללמוד
 בהלכות בדרך עיון. כאז'ל אל תרגזו כו' ועיינתי לפרקי' בפירוש
 סיה פסוק או אגדה וזכיתי לחבר על איזה נביאים בפשטי'
 מחקרי' ובדרך פשוט כצבור בהקדמה לה'א וחלי עיי' אזהה
 להכלל ביחס הדין כי מי שילמוד מחוך חיבורי יצלי' טוב בעדי
 זכ'א וא' ילמוד לפי דרכו הטעי' ובעלי דתי' ילמדו מחיבור
 זה הקצר ומי שיצין יור'ל עד מחיבורי היי אדם והכמה אדם
 וברוצי' ללמוד בדרך עיון ועייני בה'א וב'א ואל יאמר אדם
 שלא הראשוני הגדילו החורה ועסה ב'א זה ועסה אזהה קטנה
 עד שהצמידה על רגל אחת באמת לא מהכמה שחלש על זה כי
 מאלו כן לראשוני מי לנו גדול מרצ'ן שכל חרי צו'ו וצ'קאות
 וגדולתו לא מנע את עצמו מלעשות הגדול מה ואינו מחזיק רץ
 ב' צויגין וכל בו וספר ארמות חיים תלמיד רשב'א ורח'ה עשו
 קינוד מרמז'ס וטעמ'ס כמ'סכ עת לקצר ועת להאריך כי מי
 גלבו חפ' ללמוד בעיון ובאריכות הלא כל התורה לעיני ומי שאין
 לבו שלם או שטורד בפרינסה וכ'ס הבעלי דתי' ויערי' קטני' הם
 ילמדו הקינודי' כי עיקר הלימוד הוא לידע לשור מרע ולקיים
 מצוות' ואזהר ד' לירי שהרצני הנגיד מהור'ר מנחם מן מד'ים
 הקטלתינו התמצ' רוחו להביא חיבור קטן זה לרפוש כדי שגמני
 ילמדו וכן יעשו להזהיר את המלמדי' שילמדו אותם עם
 תלמידיהם לאזהר שלמדו שיעורם גמול' ופסוק ובשרט בעת
 שיושבי' על השולחן ומ'ס בשבתות וי'ט וחמור לנער ע'י דרכו
 עד שהיו עכ'פ כל המצוות שגורי' בפיסה בדרך כלל והלכות שבת
 בפרט' ולדעתי מאס יתור להבעלי דתי' לקבוע להם שיעור
 בשבתות וי'ט ללמוד בהקדמה זה משילמדו ח'קון שבת או פרק
 משני'א כאשר ראיתי בציני ב'א שלומד ס' משניות בכל יום ונדעתי
 שליט בפוסק ה' של נכרי' בשבת וראיתי שיושב אל שפ' רעדיל
 ועשה וגערתו בו הלא שבת היום ואמה עלי מה מלאכה זו כי סדר
 דלא מקרי טויה רק כמו במדיתינו שטוין ציד על שפיגל ואחרתי
 ט הלא אחס שונה במשנה וכטוה ומלאכה טויה יהיה במה שהיה
 ואמר וכי כשאתי שונה אני משי' על לב מה לעשות או לא רק
 לקיי'

הקדמה

לקיי' לימוד התורה ואמרתיו יפה אמרתי אין לי אלא תורה
אף תורה אין לו כי אם הלימוד אינו כדי לידע דיני התורה
ומעוניה מניית בלימודו . ולדעתי אף להמוכחי' את העם ומגידיו'
להם שיפור בכל יום עין יענה או דרוש או שאר דברי תורה יותר
יקבלו שכל על הדרשה באלו השיעורי' ולהורה להם המעשה אשר
יעשו ויקימו ללימוד ולעשות מעל הדרישה להם בדית שאין בו
אלא ללימוד . והנה בני המנוח הנדיק צהו' משה הוא קיים מנתי
והור תמיד על קונוסם הזה וקודם מותו נחמתי אותו שאחזן לו
שם עולם אשר לא יכרת טוב מבני' ומצוות ולכן קראתי שם
החיבור הזה זכרו תורת משה ובזכות מנוח שבת נזכה לגאולה
להיות לשם ולתכלה אמן כן יהי רצון *

והנה כדי להאריך עיניך ולהראותך ענת יחסי' איך צריך לשמור
ממנו אעתי' לך מספר המדות הגדול מזה אחת ומני'
כמעט בכל אדם והראה כמה ערשי' וענפי' רעי' יונאי' ממנה
וקרא שרש פורה ראש ולענה וכוא' חבי' אבות העומתה וד' אבות
חייקן מולדי' ממנו והם הגולה והכבוד והכעס והלבנות פני חצירו
וחולדתיכן אין מקפר ומלאך הזהירו והחמירו חז"ל עליהם בדאיהא
והוא כחוב אצלי בחוד שאר מדות שכתבתי לעצמי לייסר אותי
מלמנע מהם בסוט' ד"ד ע"ב ח"ר יוחנן הראשני כל אדם שיש בו
גכוח רוח כאלו עובד עבודה זרה כחייב הכא חושבות ה' כל גבה
לב ובחייב הכא ולא תביא תועבה כו' ור"י ידיה' אמר כאלו כפר
בעיקר שנאמר ורס לבנך ושכחת את ה' ושם דף ה' ע"א ח"ר
אלעזר כל אדם שיש בו גכוח רוח ראוי לגדעו כאשר ה' ואין עפרו
נער ושכינה תיללח עליו ועוד שם הרבה דברים . ולהבין ג'
דברים הללו דיה מדמה לעצמו זה לכופר בעיקר וזה לנאשר
וחתלה נהרס מה שאמרו שם . עוד אמר ר' חסדא ואחיתא מר
עוקבא כ"א שיש בו גסוס רוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכלין
לדור בעולם שנאמר גבה עינים ורס לבב אותו לא אוכל אל
חברי אותו אלא חמו' לא אוכל ויליד בנה פרק כ"ה אחריו כל
המזל ז"ל אין מכניסין אותו במחילתו של הרב"ה וה"ל ח"ל לומר'
כן וגיל שהרי האפיקורסים מסירי' הסגנה מהבורא' של עולם
השפל שאומרי' כיון שהקב"ה רס על כל רמי' וצנוה מעצ' כל
גבוסים וא"כ איך שייך שגייה על עולם השפל הזה אלא שיש
בהם צ' כחות שהאפיקורסי' ראשוני' אמרו כיון שא"ל לרס צל
כל

הקדמה

כל רמי' שיצא עולם שפל כזה ולכן כופרי' בעיקר ולאחרים
שעולם היה קדמון והאחרוני' מודי' שצרא העולם רק שמכר
השגה לכוכבי' ולכן עובדי' את הכוכבי' כידוע ועכ"פ שניהם
מיהס' להקב"ה הגאולה כי כן דרך המחנאה בהשגת
שיש בו מעלות נפלאות ולכן נחשבו כל אדם כחין. וגדו ובהמת
יש מהלך פכוקי' והמורי' כן כמש"כ כי גאה גאה וכתוב' ה' מלך
גאות לבש. וכתוב' ומרו לה' כי גאות עשה. וכתוב' בו יראה
גאות ה'. אך באמת זה אינו כי ה"כ ח"ך אפשר שיזהיר ה' על
הגאולה וכי יעשה תורתו פלסתר כמו שאמר ערנגרופס
ער' עקיבא וכמוהו כמה פעמי' בגמרא וח"ך אפשר שהקדוש
צרוך הוא שיש בו כל מדות טובות וכתוב' הועצת ה' כל גבה לב
מה שלא מינו כן בכל עפירו' שלא לאמר הועצת ה' כל אוכל
נבלות וטרפות וכמוהו עצירות הרבה וחף שכתוב הועצת ה'
היינו שהדבר בהוא היה הועצת לכל לא האדם העובר וקרא
הועצת וכן כתוב גאה וגאון שגאה נפשי וא"כ ח"ך אפשר שהרצ"ה
ישחמם במדה זו אך באמת כי הקב"ה הוא עניו בחלית העוונות
וכדבר' במקום שגאה מוא גדולתו שם חכה מוא ענוותו כי
כח מינו בכל המדרגה שנקרא גאה שזה הוא שם ההואר על
המחנאה לכל גאות היה הפעולה עמו עשירות גבורות שהבעל
לקרא עשיר וגבור ובודאי כל המדות מה שהוא עולה על הדעת
שחיוי להגאולה בעצורם - כלם נמלאו בו ית' וזה"כ גאות לבש
וכן כלם זמם שכן כי גאה גאה כבר תרגם אונקלוס גאה על
גאוינא ר"ל שהוא מראה גאון נגד המקנאים לכל בלג"ה ית' ש
וית' וזכו הוא עניו בחלית העוונות ולכן זה המחנאה חס כן
לדעתו חס מהראוי שישגי' ה' על עולמו ולכן אמר הקב"ה חס
אני ואחא יבולין לדור בעולם שאל גאמין שהקב"ה משגיח בעולם
ל"ל עכ"פ שהוא מחמם ענוותנותו וא"כ ח"ך אפשר להתגאות ונגם
מה דליתא שם דלית דלמדי זה על בעל לשון הרע אחי נמי שפיר
כידוע משנין אליה הנבזה שפילג רוחו מעולם מפמי שדיבר
דלעוהא ששכיל בדלעוריה חס מהראוי להשגיח בעולם והנה
רשב"י אמר כאלו ע"ז דהיינו ככח צ' שמכה לכוכבים וזה עובד
ע"ז ור"י דידה אמר כאלו כופר בעיקר דכיינו ככח א' שעולם
הוא קדמון ור"א אמר כע"ז עצמו שמהמת גאותו יעשה עמו כאקי
וינאם תתלך יופיך שאמרו לו עבדיו אפשר לכן אדם שיכיה מונע
ז' שגיס בצ"ק וכתוב' וישמע להם המלך כדליתא בגמרא וירבעם
מחמת

הקדמה

מחמת גאוהו עשה העגלי' . ומה שאמר עוד שהשני' מילכת עליו היינו שאעפ"י שהוא עבדו נדיק גמור כדרך כרבעס ויואש מחמת גאוהו יבי' נערד ולכן מילכת עליו . ואחז ב"א פקח עיניך עד ביכן מגיע הגאוה ולכן הוהירו הכמי' מאוד מאוד הוי שפל רוח וכפלו במלת מאוד להורות כמאמרסשם בכוטה לא מיניה ולא מקלסח ולא מנינו כן בשאר עבירות אלא מפני שהיא חבי אבות כעוממאס שממס ונלחט שר דברים שמוניאין האדם מן כעולם כאשר נבאר לי"ה ולכן אמר הכחוש חזעבט ה' כל גבה לב ולא חילק חס הגאוה הוא מחז' הכמה לו מרוב חסידות לו לשאר סיבות ככל הוא מהועב. בעיני ה' .

אחר שהודעתך העון בגדול שחלה בהם הגאוה נדיק חני להודיעך ולחרור אחריה כל הפרטי' בכדי לידע להנצל ממנה . הנה הגאוה מהבוה בלדס מחמת שחלחל את עניו בהיזה מעלה שחין בשאר בני אדם ולכן ירוס לבנו וכ"ס כשקבץ בו הרבה מעלות שאז יהשיב לכל אדם כלא וכבר ראייה ל"א ירח שמים גדול ואמר הכל אדם הינו שוין לעהבו וזהו שהגאוה עיור עיני כלנו והס ארבע מראות נגעים שיוכל להיות בעולם . (א) העובר כמופלג וכו' דבר שמהוץ לגופו לגמרי . (ב) דבר שהוא בגופו וכו' כולל כל ענייני מעלות שגולד נד' געצעו צהולדהו כגון בגבורה : (ג) מעלה היחוס שהיא בדומה לאלו וגרוע מהס שדומה בצד ה' לאלו שררי ר"ח לא השתדל צוה כלל רק שצא לו ממילא וגם גרע מהס שכל אלו יש לו דבר שני אדם והניס מהס וזה דבר שאין בו ממש ואין מגיע חזה שום הועלת להאר בני אדם : (ד) הוא המוכתר שכולס שגא לאדם בשכלו ובהשתדלותו והיא ההכמה האצל לו צהורה או צהבור . צהשגון וכחצ . צרפוח . צמוזיהא וכל שרר הכחמות . וכל חלוגהמדות כללן הכחוש צהומרו אל יהלל וכס צהכמתו וזה כולל כל דבר הכמה שגמר צהכמתו צין צהורה או צשאר הכמות . ואל יתהלל בגבור צהבורהו צה כולל כל ענייני מעלות שגולד כך געצעו ורף שסם בגופו רק שאינס צהשתדלותו . ואל יתהלל עביר צשאר וכו' הפחותה מכלס כי היא דבר מהוץ לגופו . ועל כלס אמר שאל יתהלל אדם בכל אלו רק צהאח יהלל במהכלל בשכל וידוע חזי ר"ל כשמשחמס בכל אלו הדברי' נדישת בשר צהמנוחין שמי שגולד בעל שכל והכס יעבוק צהורה כי קיה ההכמה לאמיתהו ושאר ההכמות אינס ללא לרקקת ונגצות בידוע ומי שגולד

הקדמה

שולד נצור או בשאר מעלות שנגופו ישתמש בהם לעבודת ה'
להיות נצור יכנס לימרו ומי שיש לו נעימות קול לכנר ה' מגרונו
וכיוצא בו בכלם ומי שהוא עשיר ירבה בצדקה ויהזיק בני תורה
וכיוצא בו. ואם כשתשתמש בכל הדברים לעבודת ה' הוי ראוי
להתהלל :

והנה לא אמר הכתוב צוחת יהלל המתהלל אלא שאמר יהלל
המתהלל כוננו שבדאי לאדם עניו אעפ"י שאינו עוסק
בכל אלו הדברים רק להשכיל וידוע לחזקו וכל מעשיו לעבודתו ית'
מ"מ לא יתהלל את עניו בזה כי אז חכום בלבו הגאווה ושאר
מדות רעות וכמס"כ יהללוד ד' ולא פיר' כי האדם אעפ"י שיש
בו כל מדות אלו ישפיל את עניו וידמה בעיניו כאלו לא היו בו
ומי לו גדול מדוד המלך שהי' הכס נצור ועשיר שאין כמוהו
ואמר ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ואומר אס לא שויתי ודומתתי
ופסי כגמול עלי חמו (וזה"ש ואני בעיני הכינוחי לבית חלקי זהב
מאה כסרי' כו' שאעפ"י שבי' לו העושר המופלג הזה הרגיל ה"ע
שלא לכתות ה"ע לעושר שלא יגבה לבו ולכן הקדוש חמיר כל וכסיו
לבנין בית המקדש בכדי שיהיה חמיר עני כדי שלא להתגאות
וזה"ש ואני בעיני ר"ל בשביל להיות עני ואפשר שזה היה
ג"כ כונן שלמה שכ' בו אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה ומדלל
כתיב נחשב לשלמה מאומה דאז היה משמע דלשלמה לא נחשב אצל
לכל ישראל היה נחשב אצל מדכתיב בימי שלמה משמע שלא היה
נחשב בימיו לכל ישרא ויהיו מהמת רוב הזהב שהביאו לו היו כל
ישרא עשירים וידוע שהשיבות הזהב אינו אלא בשביל שלא בנחמא
הרבה ולכן מי שיש לו הרבה מתגאה בעבורו אצל כיון שהיה שכיח
מאוד אצל כל אדם אין בו זהה להתגאות) אך שאם ירצה אדם
להלל את הציר ובענין שאמר ר' יוסי בן קסמא להאיש שרז"ל
רזנך שחדור במקומו ואתן לך אף אפיס דגרי זהב וא"ל היי דר
אל במקום תורה כו' ולא עוד שגשעת פעירתו של אדם אין מלון
לו לא כסף זהב כו' אלא תורה ומע"ט ובדאי אין כוננו שילך
עמו לקצר כסף וזהב דא"כ היה לו לומר אינו לוקח עמו כסף
וזהב אלא בומה שגשעת לויה הוי דרך העולם לומר שבהו של
מז ומעולם לא שטעמו שיאמרו עליו שהיה עשיר גדול דמה מעלה
בזה העשירות אלא אומרי' שהיה עוסק בתורה ומע"ט וזה"ש שאם
ירצה הים להלל להבירו א יתהלל בעשרו או בנצורתו או בהכמתו
ב"כ לא הדברי' אין בהם קדאי להללו הא"כ היה הכל להשכיל

הקדמה

וידוע אחרו כמו שצבור לעיל והנה בודאי מי שיש לו מוח לא
 יאחר שיגלה בעשירות כבר אם לא שחשמה עם העושר לעבודת
 הצורא לפור ממון על מנות ולתחזיק לומדי תורה כא"ז לא נברא
 זה לא לבנין בית המקדש ר"ל לעבודת ה' ודברינו לחש"י שלימי'
 יראי ה' ועסקי' במנות וגם הם בר חורין ובר אבנהין ולזה גבה
 לבס בגאוק ובוז עד שכל אחד נדמה לו כאו הוא מלאך וכל אדם
 כאין וגדו ואף שצורה עלמו מבחון לאו הוא עניו גדול מ"מ רק
 עניו למטה חכם לבו למעלה מכל אדם על לא אף חומר
 שצני לי וצני נפשיכם הרדקו מפתח בית הגאולה שצנו והכמו
 רהם מה שאירע לירבעם ולקרח ולזחם שנטרדו עבוד הגאולה
 ואני ידעתי כמה בני אדם שיש בהם כל מדות טובות רק בשקיל
 גאותם והם חבישי' ת"מ וקיי' אשר קטנס עבה מתהניז ומלצין
 פניהם ברבי' ולא יעלה על לבם דברי ר"א המלצין פני הצירו
 הצע"י שיש בידו תורה וצע"ט אין לו חלק לעולם הבא והע"י בן
 זמא איזה חכם כו' איזה עשיר כו' איזה מכובד כו' והנה ג'
 מעלות חכם גבור עשיר כזה כחצ הרע"ב דקח' על פסוק הניל
 א יחלל אבל מה שמסיים איזה מכובד דחוק לפרשו ע"ש אך
 לפענ"ד הם צענ"ס דברי ר' יונתן בגמרא אין שכינה שורה אלא על
 חכם גבור ועשיר ועניו כי אם יחי' בזה כל מדו הללו הטוב
 נוטה להתגלות ולבנות כל אדם כי כלם בעיניו ללא נגדו וקשיטא
 שאינו מכבד ואם כזה כבר פסק ר"א המורע הצע"י שיש בידו
 תומצ"ט אין לו חלק לעולם הבא והי"ז כזה אין ראוי לכבדו כמה
 שכתוב הלא משנאריך השנה וכתוב גלה וגאון שגלה נפשי וקדרא
 חוצת ה' וא"כ אדרבה מזה לשנאחו עם כל חורחו ומע"ט אבל
 המכבד בבריות ולא אמר המכבד בני אדם אלא בבריות ר"ל כל
 בבריות מפני שם ברייתו ית' וגמלא שהוא עניו זה ראוי לכבדו
 ולהללו

וגמלאור לעניינו כי אין התקלחת וגאות מחמת עושר לבד שהרי
 זה אינו דבך לאדם ואנו רואי' כמה אדם עשירי' שהע"ס
 או שעוובו בחי' ימיהם ואין להאריך בזה וגם אין מקו'
 להתגלות בדבר שגולד כך בטעמו הגבור וקאר מדות כיון שהוא
 אינו בהשתדלותו ואמנם יש מקו' להתגלות בזה שהשיג לרוץ
 השתדלותו כגון שהוא מופלג בלימוד התורה או בשאר חכמות
 ובחתי ספק אף שגולד בעל שכל גדול אם לא ישתדל תמיד בזה לא
 יודע שום חכמה או אפי' אם ישתדל בהקמם וכל למנות מדרג'
 האמת

הדרמה

האמת בזה יש מקור להתגלות על שר בני אדם • אך כאשר
 ישיב אדם נגד עיניו דמיון א' למשל עשיר א' שריחם על עניים
 ויתומים והם מאוכלי שולחנו ואמר לא' ראש אהה אוכל והתא
 דבסופא הא לך אף אדוניים וחם ליריד ותקנס שש סחורה ומה
 שתריות תקת לעצמך ואין אני מבקש ממך כלום עבור זה • ולא'
 נתן ב' אשים ולא' ג' אפים בפי' שיעור צדעתו וכן עשו היעלה
 על הדעת שיתחזקו טובה לעצמם או שיתגלה זה ע"ז ממה שנתן
 לו יוסף סכרי לא מחמת מצו והסתדלותו נתן לו יותר רק שכר
 עלה במחשבתו של עשיר ושעטא שאינם יכולי' להתגלות במה
 שנסעו והריוסו סכרי על מנת כן שלחם ואם ימנעו מלנסע
 או תלקנות ולמקור הסחורה איכו דאשסידו נפשיהו וזודחי תעלה
 חמת העשיר עליהם כן הדבר הזה שס"י ריחם על נשמת בני אדם
 שאוכלים שם • והנני מויו השכינה בלא מע"ט רק • והגל
 דכסופא ושלחם לעס' ונתן לכל אחד שכל להבין • כפי' שיעור
 ית"ש צדעתו שראי לו ואם ישמחם בשכלו בתורם קיום שליחות
 וא"ל יקיים ראוי לשמש חבל משם זה אין לו במה להתגלות אלא
 סי' נאמן בשליחותו ואדרבה לפי גודל חכמתו צריך להיות ענין
 ביותר כי לפי גודל חכמתו ראוי לו להשיג סלל למד עדיין
 אבל התורה רק כטפה מן היב וכמו שאמר ר' אליעזר הדב
 תורה למדה • צותי ולא חסרתי מהם אלא ככלב מלקק מן היב
 ור' עקיבא ש"ל בן דוסא צינמות ע"ז אשריד שזכית לשם ועדיין
 לא הגעת לרועי בקר וא"ל ר"ע אפי' לרועי צאן וג"ל דר"ל
 כמ"ס בחסד לאברהם סבבך הם נגד עמי הארץ בעוסקים
 ביטאנו על עולם ואין נגד הבורים שאינם עוסקים אפי' ביטאנו
 של עולם וזה"ש לרועי בקר ר"ל לפיות רועה וראש לע"ה והשיב
 שאפי' להיות ראש לבורים אינו מגיע וראה כמה היה שפל
 בעיניו ר"ע והשפיל א"ע וזהו מאמר ריב"ז שהיה חכם ביותר
 עד שאמרו עליו שלא הניח תלמוד כל חלקי תורה ושיח
 עופת כדאי' בסוכה ופי' מייסר את עצמו שלא יתגלה ואמר
 אס למדת תורה הדבס אתחזיק טובה לעצמך כי לכך נגד
 ר"ל שאתה אינך אלא שליח נגד לקיים השליחות ובוה יובן ג"כ
 הא דא' בחגיגה כ' מעשה בראש"ש שביה דעתו גסק עליו
 תפרי אלמד תורה הדבס נודמן לו אדם א' (כתב תוספת שחול
 איכו) שביס מכוער ביותר א"ל ריקה כתה מכוער אותו ביה
 ח"ל לך ואמר לאומן שעשא' כמה תכוער כלי זה שעשית כיון
 שידע

הקדמה

שידע שחטא נשחטח לפניו וביקש ממנו מחילה ע"ש ולכאורה
 קמוה הדבר מעשה אליה' שנדמה לאדם מכוער מה היה כוונתו
 בזה דהא חינוכ' כשאמר לו כמה מכוער כו' ומלץ היה יודע
 שיאמר לו כן ודרי' אין המלאכים יודעים מה שבחשבתו כל
 אדם כדחיתא בזהר ואפי' להתאספת בשבת דף י' שידעים היינו
 דוקא מה שיש כבר במחשבתו אבל לידע מה שיהיה במחשבתו
 זה לכ"ע אין יודעים וא"כ מה היחס כונת אליהו ולכן ל"ל
 שאלה בל להירות בת"ש החכמי מחקרים שהטבע לא יגונה ולת'
 ישובה וכ"כ המפרשים דלכן במקום שצ"ע עומדין אין לדיקס
 גמורים יכולים לעמוד כי הנדיק מנעוריו הוא עושה כמעט
 בטבע משא"כ הצע"ת שגבר על יצרו והנה ללקח רחם להראות
 לו שאין לאדם להיות גם לבו מחורחו כיון שזה חלקו שיתן
 לו משמים וא"כ אדרבה מוד הטבע יש לו לאדם לשזור ע"ל
 לימודו שלמד נשמתו בעולם הנשמות ולכן בפעולה זו שבראם
 את עולמו לכעור ביותר הי' לו ללמוד ממנו שכל שאלץ ראוי
 לגנות מי שברא כעור כן בל' ישובה מי שברא נאה ולכן לא
 יגונה מי שכול עס האדן ולא ישובה מי שלמד ביותר אבל
 ראב"ש לא הבין כוונתו וא"ל כמה מכוער אותו האיש עד שידע
 שחטא :

ורגה כבר סלקו הנאות מן המכות הכתובים בפסוק כי"ל -
 והנה נחחדש גאות היחוס וזה מכה אשר לא כתוב בתורה
 כלל הגם שבודאי היא מעלה גדולה מי שיש לו זכות אבות
 כשעושה מעשה אבותיו אבל לא להתגלות בזה ומצינו ביותא
 סוף פ"ז בכה"ג שהלך לביתו ציה"ג וליווהו כל ישראל וכשרא
 שמעיה ואנעליון הלכו כלם אחריהם וכשגב שמעיה ואנעליון
 ליטול רשות מכ"הג לפטור לביתם א"ל ילון בני עממין לשלם
 (לפי שכלו מגרים) וא"ל ילון בני עממין לשלם דעבדין עובדין
 דהארן וא' יתחן בני הארן דעבדין עובדין דעממין ונסבחדין
 לפיכך נברא אדם יחידי מפני שלום הבריות שלא יאמר אדם
 לחבירו אבא גדול מאבדך ובמנחת נ"ג א"ל רבי לר' פרידא ר'
 עזרא בר צריה דאנצולג דהא עשירי לעזרא קאי אבנא אחר
 מאי כולי האי (פרש"י דקאמייחסתו) אי בר אוריין הוא ואי
 פרש"י בן חורס הוא הוא הגון או בר אוריין ובר אבון יא' או
 ואי בר אבון ולא בר אוריין אשא תכלא ואמר שלמה במסלי
 עזרת זקנים בני בנים ותפלת בנים אבותם ונאמרו כי עטרת
 כח

הקדמה

דבר שיש בו מתת משא"כ התפארת והנה מנינו ברא מזכה אבא
 וכן בני צניס כדליתא במדרש לא נינל אברהם אא בשביל יעקב
 משא"כ אבא אינו מזכה ברא כדליתא על פסוק ואין מידי מניל
 אין אברהם מניל את ישמעאל וזה"ש עטרת וקניס צ"ב וכמ"ש
 דריקיס יושבים ועטרתיהם בראשיהם וא"כ הבני בניס יכולים
 ליתן עטרה לוקמים חבל האבות אינו רק התפארת ולא עטרה
 והוא אחרת אינו גלוה רק שיכול להתפאר בזה וכמ"ש בתהי רע"ה
 שא"ז לפרעה התפאר עלי ומשה העידה החורה עליו שיה ערו
 וכן ישרא אשר בך התפאר וא"ו שאין בקצ"ה מתגאה בהם רק
 מתפאר בהם וכן תפילין נקרא פאר מפני שיכול להתפאר בו שהם
 אות האמת עצדי ה' ומאזו כחן יתן פאר וכן כל לשון תפארת
 אינו לשון גלוה ח"ו רק לשון התפארות ולא מנינו בכל מקום רק
 שבות אבות מגין על הצניס אבל לא להתגאות בזה ומכ"ש
 להתגאות על ת"ח שכלתי ספק שמי שהוא ת"ח חשי' מאד גיריס
 יותר גדול ממי שאינו ת"ח ואח"כ"ה בן כה"ג עד אחר כדליתא
 בזהריה במחל' תחזר ת"ח קודם לכה"ג עם הארץ וכל ישרא
 צוחק מיוחסים בני אברהם צו' והיחוס אינו רק שלא יכ"י שום
 שם ממזרות ולא מניח תעלה ליוהס"ן רק לבח ת"ס חז"ל
 לעולם ימטר כל מה שיש לו וישא בת ת"ח לא מזה ישא בת
 גדולי הדור ד"צ מתשפלת ת"ח ואיר יתגאה אדם על ת"ח יחי'
 מחזיק משפחה שיהיה זמכ"ש אס"ג אבותיו כיו' ת"ח כי מיוס
 שזה נחש על מזה נחשבו כל המשפחות ואין לה משפחה שלא
 יהיו בו עובדים ודעיס צידוע מסמרים וכאשר אנו רואים צענינו
 זמכ"ש ת"ח שיכול לחדש חידושי חורס . אך ה"ח צעמו יותר
 מה שהוא גדול מחזירו נר"ך להיות יותר מכנה ועניו כדמניח
 במדע"ה שקיבל כל התורה היה עניו מכל אדם כי היה משיג
 יותר מגדלת הצורה ומשפלתו ולכן ארז"ל דיראה מלתא וזוהר
 הוא לגבי מה שזר' אינור בן הורקם שאמר עליו דיב"ו שהוא
 בור סיד וצנעת מיתחן אמר ה"ה למדתי מרבותי ולא הסדתי
 מהם אא כשפס מן היס כו' וכל דבריו אינו בדרך גומגא אל
 בלחמ ודק שארי החורס ארצה מארץ מדה ולכן דימה חורת
 רק כעשה מן היס וארז"ל תלתין אפי' גמלא עטנין בין אל
 לאל וזה מפרשה קטנה ב"ה ובמדרש ש"ט סי' קי"ט גר חנכ'
 כו' וכי דוד גר היה אא כשם שהמגייר אינו יודע כלום בחור
 עד עיניו ח"ה פחותה ואינו ידע בן ימיו לשמאלו כלום בחור
 ומה

הקדמה

ומה אם דוד אמר כך שחיו יודע פלוס חנו פאכץ
עכ"ל המדרש . אמרו רז"ל לבן של ראשונים כפתחו של אולם
ושל אחרונים כפתחו של היכל ואנו כו' ונראין להבין למען לקחו
למשל דוקא פתחו של היכל ושל אולם ור"ל ע"פ דאיתא בעירובין
כ"א ח"ד חסדא דרש מרי בר מר מ"ד לכל חכלס דאיתא ק"ו כו'
דבר זה אמר דוד ואינו ויחזקא ולא פשו (פרש"י איתא ק"ו
ושיעורה של חורה) עד שפא זכריה ופרשה דכתיב מגלה עפה
ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה וכי פשטא להו הוי ד'
על ד' וכתיב כתובה פנים ואחור נפי קלפת לה כמה
הוי לה ארבעין בעשרין כו' ומנח כל העולם ח' מג' אפים
ומאחיס בחורה ע"כ וע"ש בפרש"י דר"ל שרפה החורה כשי דפין
מונחיס זה על זה והם כתובים פנים ואחור דהיינו מכל ד' נדדים
וארכה ד' על י' וא"כ כי פשטא להניח ח' בנד חזירו הוי ד' על
ד' ואז עכ"פ עייין מכוסה הכתב מב' נדדים אבל כי הלפת להו
וחניח נד הכתב בנד הכתב כד שחבי' כל הכתב מגולה ומנח
שהם מ' על ד' וכתב מקדש' א' בח' א' דהענין הוא שהרי החורה
כוללת ד' חלקים פרד"ס דהיינו ב' גגלה והם פשט ודרוש וצ'
נסתר והם רמז וסוד וא"כ כשהם מונח מתחלה דף על דף
והיתה ארך ד' על רחב י' ומנח הי' ב' נדדים מגולין וצ' מכוסין
והוא נגד ב' חלקי חורה הגולה אבל כשרצה לעשות הכל שיהיה
מגולה חזי החורה מ' על כ' ולפ"ז איש לבן של ראשונים היה
כפתחו של אולם שהיה מ' על ד' דר"ל שהי' גולה לפניו כל
ד' חלקי חורה שמדחה מ' על פ' ואע"ג שיהיו באמות שלש
והחורה במדת קב"ה כפרש"י מ"מ הסיומן הוא שזה מ' על ד' ולבן
של אחרונים כפתחו של היכל ד' על י' וזה לומר ש"ח היו
יודעין רק פ' חלקים הנגלה אבל לא הנסתר ואנו כו'
ובחשבות מהר"ל סי' ס"ז כ' ע"ש ספר האגודה שאין לנו דין ה"ח
צומ"ה וכו' ומת"ש בעל האגודה שהיה סוף אף החמישי כ' כד
אנו עכ"ל עכ"ל וע"כ ק"ו ב"ב של ק"ו מימות מהר"ל עד
ומינו ב"ש שהיו אדם יכול להתפלל בחורחו קו' אינו אפי' רעפס
מן הים (אמר הצרכים ידוע מה שכל הפוסקים שכל בדברים
לא נאמרו לא על הרוב ובתעט כולם אבל יזמין לעיתים וזמנים
רהוקי' שברי חנו זכינו לראות בעינינו מהותי חדונו מרמז
ירקנא גאון ישרא וקדשו ר' אהו חסיד כוס סיה עיר וקדש
כ"ה

הקדמה

כ"א מן הראשונים וכל מדות שמו חכמי' בת"ח נראה ונגלה לכל
שבו בו בין בחורה בין ביראה בין בהנהגותיו בקיאותו בכל ש"ס
בבלי ויר' ספרא ספרי' מכילתא תוספתא וכל המדרשים היו
ערוכים בפיו ויותר מה בפוסקי' ראשונים ואחרונים ואפי' בפרש"י
וחוס' כנראה מחיבוריו והנה סדר הלימוד שלו היה כמזה עליו
תפי משה רע"ה הי' לומר בחורה שבכתב עם פירושו כנראה
בע"פ צלופן שהיה יודע לדרוש כל אות ואות ונקודותיו כנראה
מחיבורו על החורה וכ"ו בחלק בנגלה ויותר מה שהיה חכם הלך
נסתר עד שאם כל הימים היו כו' לא יוכלו לבאר דבריו כי כל
דבריו הם ברמזים ולרדף ביאור גדול לדבריו לקדושתו ופרישותו
ידוע לכל ההגות הי' לא הלך ד"א בלא תורה ותפילין ונת לכל
אדם תימיו לא נראה ולא שמע בו שמץ גאווה ולהשחרר על
הבריות אשרי עין ראתה כל אס' דורו דלו ושמחו זכותו יגועלינו
והנה רוב ת"ח המתגאים וע"ז דומין לשירא שהלכו במדבר ויכלו
מהם המים וגם הלחם אזל מקליהם . והי' בהם איזה אנשים
זה יש לו איזה לערות לחם ומים מעט ויש שאין לו מים כלל
ויש שיש לו מלא תמה מים ולחם מעט ויחגלו להשיג האו על
השאר שאין בידם תאומה וגם התחילו להתגאות . כנגד זה
ויפגעו בהם אנשי' סוחרים נושאי' בר' ולחם ומים לרוב ויראו
לוקחם איד' הם משתדרי' על אחיהם וזה על זה ויאמרו להם .
אחי תמה לי עליכם כיון שכל הייכם ומחיתכם תלוי בזה המעט
ואיך שייך להתגאות בו כי גאווה אין שייך רק בדבר יתרון
בואו וראו שאפי' אני שיש לי כמה עגלות ועונות לחם ומים
ויין או היה זה לעושר וכבוד היה מקום להתגאות אבל כיון שכל
זה רק להתפרנס בו כמה להתגאה ופשיטא שאתם מתגאים זה על
זה והלא אין אי' שיש בידו כל מחסורו שזה שיש לו להם אין לו
מים וכן להיפך והגמול מוצן . ולכן אשרי אדם שתשפיל
פאמו ואינו מכניס ללבו שום גאווה והתנשאות וע"ז נאמר ודק
קתמר יפרח כו' ר"ל כמו שהתמר' שגברי' אינם עוצבי' רק דוקא
הגדילי' בעמקי' כדאי' בצמ' ביכורי' כך כשהמדיק בוא עניו
ושפל בירך לא בארז בלבנון ישנה ואזל ת"ח מותר לו הגאווה
שנ"י שנשמית' ור"ל שמינו כוף מס' תרומת כמה יסי'
בחרומת מעשר של דמאי ויוליכו לכתן א' משמיני בשמינית
גמליה המדה היותר פחותה ובפחות מזה לא תשוב כלום כך ת"ח
יסי' לו קצת התנשאות כדי שלא ילזל תורתו וגם ע"ז אי' החס
דאבי

הקדמה

דאבניי לייט למאן דאי' ביה אפי' מקצת דמקצת . מנינו
 לר' ניסי' גאון שהיצר הוידוי הדפס בתיקון ערב ר"ח אין בי
 לא תורה ולא הכמה ובודאי שאמר זה בפיו ולבן ואס' כן זה
 המהגלה אי תמה האיד' יאמר וידוי זה כיון שכלבו שהוא ת"ח
 וירא שמים וא"כ הוא מכוב נגד ה' . ולכן אשרי מי שהוא עמו
 ואסל ביד ומהשיב ענינו לכלוס נגד כל אדם כמרע"ה שאמר
 ולאנחו מה ואאע"ה שלא הי' מכיר גדולת הצורא כמשק הי'
 מחשיב ענינו ואמר לאכי עפר ואפר ודממע"ה שלא הבין כ"כ
 מחשיב ענינו ולאכי תולעת כו' כי כל הגדול מחזירו הוא
 מכיר פהיתתו יותר ויותר והלכתי בכ"ז כדי לייסר ענימי
 ואש"י בגילי אולי נכח בו ולא יחססנו היצר וכלואי שזבה שלא
 להתגלות די אפי' כשאינו מתגלה עדיין רהוק הוא ממידת
 עוה כי עוה הוא שאפי' מהרפין אוחו אינו עושה בו שום
 התפעלות כדמנינו צמרע"ה שדברו עליו מרים ואהרן והוא שהק
 (עיין בדרשות ר"ן) משא"כ מרים ואהרן ח"ו שלא היה זהם
 גאון רק שאמרו הלא גם בנו דיצר בו' ש"מ שאס' אומר אדם
 אי שיה לזה זה אינו גאון אבל אס' יאמר אי עדיף ממך זהו
 גאון ויותר שהאדם חכם וגדול מבני דורו צריך להשגיח על
 ענינו ביותר ויותר לדקדק בכל דבר ולדבר כי נכנס צבכנת הלול
 השס ח"ו שאינו מהכפר לו עד מותו וא"כ כל ימיו עכ"פ אינו אבוב
 צעיני המכוס צ"ה . וכ' עוד צס' המדו' וז"ל כדי שלא יאמר אדם
 מה שכתבתי הוא הכל משל אכתוב מה שראיתי צעיני אס' ה' היה
 צעיר ה' קהלה קדוש' וכי' שס גדול ה' ת"ח חזק ושימש ת"ח
 ברצ' גדולי הדור ותגדל בין גבירי' גדולי' ומתחת רוב
 הרגלס עמס הי' מדבר עס גדולי' וננידי' כאלו הי' אחד
 מחבריהם (כפרשי' גבי הגר שבורגלה עס מלאכי') וטבעו
 שהרהיק ממנו מדת חניפה שנאשר ראה יהי' מי שיכ' שטושה
 דבר שלא ישר צעיניו אמר לו שאינו עושה ככונן והי' שס בלואו
 עיר א"ש נכבד צר אצוק ובר' אורין קובע עיני' להור' נגיד
 ועוסק במאמץ ומחדר במנות וירא שמים גדול . ושאל לרג בני'ל
 ואמר מפני שאינו מדבר עמו לפי כבודו כרהוי לדבר עס א"ש
 כמוהו . ואפי' אס' רואה שטוש' דבר שאינו ייבד צעיניו ראה
 לא"ש כמוהו להדרו . וברצ' אמר ח"ו מלעשות כזה שזכו הי'
 מדתו של אבשלום כמש"כ והשכים אבשלום כו' ויהי כל כה"ש אס'
 יהי' לו ריב כו' ויאמר אבשלום אי מזה עיר אהה ויאמר מהחל
 שבע

הקדמה

שנתי ישרא ואמר אבשלום ראה דבריד טובי ושומע אין לך
מאת המלך . ויאמר מי שימני שופט ועלי יבא כל איש אשר יביא
לו ריב ומשפט והדקתיו והדקדוקי רבו והיותר תמוה שהרי
אכתוב מעיד על דון שעושה נדק' ומשפט ואיך לא יסקלוהו על
אמרו ושומע אין לך מן המלך וגיל דאית במשג' גדול הדיינים
אומר איש פלוני אחת זכאי איש פ' אחת חייב ופשיטא דלשנא
משמע שאומר לשניהם ויל'ד דלמס אריך לאמר לשניהם ודי
כשיאמר לא' זכאי או חייב וגיל דכתיב לא תהדר פני גדול פירש
רש"י שלא האמר עשיר הוא בן גדולי' האיד חזייטו ואררם
בבושתו והנה ודלי לא הזהיר' חתור' שיפטור אותו מלשלא ולהטו'
הדין אלא שיר' להלוק כבוד ורו' להחניפו ולכן כשיבא עני
ויחבצ לעשיר שהוא חייב לו והעשיר כופר ומחזיין העשיר וזה
בזיון גדול לעשיר ולכן הדין החונק ואמר הפסח צדק כבוד
צורתי ידעתי שאתה זכאירק העפ"כ חן לו ולא יהא שאתה
תפרנסו או כיוצא בו וזה שאמר' החוד' אלא בנדק חשפוט שיאמר
לו אחת זכאי ואחת חייב יהי' מי שיהי' וכן הי' מנהגו של דוד
שלא חקף אפי' לגדול שבישרא ואיל' איש פ' אחת חייב וכשבא
לאבשלום ואיל' מאחד שנתי ישרא ר"ל מן המיוחדים והמיוחדים
(כפרש"י כמעט שכב אחד מן העם) וא"כ עכ"פ ראוי שלא
לביישו ולהוס על כבודו וע"ז השיב אבשלום ראה דבריד טובי
שנודתי ראוי לעשות כן שאפי' שיחייב אותו לשלם ראוי על"פ
לומר צדק כבוד שלא יתבזה אצל שומע חן לך מהמלך כי
לא ישגיח על כבודך ויאמר לך אחת חייב . וגזיחן כו' ואלי
יבא אשר יהי' לו ריב ומשפט ר"ל בין החובצע ובין הנחבצע
והדקתיו שפעפ"י שאחייב את החייב לשלם אצל אודיה אורו
כדי שלא יהי' לו לבזיון : וז"ל רוקק שגשו הכמי' מילי א תהניק
לאדם : פן הישן שנת עולמי' וחרדס : לא לפניו חק יבא .
כ"ה יקטף עודנו - צחיצו . ע"כ חן בלבד לבער חניפות . וחבר
האמת ולא בחניפות . זכור בודאך ותירא מפניו . צמח
במלכד כי יהי' עמד . ראה ותשוה קטן וגדול . הכל מלחדל .
ומלכד יהי' לך לעוז ומגדול : ושאתי לרב מה הכריות אומרים
עליו והשיב שקוראים עליו מקרא זה ראית איש הבס צעיני
חקוק לכסיל ממנו ר"ל שהכסיל שהוא רשע יש לו חקוק שישים על
לבו שעושה שלא כהוגן וישב אצל זה שמחזיק עומדו לחכס ואדיק
עד שיאמר צפה מלא כל בני הקהלה אין שוין לעקבי רגלו זה
ודאי

הקדמה

ודאי לא ישים על לבו שְׁעוּשָׁה לַפְעָמַיִם דְּבַר שְׁאִינוֹ הַגּוֹן . והשְׁבִתִי
חַי' כִּי זֶה נֶאֱמַר אִם כָּזָר הוֹכִיחוּ וְלֹא קִיבֵל אֲבָל זֶה הָאִישׁ שֶׁהוּא
לְדִיק וִירָא שְׁמַיִם וְדָאִי אֵלּוּ הֵיוּ לְאֹמְרֵי' לוֹ שְׁאִינוֹ עוֹשׂ כְּשׁוֹרָה הִי'
מִתְחַרֵּט וּבִזְדָּאִי הִי' תִּקְיִים הוֹכַח לַחֲכָם וַיֵּאֱהָבֵהוּ וּמִי לֹנוּ גְדוֹל
מִהֶגְחָן בְּעַל עֲבֻדַת אֲרָשׁוֹנִי שֶׁאֲתָרוּ עָלָיו שֶׁהִי' מִתְחַזֵּק אֵלּוּ תִּחַ
וְנָחַן לוֹ שִׁכְרוּ פֶת שִׁהִי' תִּמְיֵד עִמּוֹ וַיִּשְׁגִּיף עַל כָּל מַעֲשָׂיו וּדְבָרָיו
וְחִנּוּעוֹתָיו וְמָה שֶׁלֹּא תִישַׁר בְּעֵינָיו יֵאֱמַר לוֹ תִּיכַף שַׁעֲשֵׂה שֶׁלֹּא
כְּהוֹגֵן . אֲבָל הָאִשָּׁם הוּא עַל הָאִשָּׁה' הַמְקוֹרֶצֶת' עִמּוֹ שְׁשׁוֹתִקִים
אֲחִינֹס מִרָאִי' לוֹ פָּנֵי' שַׁעֲשֵׂה שֶׁלֹּא כְּהוֹגֵן . וְעַיִן נֶאֱמַר בִּפְנֵי
חֶקֶץ יִשְׁחִית רַעְיוֹן אֲבָל אֵי קוֹרָא עָלָיו זְבוּבֵי מוֹת יִבְאִישׁ יִבֵּעַ שֶׁמֶן
דְּרוֹקָה שֶׁהַגְּסוֹת רוּחַ אֲשֶׁר בָּזָה הָאִישׁ מִפְּנֵי רֹב הַשִּׁבּוּחוֹ וּמְדוּתוֹ
הַטּוֹבִים הֵם כְּזָבוּבֵי מוֹת שֶׁשֶּׁזֶן כְּטוֹב כְּשֶׁהוּא כְּשֶׁמֶן דְּרוֹקָה מִבְּאִישׁ
לֹחוֹתוֹ : וְשֶׁאֵלֵצִי מִכֶּרֶצַּת מָה עָשָׂה לָךְ בְּשִׁנְאָתוֹ וְהִשִּׁיב דְּחַק לֹחוֹתוֹ עַד
שֶׁהִזְרִיחוֹ לַעֲקוֹר וּלְנֶאֱחָת מִבֵּיתוֹ וְקִיפָה פְּרִנְתָּתוֹ וְהִלְבִּין לֹחוֹתָי
זָרְבִי' בְּפָנֵי כָל הַקְּהֵלָה מִפְּנֵי שֶׁעֲשִׂיתִי אֵיזָה תִּקְוָה וְלֹא שֶׁאֵי פִי
אֶלֶכָן רָחֵם לַעֲשׂוֹת לְמַגְדָּר מִלְחָא שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת דְּבַר אִם לֹא מִרְצוֹנוֹ
מָה שִׁישַׁר בְּעֵינָיו וְכֵן דָּרְכוּ לַהֲטִיל אֵימָה עַל חַי' . וְהִכָּל לֶשֶׁת שְׁמַיִם
לְפִי דַעְתּוֹ . אֲמַרְתִּי לוֹ וְכִי הוּא בִּלְחָם גְּדוֹל מְכַל בְּנֵי עִיר וּגְדוֹל
בְּחֹרָה בִּשְׁמֵץ וּפּוֹסְקִים . וְהִשִּׁיב הוּא בֵּר לְאֹרֶן כְּמוֹ שֶׁבֶר בִּצָּ
זְלוּמָד גִּמְרָא כְּפִסּוּעוֹ וְשִׁיעַ עַם בֶּאֱרָה יִטְבֵּא אִוּ לְבוּשִׁים וַיֵּשׁ בִּצָּ
גְּבִירִים מוֹכַהֲרִים בְּכָל הַמַּעֲלֹת וּמְדוּת יוֹתֵר מִמֶּנּוּ רַק שְׁמִרְוֹן
יִרְחֹחַ מִשְׁמַיִם דָּמָה לוֹ שֶׁהוּא הַיּוֹתֵר לְדִיק מְכַל בְּנֵי דוֹרוֹ .
אֲמַרְתִּי יוֹכֵל לַהֲיִת שִׁישׁ לֹו יִדְאָה שֶׁל כְּסִילֹוֹת כְּתִישָׁכ הָאֵל יִרְחֹחַ
כְּסִלְחִיד כְּמִישׁ רִית בְּסִפֵּר הַיָּד שִׁישׁ יִרְאֵה שֶׁל הַכְּמָה וַיֵּשׁ שֶׁל
שְׁטוֹת וְעַיִן נֶאֱמַר יֵשׁ דֶּרֶךְ יֵשׁ לְפָנֵי אִישׁ וְאַחֲרֵיתָהּ דְּרָכֵי מוֹת
וּמִסְתַּמָּא אֵינּוּ מְכִיד . הַהִפְרָשׁ שָׁבִין בֵּר לְאֹרֶן וּבִין חַי' שֶׁהֵם
דְּחֻזִּיקִים מִרְחוֹק טו' וְגַם כְּסִלְמָד סִפֵּר קִהְלָת לֹא שֵׁם לָבוֹ בְּפִסּוֹק
א' מֵאֲלָף פֶּרֶשׁ י'ק' וְכֹסֶה' לְגִמְרָא וַיּוֹלֵא ח' מִכֵּן לְהִדְרָא וּבְפִרְט
לְפִי מָה שֶׁ' בְּחִנּוּ דְּבִי אֲלִיָּהוּ וְכִי' בְּבַעַל הַטּוֹרִים שֶׁמִּי שִׁיכּוֹל
לְחַדֵּשׁ חִידוּשֵׁי תוֹרָה הוּא נֶחֱשֵׁב לַח' אֶלֶף וְאִסְמִכָּא אֶקְרָא יִבְכֵּר
אֲלֵיָּס חֲדָשִׁים ר'ל שֶׁ' בּוֹתֵר לֵאמֹר שְׁמִיחָהִים בְּחֹרָה מִנּוּ . אִם
יִרְאֵה בְּאַרְבָּעִים אֶלֶף וּבִלְחָת מִי שֶׁלֹּא לְמַד שִׁים וּפּוֹסְקֵי' רֵאשׁוֹנֵי'
אֵינוּ יוֹדֵעַ הַחִלּוֹת בִּין בֵּר לְאֹרֶן וּבִין חַי' . וְלֹא לְמַד גִּבֵּי' בִּיד
בִּי' דְּמִגְ מִי נִקְרָא חַי' אִפִּי' בְּזִמָּן כֹּה . אֲמַרְתִּי לְהִרְבֵּי כִּי
זֶה כְּמָה שֶׁרִים זִכִּי לֹא בִּיקָם מִמֶּךָ מַחֲלָה לְפָנֵי יֵהִי' : שֶׁחַק כֶּרֶב

הקדמה

כיון שבדעתי שעה בזה מצוה למגדר מלחא . אמרתי להרב
 הרי אתה עובר על לא תקס כו' והשיב ח"ו שאני אינו שונא לו
 ואינו נוטר לו שגלה ואדרבה לפי מדתו הטובה אני אוהב אותו
 רק ע"פ מדת ח"מ שצריך להיות נוקס ונוטר בדבר שנוגע לכבוד
 ה' ולכן איני מתנהג עמו כעם אחרים כגם שצדתי למחול להם
 אף שאינם מבקשים ממני מחילה אבל זה שבזה ח"מ לכבוד
 כחורה אינו ראוי למחול ומה אכפת לי שכל חלקו שיש לו לעולם
 הבא הוא שייד לי כדאי' בספרים . ועוד שהרי הוא הלצין פני
 למגדר מלחא להיפך מד'ת' ואהבת את ה' לרבות ח"מ . את
 ה' תירא לרבות ח"מ . וגמלא שצריכין להאב ולירא מח"מ וכוונת
 עשה גדר שה' יראו תמו וקיים הפסוק להיפך לכו ביעיני
 יראי ה' ואת עמו יכבד פשיטא שאני חגדור צפניו שלא למחול
 לו . השבתי ומה אכנות ליה אש לא תחל לו . איך לדעתי כוונת
 בר ידיו כדן הצבא חכס ונקרא אפיקורס כדאי' בפרק חלה
 והוא מן המורידן ולא מעלין כדאי' ביר' סי' קנ"ח בש"ך והוא
 דיבר הרב צחימס ראש כמה עבירות עבר עם רוב דקדו ואל
 עשה לו מחומה כי מעולם לא נשיח ולא נסה צי ולא קבלתי
 מעולם שום טובה ממנו רק שלפי דעתו איני מדבר עמו לפי
 עבר על לא ידוס לבבו . על לא תקום : ולא הטור . לא תשח
 אחיך . ואהבת לרעך . והדרת פני זקן . וחי אחיך עמך
 ומלצין פני חבירו שאין לו חלק לעולם הבא וכ"ז שיד לכל אדם
 וכ"ש בח"מ שעבר ג"כ על ואהבת את ה' . את ה' תירא לרבות
 ח"מ . ומצוה ח"מ שהיא בכלל כי דבר ה' בזה . חי אנכי אש
 המחול לו אש לא ישוב מדרכיו ויציית דין עס"י ד"ת ואש לאו
 לפתח חטאת רובן ויקוב הדין צב"ד של מעלה . כששמעתי דברים
 כאלו נבהלתי מאוד ונלענתי אמרתי יפה אגזר ר' פנחס בן יציר
 צי' מעלות שחש ציוות מביאה לידי זהירות כו' קדושה לידי ענוה
 וענוה לידי יראת הטא והיא המדרגה הז' וכן מנינו בריב"ז שהי'
 מונה שבת של תלמידיו ואמר על ר' שמעון בן נתנאל שהוא ירא
 חטא ובי ר"א וריק ושאח תלמידיו לא היו יראי חטא ח"ו וכן
 ב"פ בהמה מדליקין דא"ל ניקוס מקמי' דרחיל הטאין הוא וא"ל
 חבירו ניקוס מקמי' דבר אורין הוא א"ל אלא אמינא דרחיל הטאין
 ואת אמרת דר אורין וכי בר אורין אינו ירא חטא ח"ו והגם בכחוס
 אומר למען חסי' יראת ה' על פניכס לבנתי תהטאו וזה מיוחד
 דודאי כשיבי' יראת ה' על פניהם לא יתעלו ואמנם יש יראי

הקדמה

ויש יראה כל ישראלים בחזקת יראי ה' ששנבא לידו חיה דג
 איסור או ספק איסור כורש ממנו מפני יראה ה' אבל יראה
 כמוצחרת הוא שיפחד ויירא שלא יבא לידי חטא וזה כל משנבא
 וסחרו חפ' כשעוסק בדבר רשות כאכילה ושתיה וכל מעשה חפ'
 של מנהג חושב ומפספש שלא יבא מחוץ זה לידי חטא ויראה
 חמיר בכל דבר את הנוול וזהו ירא מאד כחש' במסילת ישראל
 וזה המעלה היה לר'ש בן נתנאל יותר משאר תלמידיו כדאירא
 שם שאמר חיו דרך טובה שידבק בו האדם רש'נ' ואמר כרואה
 את הנוול ויל'ד דמאי ענין זה למדה טובה שיו'ק בזה אדם ומימי
 שאמר חיה הכס הרואה את הנוול אבל מה ענין זה למדה טובה
 ולפ' ח'ש וזהו כוונתו דדחיל הטאין וזה'כ שחיה יראה ה' על
 פניכס ר'ל יראה זו חיה על פניכס שירא שלא יחטא . אמרתי
 לו תמה אני עליו כיון שכל העולם מודים שהוא ירא שמים מרבים
 ואם תבא לידו ספק איסור חפ' במאה מנה היה פורש ולא יפסוק
 הדין לעצמו כ'א ע'פי שאלת חכם ואין זה אלא באיבוד ממון כ'ש
 וכ'ש בספק איסור שיש בו איבוד חלק לע'הב ואיד עשה דבר זה
 והלא חז'ל מטוב לאדם להשליך עצמו לחטור אש משילבין פני
 חבירו . השיב הרב שחשן זאת למנוס למגדר מלחא . ח'ל לא
 חתלי צי' בוקי סוריקא שחרי מקרא מלא כתיב הוכח חוכיה כו'
 ולא חשא עליו חטא פירש רש'י שאם מחבייש בך
 אל תביישנו שאם תבייש אותו חשא חטא ומכ'ס בריס מוזה
 דאורייתא תוכחה אם מחבייש מזה חטא לעצור על ד'ת שירא
 כה'ח מפני אדם עאכ'ו וזהו שאמר לו לדהע'ה הבא על ח'א
 מיחתו במה כי מיראת המלך רגו להזכירו שישוב מהעון כדאירא
 ברואה חביו שעובר עבירה יאמר לו הבא כך כ' בחורה ואעפ'כ
 השיב להם מיחתו בחוק אבל המלצין כו' ולכן אני דן שבוחאי ידע
 כ'ז אלא כמו שאמרתי וצווי מוח כו' כי הבאזה מעור עיני בגל
 ומביא לידי חמדת כבוד . וכבוד לידי הוזה . והנה
 לידי שוזה . ושואה לידי כעס . וכעס לידי כלזנות פנים וכל מה
 שלחבתי לעיל עכ'ל ספר המדות העתקתי אות צחות . ואחרי בן
 אדם שיש לצד לכל התועבה האלו הולדים והמסחעפים מן הדש
 ברע והמך הגלוה . עוד חשון והראה תועבה אחרת שמבטלות
 מלמה מנות עשה . במהגאם בשרוזה לעשות דבה משגיה ח'יך אס
 הוא לכבודו מודמן לו לבקר מולה או למס אכלים שוקל בעצמו
 אס הוא ח'ש נגד כבודן שילך לבית פ' ועל כל דבר מביא

הקדמה

הוא ה' ראה והתעלמת פעמי' שחזר להתעלם זקן ואינו לפני כבודו ועם מראות ליבוה' בי זה דוקא בדבר של גנאי שהוא בזיון לו משא'כ דבר שאין לו לבזיון . ונורס להיות חמיר מתכבד עומד בקלון חבירו . ואינו עושה על האמת . ומצטט התחברות חבירים שהוא מן המדות שהחורס יקניית בהם . ומתבניש ללמוד מכל אדם וכמה בני אדם הולכים ומתולדלים מפני שאינם רואים לגלגל בכבודם ואומר בלא בן גדולים אף ולא שמו על לבם דברי רב א'ת כהנא א'ת גברא דבא א'ת כו' . ואש לא ירסתי שמו יעלה על לב א'ם שאני מדבר כנגדו היקני מאריך בזה כי באמת ידעתי לסוף דעז הגאולה עב ששני מכיר כל רציזותיה וקרייניה צמעה צדורה צמחצתה צמזעותיה וראש כזה כה ענוה עד שקבעוה לסוף חפלה י'ת לגלגלי נפשי חרוס . וקפס כעשר לכל תקים וז'ל רוקן ב'ת א'ת ג'ת . קן תקים ב'ת ושוה . כי שוה תמיר רוקן ב'ת ג'ת . אז כש עמר חסוה וחרה . כי שוה ג'ת . ומתה לב ערכא' . כי תה צללות וועלת . כי הנפש גועלת . וכוס חרעלה מחללת ומועלת . לתה חסות בלא עתך ועלמך חכור ינעך . אל תחבר אל המחגאים . בדגע ימותו סמא'ם . וסירא מלגי מחגא' על כל המחגאים . ואחז כבודו במקום רגא'ם . ב' צרנה נמוכה . י'ה לך תצ'כה וס'תכה . כללו של דבר לא י' דבר בעולם גשוס אדם להתגאות על חבירו כי אש הוא וקן ישים אל לבו בהם כלו ימיו ושכרם לפעול ושל קיי'ם שלמותו אשחלם עליו ושא'ל לו לחן עוד מה סציות ואש צמור הוא עדיין לא עשה הרבה מעט . ואלחשות סיר כ'ע עדיין עליו וכ'לרע ורגע עומר בסכנה ע'למה א'ת יס'ת דעתו מן העלמ'ת . סוף דבר אין לו לאדם אלא להתפלל לפני ה' שסיר מדה ב'תוה הימנו ולא יקנא באש אחר כחש'כ צמשה ש'מר ליסוע המקנא א'ת לי ר'ל דשאר זקנים נבאו מנחו של משה ססמך ידיו עליהם כמ'שכ ואלו התנבאו שלא עיי משה ולכן קנא יראש' ולכן א'ל התקנא א'ת לי מן יתן והיה כל עם ס' נביאים דהיינו שי'תנבאו מדברגא דנבואה ואש' כי יתן רוחו עליהם שזבו דרגא דגש' להתנבאות מדרגא דנקרא רוח וסי'נו אספקלרי' דנבא' אש'ת א'ת מ'ת'ת ע'ז'ן יוכ' ה' להסיר מלבנו הקנאה ויקיים בט חללת דוק סור'ס' דרכי . קדרובן באציתך . יחד לנבאו ל'ראש שמר וסכר לנבו לעדך באצית ובלב שלם אמן כן

י'ה ר'ון

(דברים השייכים מערב שבת)

(א) שבת

קודש הוא כלות הגדול והגדול שנתן הקב"ה לישראל : למען ידעו כי שבת ימים נשם כי

כל מה שצרא בשמים ובארץ : וישבות ביום בשבעי : ולפי שהוא עיקר הגדול בחמשה להאמין שהקב"ה ברא העולם ואלוהו ולאחיו עבדיו וחייבין לעבדו בנפשו ושתתיו : כי הוא המה לכל ומשניה על כל וואס להם לכל : וגידו להמית ולהחיות : כי הוא הצורא היותו והעושה : לכן בל חוהים הוא על שבת י"ב פעמים : וגם יוכל האדם להתחזק ולקבות כי כאשר יצוין האדם את דעתו ויסי' יראת ה' בלבו באמת ויסי' מעשו רעים הוי בודאי לאחר ששכל צע"ס בכוונה רעים לקבל קדושת שבת יבין בדעתו שחוסף לו תשם יחירה פי ידני בנפשו יראת רוממות שכל לו עד שחשד בו מהבנת יראת ה' וזה בדרך ומנוסה תכנה אש"ס כמה פעמים בלא שום חשק אבל כשאין נשמתו טהור' הוי לא ירגיש בקדושת שבת ולכן כיון שמהר גדלה קדושתה לכן ראה הקב"ה לצאת אותה שחכה כולו לנשמה ימירה וקדושת יחירה בשבת : ולכן מה אמתו לשבות ביום הקדוש הזה ולכבדו ולענגו עד שאמר ששקולה שבת כנגד כל התורה : וכל התשאר שבת כהלכתו מוחלין לו כל עונותיו : וכל המתלל שבת כאלו עובר ע"ו ולכן מהייב"ס אמתו לכבד יום הקדוש כוז וזה לע ככתוב לכבדו בכל דבר מיוחדת ההול כחש"כ וכבדתו : מעשות דרכי' ממנוא הפניך : ודבר דבר : ד"ל שתכבדו בכל דבר שאפשר לכבדו : ושלח לעשות דרכי' כמו בחול : ושלח לכבדו הפניך כמו בחול : ושלח לדבר דברים כמו בחול : ולכן אר"י שריר : לכבדו בכחות וק"י דהיינו שילבות בגדים מאיס כפי יכולתו ועכ"פ ישנה מאה שלוש בחול בכל מה דאפשר : ומזה תראה ח"ד שועים עובדי דרכים בשבת על הדרך אין לונשים בגדי שבת והם בחושך ילכו : כי שבת קודש צריך לכבדו אפי' בחדרי סדרים ואפי' בית לבין עומו כחש"כ ציי' וצין ציי' ישראל והלא הקב"ה מלא בה"כ : עוד שועים אפי' בברכות שלונשים להנחת עומו חיים לונשים צע"ס לכבוד שבת אלא בשבת צבור : לכן יזהר כל אדם לרבות את עומו בחמין של כל פנים פניו ידיו ורגליו וללבוש צע"ס סמוך לערב לפניהם

לכן ובגדי שבת אפי' כשהוא בדרך או ללבוש צניעות וידעם
 במהשבתו שהמלך בא אליו בלבוש וכו' שבת קודש שבת לו הלק
 משבת קדושה וגר' ה' שבת אדם ואשרי מי שמבין לתה אומר'
 בחי' כלה' בודאי יראה ורעד יבא בו לכבודו יותר מאלו בא אליו
 מלך בשר ודם ; (ב) מכלל כבוד שבת להכין ביתו שיהי' נקי
 ומאודר בזה דאפשר לו ולהניע השלחן יפה בצפה יפה ומרוח
 דולקוח שהוא כבוד ועונג ושלם בית : שלא ילך
 בחשך וכשל בעינים ואזניים ולפיכך מריד להדליק אף בבתי
 שאין אוכל עס אס משתמש בהם בשבת וידלוק לפחות ב' נרות
 וכשהוא אצל אשתו אשתו מקלקת ומצרכת ואי' לו אה הוא
 מדליק ג' א"ל אינו מבודד אצל אה הוא בדרך וכן אס אין לו אשה
 א"ל יס לו חדר מיוחד אעפ"י שאינו אוכל עס מדליק ומצריך :
 ואס אין לו חדר מיוחד אלא שאוכל על שלחן בעל בית חייב
 להשתתף בפרטתו : ונרד לאכול במקום הנרות אס לא יש
 עס אער מחמת זבובים וכיוצא בו דהנרות לתענוג ולא לער :
 וחייב כל אדם להזהיר בני ביתו ולהשגיח בעי' ולווח שלא
 יבואו חלילה לדי חילול שבת : ואשרי לאדם שמטריח עצמו
 בהכנת נרתי שבת : אצל זאת חוב הוא על כל אדם כשהוא
 שיזכרו לבא לדי חילול שבת אזי אין זה מעשה בלבד אלא חוב
 גמור שיהא' בכל כחו בכל מה דאפשר לסייע בעצמו ולא יחוס
 על כבודו כי בזה נחשב הוא נגד כבוד השבת אשר נזהר על זה
 מצוה השלם בולו ואפי' לכבד הבית בעצמו ולסייע בחיובו
 האחרים כללו של דבר כל מה שזכור חייב לעשות כאלו הי'
 עבד נמכר למלך בשר ודם שבדאי אזי לא יאמר איך אלוז
 כבודי ומכ"ש לכבוד הקב"ה ולא יבז מבני אדם שילעונו עליו
 כי מוטב שיהי' שוטה בעיני בני אדם ולא יהי' רשע ח"ו בעיני
 הקב"ה ובאמת אדרב' גס בעיני ז"א יהי' לו לכבוד וכל מעשיו
 יהיו לשם שמים :

ג בכלל המעשה שיהי' כל אדם נזהר כשהוא בדרך מעכ"פ
 אחי' שעות קודם השבת יכנס לאחשפוא להכין
 נרתי שבת ומכ"ש שלא יבא ח"ו לדי חילול שבת כמדע' מצוה
 פעמים רחמנא לילן ואס ביה בדרך על פי אונס השבת
 אס הכוסים של נכרי וגס הצעל עגלה הוא נכרי אזי יניח כל
 הספירים מעליו בעגלה ותא' ילך צרגליו ונלכד שלא יבא חוץ
 לחוש

הרכות שבת

לסחוב ויזכר מאד שלא ינער בבהמה או בעשה ספר דברים
 שיגרום שמחתם זה הלך בבהמה כי לו עונה משום לאו
 דמחמר כדכתיב לא תעשה מלאכה אחת ובמחמר ג' ב' מלאכה
 שיעשית בשופות ע"י אדם ובבהמה דהיינו שנתהיגה ע"י כולו
 וכיוצא בו וזהו אין קילוק אפי' בבהמה של זכרי ואלו בבהמה
 של ישראל אזי חשלו אינו מחמך אחריה עובר עב"ס משום
 שניתוח בזהו כדכתיב למען ינוח שורד ומחמר כו' : ולכן
 אל בבהמה של ישראל כיון שהוא חונם יכול לסמוך ולהפקר
 בבהמה קודם חזיקה אבל אם אינו חונם אזי לא יסמוך על זה
 ג"ח בהברה גדול אזי יתברע לזכרי במכירה בנזירה גמול
 שמוכרין חמך ומנולר בחיבורי היי אדם כלל נ"ס : ודע שתי
 שחשכנו לו והעגלה נא בשבת מסוך לחוס. אסור. לטלטל
 הדברים שבעגלה רק בחור ג' חמשה חו בנזירות שטח לו צמח
 או עיר המוקף מחיית אבל לא כוזה לו ואם יש שם חולקין
 ומשקין אסור לחולקין בשבת כדן דבר הבא מסוך לחוס לקמן
 סי' מ"ד :

ד' מכלל הכבוד לענונו בזה דאפשר במאכל ובמשתה :
 וחזו גדול הוא : וי"א שהוא מדאורייתא שיהא נ'
 פעמים בשבת וחמ"י הי' אלוס אז קצת הולס כליל שבת שלא
 הי' יכול לאכול אפי' כזית פת מחוייב לאכול כזית ג' פעמים
 כדי שיהא בשבת ג' סעודות ולא יקדש בשחרית קידוש של לילה
 והיו להם לאנשים מצטלים חמ"י סעודה אחת כי הם מרחים
 בעצמם שאינם מורע ישראל כדאיתא בזוהר ואם קשה לו לאכול
 מ"מ ירחוק עמו עכ"פ לכזית פת :

ה' מכלל הכבוד לקדש והיא מלות עשה מן החורם וגם נשי'
 היינו ב' קידוש מדאורייתא להחליד בשה שהוא
 יוס קדוש יאמר ויכולו להעיר שהקצ"ה ברא העולם בשעה ימי'
 וישנות בשבת קודש ולכן חייב כל איש ואשה לשמוע קידוש
 ובעלי חושפזיכות שהנשים מולכות הנה והנה ואינם שומעים
 קידוש מצטלים מ"ע ולכן נרד כ"א להחיר לזכ"ב שישנו על
 השלחן וישמעו כלם ואסור לאכול בלא קידוש ואם לא שמע א'
 מבני ביתו קידוש והוא אינו יודע לקדש בעצמו אזי חייב-הבעל
 הבית או אחר לקדש עוד הפעם אעפ"י שכבר יצא ונרד לזכר
 שלא יא' מניחו לאחר הקידוש עד שאלל בנחתו מקום עכ"פ
 כזית

הלכות שבת

ביום פה לו קלי'ס בזה מדבר שמצד עליו צמי'ת לו עכ"ס
 שיצא דבי'ת יין בפעם אחת בלא שום הפסקה שרואי לצד
 אחריו צרי'ה הקדושה אם לא שיהי' צדעתו לאכול בחדר אחר
 אצלנו בלחצו ביה ונא' לצד' לצד' ולקדש ואפי' קידש ודעתו
 לאכול אחר צמן ואכל אחר צמן לא יח' אלא יקדש ויאכל מיד
 צד'הו מקדש : קידש על בוס וסבור שהוא יין והוא שבר או
 דגש צמדינותו שהוא חמר מדינה יח' ידי קידוש אלא יאמר
 בשמל'ו על צד'יר לצטלה ויצד' שהכל ואם הוא צדעתו
 לשחות יין יקח כוס אחר יין והי' לצד' צפה'ג ואפי' הי' מים
 אלא שהי' הכל' מונח' לפני' יח' ג"כ ידי קידוש דלא יהא צאת לו
 יין : גם בשבת בשחרית חייבין בקידוש בין איש או חשה גם
 בהבדלה הייב'ס חש'ס ונשי'ס חצ'ל אין איש שח' בהבדלה
 רשאי לעשות הבדלה בשביל חשה ואם אין לו יין כשר לו יין
 למעיק טוב שחוד' י' בן טעם יין מונע לקדש על ספק :
 ואל' תשמע לדברי הי'ר הרומה לצד' נפסד אחר שחשה
 לעונ שבת ואי' ילך ויסייל כי הוא לו לעונ הא' לת'ה
 י' דומה למנוח שמח' י'ט שח' הי'ר הוא לשח' בשח'ת
 חוללות וטיו'ל ובאח'ט אין כוונת השי' על שח'ט ו' ועל שח'ט
 זה כי כוונתו יצד'ר לזכות לח'ט ששח'ט צי'ט צמאל וצח'ט'
 ושח'ט לצ' בשח'ט ופלא'טיו ולז'ר שח'טיו וכן הוא מנוח שח'ט
 שבת שיעונ' גופו צמאל וצח'ט ומעט שיה' וצוה הכל שין
 חבל העיול ולד'ר דברים של מה בכך אין זה שונ' של מאד הי'
 של חוללות ומכ'ש לצ'ל' חמנו'ט ופוד'ס העומק'ס כל ימי
 השנ'ט בפרוסה : להם לא יח'ן השבת דק לאכול ולשחות מעט
 ולעס' כל היום בחורה כי זה הוא הי'ג'השונ' הגדול לשח'ט
 ומה ירח'ן לעונ' גופ'ן אם רוחו ושח'טו הם לעול' ביו'ן
 ואח'ט ולכן עכ"ס יעונ' שח'ט בשבת וי'ט בחורה ומנוח :
 (ז) מרגל' צמ'ט' על עמי' הר'ך שכל צמן שלא אחר
 מותר שד' ליום בשבת אפי' שבר הוא לילה
 לא' הא' שבת אל' חלצה אל' השמ'ט רחמנ' לי'ן מהאי דע'הא
 כי שבת מחל'א ב'א' ולכן צד' כל אדם לצ'ר שעב'ט שעה
 קודם ללילה בחור'ט להדליק הנרות אף שלא קראו עדין לבית
 בכנסת והאומ'ר ח' נפשו שלא יב'א לידי חילול שבת ח'י מן
 ד'ח' השון עד ר"ס שבת לא יאמר אף רגע אח'ט בשע'ט
 ה'י

חזי ד' על הזיגער לאחר חנות בע"ש כבר יהי כל הדרות
דולקות והקדרות עמוני ויהבן שבת ואלו ילד לבטח ואם יחלמך
מעט מכנים עמוני בסכנה גדולה מאוד ומכ"ש כשיש בהכ"נ
בעיר חזי היקף כשרצלו הדגל בבית חל השבת על כולם בעל
כרחו חזי' הא' עדיין יזה גדול ועכ"פ כשהזיגער מכה ד' חזי
אסור למל' אדם לעשות שום מלאכה והעובר ע"ז הוא מהלל
שבת ואריך תשובה וסליחה וזכרה :

ח מדרג' הק"ס שהודם שמדליקין המדות הם רוחנים
ומלבישים עצמם צבדי שבת ונאמת כוונתם
ראוי ועונה ואשרי הלקס אך לא כל זמן הוה כי צודאי כאשר
הוא במוד לשבת והזמן קצר מעט שחזליק שות צבדי הגל
כדי שלא הכנים עצמה חזי בספק אכזר בקילה ואח"כ הוכל
לכבוד צבדי שבת ועכ"ז אריך כל איש להשגיח בציחו שלא יצאו
לידי הגל שבת כדאיתא במתניהן ג' דברים ואחד אדם לומר
בהוד ציה: צו' הדליקו את הכר ולכן מהמאוי להחפזל מנחה
גדולה כדי שיהי' פנוי וטלף ילך לנהכ"נ עד שידליקו כל המו'
כי כשיש דעתו קלות וכאשר יראה שהזמן קצר לא ימחין על
אשתו וידליק בעצמו כשהיא אינה שומעת לו וכאשר יהי' חזי
שום ספק אם הוא בין השמשות קודם הליל' או לא ימח להדליק
רק ע"י נדרי :

ט אסרו חז"ל להטמין חפ' בע"ש צדצר המוסף הצל
גזרה שמה יטמין צומץ ר"ל אפר ונהלים ונשבת
יחסה צנהלים ולא יררה הטמנה אלא כשמטמין הקדרה כולו
מלמעלה ומלמטה ומכל צדדיו : ונוגע בקדרה פתחה אצל תה
שהנו מטמין בהמור כיון שהנו נוגע בקדרה מכל צדדיו לא
מקרי הטמנה ומ"מ יש לזכור כשמטמין האווע בהנל צומץ
דחול הוא דבר במוכיף הצל וחז"ש שמכסה מלמעלה צבגד'ס
דחוי הטמנה אך שהעולם מקילין בזה דכומכך על הפוסקים
דס"ל דהטמנה שאסרו הכמים היינו דוקא כשמטמין לצד
הלילה הצל לצורך מקור לא הוי הטמנה ומ"מ זה אינו מספיק
אלא להקיר צריעבד וס"ל דס"ל דהני שעת הדחק ודיעבד דמי
ומ"מ מי שיוכל לזכור בזה צודאי אריך לזכור שעב"ש לא יכסה
מלמעלה רק שיהי' מנוול וכ"ז בהטמנה אצל חס הינו מטמין
רק שהקדרה עומדת אצל האש מותר ואם אין הגהלים מוחלים
כצ"כ

הכבות, שבת

סניג הקדרה מותר ישראל בעצמו לעלו בשבת חבל אם
הגחלים מונחים סניג הקדרה חסור ע"י ישראל חבל ע"י נכרי
מותר : ובשבת חסור להטמן אש' בדבר שאינו מוסף הבג
כלקמן במלחכת רופה :

אסור ליתן פת בתנור סמוך לחשיכה אלא ית שבות
שיקרמו פניו קודם שבת וכן גל דבר שאינו נאכל
חי אסור ליתן סמוך לחשיכה אלא כ"י שבות שיחבשל קודם
חשיכה כחבל בן דורשאי דהיינו שליש בישולו :

ל"מ מדאבות

יא צוה יוצרנו שלא לעשות מלאכה בשבת ואמנם לא נהרהר
מלאכה גפי קוטר דעהיז שהרי המפנה לליש כל
היום בביתו פטור והמוציא מחט מרכז' לר' סר הי"ז אלא כל
הדברים הם מקורים למשה מביני שכל מלאכה שהי' נריכין
למלאכה המשכן וקרא מלאכה ומש' שדומה לה אע"י שלא היו
במשכן וקראים חוללות : גם הם אסורים מד'ת והיינו עליה
כמו על באבות : והנה כל מלאכות מן הזורע עד האוש'
וכס' י"א : כולם היו לצורך המניס שזובעים בהם היריעות
שנמשכן : ומלאכה הנמר והאריגה והתפירה הי' ג"כ לצורך
היריעות והן י"ג מן כגוון אמר עד הקורע : ומלאכה עיבוד
העורות לצורך יריעות עזים וחמשים והס' מן הסד עד מתקן
ומלאכה הכתיבה הי' צריך לכתוב על קרשי המשכן לידע היזה
בן זוגו ולפעמים הי' טעום וצריך למחירו והס' ז' : וכבולה
והסותר הי' במשכן גופה : המכנה והמבעיר הי' לעשות
פחמין לצורפי הזהב : והמכה בפטיש צעצע נמר מלאכה
המכה בפטיש להחליץ : ומוציא מרשות לרשות הי' במציאים
הבג המשכן : ואלו אלו : מלאכות האסורות בשבת בכללן
ל"ט טן : והעושה אחת מהן במזיד והי' שם עדים והתראה
חייב סקיל' ובמזיד בלא התראה חייב כרת ובשוגג חייב חטאת
והמניס אסור ברצח דברים משום גזירה שלא יבא לידי איסור
דלורייחא : ולכן אע"ג דמן התורה אינו חייב עד שיטעה
אחד כל המלאכה חבל ב' שטעו פטורים וכן אינו חייב מכ"ת
עד שיטעה במלאכה כדרך לעשותו כגון המוציא בירו בן ביתו
או

אי בשמאל או בחיקו או על כתפו אבל שלא כדרכו כגון שהוציא
 צרנגו וכיוצא בו פטור אך מדרבנן הכל חבור : ודוקא שמכין
 לעשות מלאכה זו אבל דבר שאינו מתכוין מותר אם לא שהוא
 פסיק רישא ר"ל כמו שאי אפשר לפסוק ברחש של אדם ויחי' :
 קד א"ל לעשות דבר זה אם לא שיעשה השלמה דלא חייב .

יב א הזורע (א) . ידוע שכונת הזורע להנמיח ולכן
 כל דבר שקונתו להנמיח הוא סולדה דזורע
 ולכן אסור לשפוד מים על זרעים או אילנות כדי שינמחו זמני'
 ליעול ירין עליהם שאע"פ שאינו מתכוין רק ליעול ירין מ"מ
 אסור דהוי פסיק רישא' אבל פותר להשתק ע"ג עשבים שהם
 אינן מגדל ולכן עוב לקחמיר שלא לאכול צנוות בשבת ובלא"ה
 יש שם עוד איסור דאסור לטלטל בגינה כדלקחן סי' מ"ח .
 (ב) יתיר שלא יסלד זרעים במקום יריות גשמים ואם משליך
 לתרנגולים לא יסלד אלא כשיעור שיאכלו בו ביום אם לא
 שהוא בתקום דריסת רגלי אדם מותר דאין סופן להנמיח .
 (ג) אסור מה"ח לשרות המים ושעורים ושאר זרעים במים
 סידוע שהם מנמיחים עי"ז אם לא מה שגרד ליחן לבהמתו
 חיקף : (ד) אסור להעמיד ענפי אילנות או פרחים שקורין
 קווייטין או נאקע במים בשבת אבל אם אין בו פרחים מותר
 להחזירו במים אבל אסור להוכיף מים : (ה) הנוטל כלי
 שגדלים בו צולים וכיוצא בו או חפץ העומד בבית ומעמיד
 במזר או בגינה חייב דהוי זורע שמחללה לא"ה לו יניקה מן
 הקרקע ועכשין יונק מן הקרקע . ודע דהזורע כל שהוא חייב

יג ב דזורע (א) . ידוע שכונת הזורע לרפיה ארעה . וגם
 להשוות הנמנות כדי שיהי' במקום שזה :
 ולכן החופר צדק או העשה הרין בקרקע אפי' קטן מאוד :
 וכן אם הי' גבושית קטנה (ר"ל בר קטן) ונטלה או שהיה
 גומא קטנה ומלאה בעפר כ"ז צדק חייב משום מורש וכן כל
 דבר שעושה ליפות או להשוות הקרקע היא תולדות מורש כגון
 המוצל שדמי או מסקל אבנים : ולכן אסור לפתח בשבת צדקה
 שנהרסה ושומרת לזריעה שמה יצא להשוות נמא :

הקו

הלכות שבת

יד ג הקוצר (א) בין שקור. בכלי או תולש ביד אפי' כמיהת
 ופטרי' (שקורין שוועלש'ין) או פשני'
 הנדלים על עץ ולגנים האלוש' או גדלי שאובין זו וכן
 תור שעלו בו עצים התולש חייב וכל העוקר דבר מגדול
 חייב משום קוצר והטעם דג' ח' מן הסל מים י"א דחייב משום
 קוצר וכן אסור לתלוש בפיו : (ב) הוטל כלי העומד צהר או
 צניה וגדלים בו ורעיש או חילומי' על דף ענין שמפסיק
 ויקחו מהקרקע חייב וכן צללים שנשרפו בשל או לעלי' אסור
 לתלוש דמי חולש וכן אסור לתלוש הלח דבש מן כטורות דסור
 בתולש ואסור לאכול בשבת דין כמנשל בשבת ואם חלש מעט
 ורסקו או דבש הנק' שם מותר לאכול בשבת (ג) זעזע זה ע"פ
 חכמים חייב וגזרו שסור לעלות באלון או להריח בפרי שהיא
 מחובר או להגיה דבר או לטול או להשתמש במחובר למעלה
 מג' עשרים דלא וקרא חילן וכן אסור אפי' בטעול פירות
 שגזרו מן האילן בשבת ואפי' אם הוא ספק אם ישרו ע"פ או
 בשבת וכלל גזר שח' יעלה ויתלוש וכן לרכוב ע"ג בהמה
 אסור שח' יתלוש ענף מאילן להכותה :

גזר המעש' (א) כל המאסף דברים (הרבה) קרוי מעמר
 ודוקא במקום חיבורו וגידולו ולק' המאסף

פירות או עץ במקום שגדלו חייב משום מעמר :

גזר הדש' (א) זה הוא המפרק האכל מוצר רכישין כמו

שרשן חנוכה מן הגזן או המפרק

מקנה מן הדבר שגלע בו או שצוה מאוכל משה כדריכת

זיתים וענבים להוציא מהם חיון והשתן חייב : ולכן אסור

לפרק הקטניות מן הקליפה שלהם שקורין שויטין אם לא

כשדיון הקליפה רכה דלא גס הקליפה רח' לאכילה דמי

רק שמפריד אוכל מאוכל דוס וגדלי מוצר אצל פולין שדורין

(גאנז) אסור לפרק מהקליפה דהקליפה אינה ראויה לאכילה

וכן אסור לפרק אגוזים מקליפתן כירוקה וכן שומשמן

מקליפתו : וכן אסור לסתות פירות או ירקות שנכבש במים

כגון לימורים מלוחים לשחת ואפי' לסתות לצד אכילת פשיטא

לחוד שכן ה' אחר משה רבינו שהמים שנאכרו ה' עליה בבר

שם משה ונבלע בו ונמלא מפרק המעקה : וכן בגד שסור

במים כיון שאסור ונבלע בו המים כיון חללה דלם : (ג)

דוקא

חלכות שבת

י

ודוקא הסומע זיחיס וענבים חייב שהן קרוין משקה ודרך לקחתן
 בכל מקום אבל שאר פירות שאינם עומדים כלל להוציא מהן
 משקין מותר לקחתן ומ"מ יש לאמרים כיון שהוא מהשב לאחס
 למשקין וסומעו לנורך המשקה חייב ולכן ראה לזהר שלא
 ליסחוט שום פירות ולכן הרונה לסחוט זיטורין יסחוט על גבי
 נוקר דכיון דלא הוי עליו שם משקה ועכשיו סומע לנוקר שהוא
 אוכל אינו דומה כלל לדש וישפוד האקר לחוד המים : וירא שמים
 יזכור גם כזה אלא יערב המשקה עם נוקר מע"ס וישפוד למים
 בשבת : (ד) השה שנתרבה הלז בדדיה מתחרת להוציא
 ולהלוב ע"ז קרקע אבל אכור לחלוב בכלי דהחולב בין הרה ובין
 צהמה חייב משום דש : (ה) פת ששרה במשקין אכור לסחוט
 ואפילו למנוח בפיו יש לאכורין אבל מיני טיגון שגבלע בו שומן
 קרבה מותר לסחוט אפילו לכלי שהרי מתחלס הי' אוכל ועכשיו
 ג"כ אוכל וצוה"ה נדפס בטעות (ו) כשנשפך יין או שמן הכור
 לסניה שם בגד שיכלע בו במשקין ו חזר ליסחוט לכלי דהוי דש
 ואפי' חס דעתו שלא יסחוט מן הבגד עד מוצאי שבת ואפילו הכא
 אכור בגזירין שמה יסחוט בשבת אבל כשנשפך יין או שומן ושהר
 משקין על ספסל וכיוצא בו שאינו ראוי עוד לשחות מותר לקוח
 בצנד ולא גזירין שמה יסחוט דה"ל יסחוט אין בו איסור כיון
 שהמשקה בולד להיבדד ואם נשפך מים מצוהר לקמן במלאכה
 מלבן : (ז) חלות דבש אפילו חלש כנר מן הכוורת מערב
 שבת אכור לסחוט אבל דבש היוצא ממילא מותר הכל חס לא
 ריסקו מע"ס אכור אפילו דבש היוצא ממנו שמה ירסה : (ח)
 אכור לרסק צידים השלג והקרח כדי שיזוב מהם מים דדומה
 לסחיטת פירות אבל מותר ליתן לכוס של מים והם נימוחים
 מאליהם ואפילו לרסק צידים למים מותר כיון שהינו ניכר כלל :
 ולכן נוקר ליתן שומן על מאכל חס ואע"פ שנימוח שם כיון שאינו
 בעין ומותר לשבור הקרח ליעול ידיו או לשחות אבל להשתין
 לחוד השלג טוב לזהר .

יח ו הזורה פידש זורה צדקה לרוח חייב : ולכן אסור להוק
 צדקה וברוח מפזרו וכן אסור לפזר כל דבר שיפאר
 אותו כרום :

יט ו הבודד (א) חס כפסולת מרובה מאוכל לעולם אכור
 לצרור דהכל הוא דרך צדקה ואם האוכל
 מרובה על הפסולת יש בזה צדקה וקיים שבוורה פסולת מותר
 אוכל

הלכות שבת

אוכל אפילו ציד ואשית להכול לאלתר חייב אכל הצורר האוכל
 מחוץ הפסולת לאכול חיד דהיינו כמור לסעודה שרונה נאכל
 עכשיו מזהר לצרור ציד הצל חס צורר עכשיו לאכול צו ציוס
 ואפילו ציד חייב ובכש אפי' לאלתר ואפי' אוכל מחוץ פסולת
 חייב : ומזה שהין צו היתר לאיכ יס צו ד' הגמים : (ה) אוכל
 מחוץ הפסולת : (ב) להזהר בעודק : (ג) דוקא ציד : (ד)
 דוקא כשהכול מרונה על הפסולת אכל להיפך הכא אכור וכן ב'
 מיני המעורבים בין כנים או חוכך אפי' שיהם אוכל והח
 כאן פסולת כלל כגון צ' מיני דגים : ואפי' במין א' הלח שזה
 כי' חי וזה מת אכור לצרור מן אחד מהציד צו ציוס רק מה
 שרונה לאכול בהזזה בעודה ויצרור המין שרונה לאכול ומיני
 במין שאיז רונה לאכול עכשיו אכל להיפך אכור דזה שאינו רונה
 לאכול עכשיו מקרי פסולת ואיכ הוי כצורר פסולת מחוץ האוכל
 אלא כשיש דגים לפניו ודג א' חי והאחר מת ורונה לאכול מן
 החי צריך לצרור מה שרונה לאכול אכל להיפך וכן כשצוררים
 עופות בסעודות גדולות להניח למנהל לא יצרור רק מה שרונה
 לאכול עכשיו ולא להיפך : (ב) ולכן צריך לזהר מאוד כשמניחין
 לפניו מיני קטניות ויש בהם מחולעים או מעופשים דהאור לצרור
 המחולעים והמעופשים אלא יצרור העופים ויניח הרעים : וכן
 כשצוררין מהלצין מן העלים המעופשים צריך שיצרור העלין
 העופים אכל לא יצרור העלין המעופשים דזה הוי פסולת :
 ומעט זה צריכין לזהר כשמערב קאוע מכלי לכלי לצו ציוס
 ופשיטא לצורך מהר שלא לערום כל הכלול ויניח הקאוע בשוק
 לצד ומכש ע"י כלי קטן שיש בו נקבים קטנים דזה אסור אפילו
 רונה לשהותו לאלתר : וכן כשמערה שער מן השמרים צריך לזהר
 בזה שלא נערום כל הכלול אלא יניח מעט מן הכלול עם השמרי'
 וכן אסור לערום שמן מהמאכל דזה הוי פסולת מחוץ אוכל אלא
 אם כן שופך מן המרק עמו : (ג) אסור לסק שום דבר
 במסננת אלא איכ הי' המסק' גלול רק שיש בו קסמים דקים מותר
 לסקן בזה פסעדות העשויים לכך רק שצריך לזהר שלא יניח
 במסננת על הכלי גובה עש דהוי כהכל אלא יאחז צידו דלא
 בוי שינוי אכל ע"י בגד אסור משום מלבן או שמה יסחט כדלקמן
 במלאכת מלבן : ומסקה שיש בו חלופים בשעת כדוק מותר
 לשחוט ע"י משה דלא שייך צורר ומשמר בשעת שחית וגם מלבן
 לא שייך בזה בשעת אורר שיש בפיו ומ"מ נ"ל דלא ישתה ע"י צית

יד של כחגת שלו שקרוז הדבר שיבא לכוט מהמת שמשער
בלבו . (ד) ואם נפל זבוב או שאר דבר בתקה או אוכל
לא יחז הפכולת לבד דהוי צורר רה יקח עס מעט משה :
(ה) אסור ליקח השמשענע מן הכלב הא"כ באופן ששאר עוד
סמשענע על המי חלב שהירין בוראווערדע ודווקא מה שצריך
לאכול באותו שבת אבל לצורך מל חסור ואם מזה שלא יפסיד
מותר ע"י עכ"ס . (ו) אסור להעמיד כלי עס חלב בתחום חס
כדי לעשות גבינה או חמאה : או ליתן דבר בחלב כדי שיעור
שהרי זה צורר : (ז) אסור לרלוף שומים ולמחכו ולהיות מ"ב
דגלים שהרין מיסנאנפ או לשאר עופות לצורך סעודה מנה
דהרלוף שומים או גללים וכן אגודים וסקידים מהלישתן הסנה
הייב מזה צורר אם אינו לצורך אותה סעודה ואם הם המים כ"כ
שהיס"ב בלא"ה אסור מזה מבשל . (ח) התחל מזה שלצורר
צו חתיכה שהרין פערפיל אסור לצורר רה מה שצריך לאותה
סעודה ויצורר מה שרוה לאכול :

כ ה המזון (א) כל הקוץ שומים או חבלין או כל דבר
שצריך לכוט כנון עז מרהב לעשות ממנו
פוליוער או צורר עפר חייב לפיכך הצורר לפלפלין שהרדים
יהיוק בהחל דסכין על השלחן או ע"י קערה וירימה : וכן מלח
אסור להרוק במכתשת חלא ביד של סכין או מ"י כף או הקרה
ואסור לגרור גבינה על ריב איין : (ב) אסור לחתיד פירות
או ירקות רה וכן מהרואי לזהר שלא לחסוד הבגלים דק דק
מאוד רה קח גדולות וג"ה לא יעשה חלא סמוד להעודה מה
שהוא צריך לאותה סעודה אבל מותר לפרר לחם חפי' דק דק
דאין עסינה אחר טחינה ות"מ גס בזה יזהר לעשות דווקא סמוד
לסעודה ארימה שצריך לאותה סעודה : (ג) כשיש מעט טיט
בצנדרו או נואה ויהא יבש אסור לשפשו או לגררו בצמוד דהוי
עומן אבל כשהוא לח מותר לשפשו בצפנים ואם בצנדר שחור לק
זה אסור אם מקפיד כמו שכתב בדן מלנן :

כא ב המרקד אסור לרקד שום דבר חפ"י אין צו שום
פכולת ולכן הוחזק מספוא לסוסים ומתלים
השכולת שיעל בצנדרה וריכין לזאה שלא ינעקעו הצנדרה אבל מה
שמפל בדרך הליכה אין לחוש כיון שאינו מחסין לבד :
הגש

הלכות שבת

כב י ה'ש לא לישא קמח בלבד וקרא לישא אלא כל דבר שדרכו להצרכו ע"י משקין וקרא לישא וזריר לזרז שלא יתן מים או שאר משקין על שום דבר כגון מורסן או חמר או עפר בין אם הוא דבר שדרכו לגבול ופשיטה דבר שאינו בר גיבול וי"א דחיקף כשתין בו מים חייב משום לש : ולכן אסור להשתין ע"ג טיט או עפר : וכן אסור ליתן מנה כחושש שהורין מנה מעל צמי דבש אלא יסוה מנה שעשה : ואם שכח בחול לשפוך הותר לחזר ההרין אסור לשפוך בשבת אלא שיחזר ההרין לחזר ההומץ ולה יערב בכף אלא בידו או שיגענוע הכלי והותרו שומשמן וכיוצא לאור המסקה שטבעס שמחדקין זה בזה חייב משום לש ואסור ליתן מים לחזר המורסן אפי' כשצריך להאכיל לבהמה והפי' נתן מים מע"ש אסור לגבול כתבואה לקמן בדין שביתות בהמתן :

בג"א דאופה (א) האופה או המצבל בין על גבי האש או על דבר שנתחמם מן האש חייב ואפילו דברים המאכלים היין כגון פירות והלב : וכמחזק שעה והלב וזפת וכיוצא בהן או אחד תמיני מחבת עד ששפה לו חם במים וכן כלי של טיט שנתנה בחמר ליבש וכוונתו חתיכה עץ בחמר כדי שחצב ממנו לחלוהית חייב משום מצבל זה הכלל בין שריפה בדבר קשה או שהקשה דבר רך חייב משום מצבל : ולכן צריך לזרז שלא להניח חפוצים או חלב וכיוצא בו אפי' שראוי ללגלג היין על התנור חם שראוי להתצבל שם לע"פ שאין חם בחיכו והפי' דבר שכבר נתצבל רק אנוסן לגמרי ואם הניח אחר שהובק התנור י"א דחייב דס"ל י"א ציטול אחד ציטול ואפי' קודם שהוסק אסור : (ב) אסור להעמיד דבר נזק במקום שאם יעמוד זמן ארוך חסיד הדי בולדת בו אפי' אין כוונתו רק להפיג זינחו : ולפיכך אסור להעמיד כלי עץ, שבר או שאר תשקה בכלי שנתנור בית החורף שקורין צלוע ואפי' להפיג זינחו ומ"מ לאורך חולי קלה מותר להניח בקאחעל דבר שנתצבל כבר ונוטק ע"י דבר המפסיק כדי שחפיג זינחו רק שיכא נזהר שיעמוד שם עד שחפיג זינחו דשחא יסכה ויתצבל הכל מים ודבר שלא נתצבל אסור אפי' בכה"צ אבל מותר להעמיד אפי' מים או קדרה עם רוטב אפי' שנקרש בשומן ואפי' מים שנקרש ונעשה קרח וגדל בהמה : או בקאחעל במקום שהיט יטל להיות חם כל כך, שס"כ בדי שיהיה יתרון וספק

והפירוש (ג) אסור ליתן שום דבר מאכל כגון כליה או שום משהו ולעשות עליו מכלי ראשון דעירור מצביל כדי קליפה וכן אסור לטוח ארנובלת חמה בשומים כל זמן שהיא צ"ל : (ד) ואסור להדיח או לשרות אפילו במים זוננים דבר שאי אפשר להכול כלל בלא הדחה או בלא שרי' אבל העריגה מותר להדיחם במים זוננים דוקא שראוי עכ"פ לאוכלם בלא הדחה : (ה) וראוי להתמיד שלא להחזיר המולייתא שקורין קאגיל לאחר אכילה או שאר מאכלים לתנור שטמנו בו אע"פ שהתנור כבר נטען קודם לא כשהן חמים עדיין אבל המאכלים שלא היו בתנור בשבת כגון דגים ובשר עלי וצנושל אסור להניחם בתנור אפי' כשהן חמים דדומה לטוח בתחלה לתנור : (ו) ונהגין היחד שבכרי מניח דבר שנצטל כבר וננטען לגמרי לתוך הקאבעל קודם שבוסק התנור אבל לאחר שבוסק התנור אסור אפי' ע"י נכרי : (ז) אע"פ דה' אומרים דאין ציטול חרר ציטול ואין אפיה אחר אפיה ולכן מותר ליתן חרר פת בקאבעל ליבש כיון שבכר נאפה אבל לכ"ע יש ציטול חרר אפי' ולכן חכמה ליתן פירורי פת לתוך הקדירה שיש בו רוטב אם עדיין הסהים צ"ל ויש אומרים ליתן אפי' בקערה אם עדיין הדוטב הם כ"כ שהים צ"ל וכן יש עלי אחר ציטול או ציטול אחד עלי ולכן אסור ליתן בשר מצושל בלא רוטב בתוך הקאבעל שהרי הם יחי' נעשה עלי וכן אסור ליתן בשר עלי בתוך רוטב שהים צ"ל דהוי ציטול אחד עלי ולכ"ע בדבר יבש לא שייך בו ציטול ולכן מותר להניח בשר מצושל זוג לתוך רוטב שהים צ"ל וכן עלי יבש מותר להניח אפי' במקום שיחם כ"כ שהים צ"ל : (ט) אסור להטמין בשבת אפי' בדבר שאינו מוסיף הכל ולכן אסור להטמין בשבת אפי' בכרים וסבאות ודוקא כשהמאכל עדיין בקדירה שנצטל בה אבל אם פינו לקדירה אחרת מותר :

בר יב גנוז גנוז נמר או שער מצבתה אפי' לאחר שהפסע העור חייב וכן החלש מזה מן העוף חייב דכל זה הוי גנוז ממש אבל לחלוש שער מצבתה צ"ל היה צ"ל מזה אסורו מדרבנן ולכן נרדף להר' כשים כיים או שאר דבר הדבק בשערו שערות כשיקחם שלא יהלום השערות וכן אסור לקרן ופרמו או שער ודפי' לחלוש צידו או בשימי' : והם נטלו בכלי חייב : וכן מתי' עור המדולגלת מבשרו אסור לחלוש ופשיטתו ואסור לסרוק רגלו במסרק או אפי' ע"י צפרו דת"ל חלש שער המלש :

הלכות שבת

בה יג השלכן והמלכין וכן שמכנסם בנגד מלכות מין שיהי' זה
 ליצונו ולא מנציה חס מכנסו דהיינו שמעשה
 ג' זה נזה כדוד המכנס אלא חשי' דה שנתן מים על גבי בנה
 מהרז כיבוס והם היה עליו חזה לילדוד ונתן עליו מים היי' **היי'**
 לכי' ואפי' לא הי' עליו שום דבר מ' אסור ולכן חימוק שהחזיק
 מים בשבת ע'ג בנגד אסור ליתן עליו מים בין שהפגד של יתר או
 של פשתן : (ב) כשהפגד מים על פלחון או ספסל אכירה להנחת
 בדבר שמקפיד עליו דגורין שמה יבחוט המים ממנו כיון
 שמקפיד עליו : והאסור משום מלכין וכן דשנחלכלך ידיו לא יהיה
 בדבר שמקפיד עליו שמה יבא לכנס המפה אבל כשהפגד שבר או
 יומותה לקנה דשאר משהין ללא שיידמלכין שהיו הבגד מחלכין עיי'
 אף דכחיתת שלר משהין אסור משום דש כדלעיל במלאכת דש ולכן
 חס המשהיה הוגד להיבדל מותר ודי סימון משהיה שיש בו תולעים
 מבוקר לעיל במלאכת צורר : (ג) אסור לנער יד שיהיה
 במים או שירדו עליו גשמים ואפי' בטלעול וצור שמה יבחוט ונס
 אסור לשוחט ולחלוחט כדי שיחגבנו משום חסד שיחמרו שפס
 בשבת ואפי' בחדרי חדרים אסור לכל בנגד שמלפפין בו חינוכה
 חס יס עליהם ג'כ וזהו או שלא נסרה כל הבגד בהסתנה חס חין
 לו המרים מותר היכר הדבר שלא כיבס ובכלבד שלא יטעום נגד
 חמור במקום שחיס' ב' דאסור משום נישול : (ד) המנער בנגד
 חדש שחור מן השלג שופל עליו לו גשמים שרדו עליו היי' . ולפי
 שאין אנו יודעים עד מתי יקרה חדש לכן כולם אסורים . וכן
 אסור לנער מן אבה ואמה שפפל עליו ויס להחמיר שלא להסיר
 מנחת מן בנגד ופשיטא דעיי' בערשט או מיטטאלקע דאסור
 (ה) בעור לא אמרין שרייתו וזה כיבוס ולכן חס יס עליו
 טעמה מותר ליתן עליו מים אבל אסור לכנסו דהיינו כדוד
 כיבוס דעכ'פ שיד בו כיבוס : (ו) מותר לעבול ח'ע בשבת
 וכלבד שיצא שלל יסחוט השערות :
בו יד המנפץ דהיינו שחורק בתכרק נמר או פשתים או כות
 שחפזין באחד לעשות ממנו לבדיו שקורין
 קאמלעותין או פילשין או כמו שעשין הסוכרים שחננין על תידיה
 עד שיהיו רגלים לטוות אחס :
בו מן הצובע בוצע המחזיקים חייב ואם חיו מחזיקים אסור
 מדרבנן ולכן יס לאחד כשידיו ובוטות משיחות
 שאכל מן קשרין וכו' לא יקנה בנגד מפני שזוהי חס
 אפשר

אשר נכד וכן אם ילה ד' מהו' או שחזר לזכור ויאל ממנו
ד' י' לזכר אם חסר בלח יקנה בגד לבן או אדום ודוקה בדבר
שדרכו לזכור אחר אבל באוכלין לא שייך כלל לזכור

בח ב' י' זה המזהר מכל דבר הטעום לא שאל טעום בדידים
כמו טעוין הכשים בדידיה על שפירדיל
ל' טעום על שזין רעיל זה חפ' אם לוקח הכותש וזאור
לוחט שקורין חין גידריט וכן העושה לבדן שקורין החפלושין או
פילג כ"ז טעום חייב . והעושה שום חיתון בלריגה חייב משום
המיכך או משום ב' רדין

בט י' האורג צין בנגד או בקרס או טעוין פנהטערליך
מחתי' עין כמו טעוין לכך עליו או בשערות
או בכל דבר חייב וה"ה הקולע ב' חוטין או ב' שערות דזה מקרי
אריגה ומסור לקלוע שערות הראש או להחיר קליעתן כדלקמן
במלכות בונה

ז ב' הפוצע ב' חוטין דהיינו שמפריד בגדי' מעל הערב או
הערב מעל בגדי' חיי' וצריכין דבאי' שחלל לזכר
שצריכין דטעין מפורדים לחין על המכה שקורין קייטעין שאכור
להשרידם מן הכנר בשבת

לא בא ב' הקושר והמחיר (א) כשקוצרין שני דברים
ביחד בקשר א' לא נקרא

קשר שהרי אינו מחקיים בנך עד שיקשר ב' קשרים אבל בנך אחד
אף בקשר אחד מחקיים ולכן אכור לעשות קשר ברתם אחד של
חוט או פלמטשילע ובכל דבר וניה"כ י' עושין קשר בפלמטשילע
ושופך עליה שפירוטין להדיה והנאל טעם מלאכה וכל קשר
סדרד חמיד לקשר ולהחיר בכל יום מותר . אבל קשר שפעמים
נמך ואינו מחיר בכל יום אע"פ שמחלה היתם טוונתו להחיר
באותו יום אכור לקשר ולהחיר . ולכן הכתומה שדרכן להחליף
משנה לשבת אכור לקשר ולהחיר אלא יעשה ענינה ואם אין
דרך לקשר רק לעשות ענינה ובלא כוונה נקשר מותר להחירו

(ב) וכלים שקוצרין אם פיהם במשיהם מותר להחיות או לחתך
בסכין ולכן מותר לחתך כרוטין כדי לפתוח בועטלקט מס
מקור : (ג) כל מיני אוכלין שקוצרין מותר לחתך שכל דיוט
לפשו' להחיר בכל יום וכן מותר לקשר ולהחיר בעששים אבל
עם עלי ללכין או קש אכור שדרכו להחיים וצ"ל אף בכל דבר
אחר

הרכות שבת

שמותה לקנות לא יעשה קשר חמץ וחזק דהוי מעשה לזמן : (ד)
 א"כ נפסק החבל מן הדלי שזאבין בו מיכ יכול לקשר שם הגורה
 או פאטשיילע דבר שאינו מבעל צוודאי דהוה כעשוי להחיר בכל
 יום : (ה) ספוחל חבלים חייב משום קושר וכך המפריר הפחיל
 בוי מחיר : (ו) אם האמטו ראוועת מבעליו או בגדיו במקום
 שדרך לעשות קשר בראשו אסור להחזירם ומכ"ש במגעליה
 פדשים או במזגסיים דהאסור להכניס ראוועת לחובן אפי' בלא
 קשר דגוריון שמא יקשור וכן אפי' בישינים רק שהקב נר ויש
 עורה להכניסו דאסור ועיין במלחכת בונה : וזו של מגעלים
 סתפורים יחד אין להקל להתכס בפני עט הארץ ודוקא לצורך
 הרבה :

לב בג התופר התופר צ' תפירות דהיינו שתחב מהט ע"ה
 חוט בצגד וחזר וחשב ונמלה צ' ראשי חוט
 מ"ד א"ה וזה אינו מחקיים בלא קשר ולכן בעינן שיקשור או אם
 חפר ג' תפירות אפי' בלא קשירה חייב : (ב) התוחה חוט של
 תפירה דהיינו דבר שדרכו לכפול בקמטים ע"י חוט ונתפרד קצת
 ומשך החוט כדי לחברו ולדקו חייב ונרד לומר בזה אם לא
 שועשה מתחלה לכך ללבוש בעינן זה : (ג) מותר להחזיר מוכת
 שופלים מכרים וכמהות אבל אסור ליתן אותם להתחלה בלרים
 מפני שעותה בלי ועוד דחיישין שמא יתפור : (ד) ואסור
 לרבק תפירות וכיוצא בו באיזה דבר דהוי תופר :

לג בה דקדוה (א) אסור לקרוע שום דבר אפי' כשאינו
 מכוין לעשות כלי ומכ"ש דאסור לקרוע נייר
 לקנח בו דהוי תיקון כלי וכן אסור לקרוע עלץ מן הלולב אפי'
 צ"ע לקשור בו הלולב דהוי תיקון מנה סהרי בלא"ה לא יוכל
 לקשור בו : (ב) אסור לקרוע ניירים הדבוקים אחד שדבוק
 בכוונה ועשה לקיום אבל אם במקרה נחדדקו דפיס בספר ע"י
 אענה וכיוצא מותר לפתוח : (ג) בלי שקושרין פיו בחוטים או
 בצגד מותר לחתוך בחוט ולקרוע בצגד מעליו אם נרד לכך :

לד בה צידה (א) הא דבר שדרכו לצוד נגון כל חי' ועוף
 חייב ודבר שאין דרכו לצוד אסור
 שדרבן ולכן אסור לצוד צבוצים או פרעושים חל"כ הם עוקנים
 אומא הוי מותר לעלן בידו ולזרקן אבל לא יתבנס כעו שומעין
 צ"ס

ה'רכות שבת

כ"ו ופ"ש דאכור לצוד בהמה והיה וחול ועופות שמרדו
 וברחו דבאלו חס' נדן חייב העלאת ואוזין וחרנגולים וכל בהמה
 והי' שגדלו בביתו והורגלו כבר בביתו ואפי' חס' יוצאין יבואו
 מעלמן לביתו חס' יצאה מציאו אכור לצוד ולחפסן
 בידים דעכ"פ חס' מוקנים אבל מותר לומר לנכרי שיצא אותם חס'
 מחיירא שמה יאבדו ואט' חינוק נד' אותן אין מוחין בידם : וגם
 יש להתיר לעמוד לפניו עד שיכנס לאיזה בית או לאיזה מקום
 המשחמר אבל כוס וחול שמרדו וכן ואוזין וחרנגולים שקנת
 מחדש ולא הורגלו כבר בביתו לבוא מעצמם או שמרדו ואינם
 חוזרין עוד לביתו חס' זה אכור כללו של דבר אין חילוק בין אוזין
 לשאר בהמה והי' יעוף אלא חס' הורגלו כבר בביתו ובחדם מעצמם
 לביתו מותר לעמוד בפניהם שיחזרו ממילא או לבית אחר אבל חס'
 לא הורגלו עדיין בביתו חס' זה אכור ופ"מ כיון שהינם שומעים
 להמוסים יש להקל ע"י עכו"ם דמ"מ אפי' השיכנסו לבית אינו
 נצוד שהינם נוט' לחפסן שם וכלנר שהעכו"ם לא יצוד אותם בידים
 דזהו יורה מה"ט : (ב) נפור שניכם לבית דרד הלון חסור
 לסגור ההלון חס' שסגור קור ואינו מחזין כלל בשביל הנידה
 מותר כיון שאין בו ידה מדאורייתא עדיין שברי אפי' בבית אין
 מוח לחפסו ולכן חס' יצאה נפור מחוד הקן שלה שקורין שטייב
 לחוד הבית אעפ"י שניכסה מאליה לחוד הקן אכור לסגור הדלת
 של הקן שברי הוא ידה דאורייתא : וכן חרנגולים ואוזין שלא
 הורגלו עדיין בביתו אכור להכניסם ללול שלהם ולסחוק החור
 שלא יצאו שכל זה הוא ידה דאורייתא : (ג) אכור להעמיד
 בשבת מטרה לצוד העכברים : (ד) הטעם דג' ממקום שצריך
 מנחה אפי' ממקום שכבר נצוד בו הייב :

ד' ב' (א) השועה וכלל זה הכורג איזה צעל הי' שיהיה
 ואפי' פרעוש או שפין חייב ולכן אכור למלול בידו
 הפרעוש אבל כינים מותר להרוג שאינו נקרא צרי' שאינו פרה
 ורבה ודוקא כינים מראשו דחס' אין דרד להיות פרעושים אבל
 המפלה בגדיו אכור להרוג אפי' כינים שחס' שכיח חס' פרעושים
 וגזריק שמה יחרוג גם פרעושים : וכלילה שאינו יודע חס' הוא
 פרעוש או כינה אכור למלול דשמה הוא פרעוש אלא צורך מעליו
 (ב) המוציא דס' או עושה חבורה עד שנלמד דס' צעל הי' חייב
 משום שוה דכיינו נעילה נשמה ולכן מי שחמד באצבעו וכוונת
 אכור למנוץ ידים וכן אכור למנוץ דס' שנין בסיני וכן אכור
 להניח

הלכות שבת

לכניה נזר זאלב על מכה להוציא דם וכן יחד קשינערד להעמיד
עליו סקורין אוגלען או פיאווקעס לחולק שחין בו סכנה שלא
יעמיד רופא ישראל אלא ע"י עכ"ס וכ"ס דאסור לישראל להקי
דם אס לא לחולק שים בו סכנה . (ג) ודג חי שהניה בע"ס
במים אסור לטנו משם אפי' שא"ז מנודה דחיקף כשיש מתנו קנא
בין הנפידין חייב משום נטילת נשמה דאע"פ שיקזור ויכניסו
למים לא יוכל לחיות עוד ואס הוא בכלי גדול שיוכל לשמט מידו
אסור בלא"ה משום ידה .
לז בו המפ"שם העור מן הגשר חייב

לז בח המולח והמעבד (א) המולח והמעבד העור באיזה
ענין שרד לעבדו או חייב
ולכן אסור לדרוס על העור ברגלו כדי שימקשה או לרכך אותו
בידיו כדרך שהרעננין עושין ואסור ליתן העור לבית הדריסה
ופשיטא דאסור לרכך העור בשמן או בשאר דבר ולכן אסור
למשוח מעלים בשמן אפי' אין כוונתו רק לנחמו : (ב) דבר
שאינו אוכל גמור כגון חלב או שומן י"ח דיש בו עיבוד מה"ט
והמולח חלב או שומן חייב אצל באלקין וגמורין לכ"ע אין בו חיוב
ומ"מ אין עושין פי מלה הרבה ליתן לתוך הנכבשים או כמו שדרך
ליתן לתוך בהמאס רק מה שצריך לאותה סעודה וכן בשר או דגים
וצי"ס מבושלים וכיוצא בזה שאין המלה מועיל להם מותר למלחן
לנודר אותה סעודה אצל לא לנודר סעודה אחרת . (ג) אצל
זון וה"ס צולים וקטניות ואוגערקעס שהמלה מועיל להם אסור
לפזר עליהם מלח רק שיטבל כל חתיכה וסחי' ויאלץ וכ"ס דאסור
לפזר מלח על שולין וקטניות אפי' לאכלן לאחר וכ"ס דאסור
לכבש כל מיני ירקות או פירות אפי' בלא מלח רק במים לבד .
(ד) אסור למלוח בשר חי דג או כדי שיקלוט המלה אפי' במקום
הפסד : (ה) אסור להדיח בשר שלא נמלח ומחירה שיעבור זמן
ג' ימים ומ"מ ע"י גוי מותר . (ו) מותר לעשות מין עיבוד
סקורין מאורע שעושין מחתיכות זון וצולים שנין שנותנין לחוט
תיכף שמן ולשתן דמחליש כח המלה : (ז) אסור לשפוך סכר או
יין לכלי שיש בו חומץ כדי שגם הוא יחממן כללו של דבר כל דבר
שהמלה מועיל אסור דמתי קנא לעיבוד .

לח במ הממחק (א) הממחק דהיינו המעביר שער או נתר
מעל הסור פר שמאליק העור או הממספס
אפי'

אפי' צידו כל העור כמחוח על העמודים שקורין ראש כצנ
שהכופרים עושין לעשות קלף או כמו שהכורסקי עושה צכ"ז הי"ז
משום ממחק וכן הקולף מן העור ולפיכך אין מנדין בסכין ואפי'
בזפרניו מנעול בין חדש בין ישן מפני שקולף העור אבל מותר
לקנחו בקורה או בחרס הטוב שאלו בו משום איסור טלטול והברזל
שלפני צה"כנ אס' אין לו חוד אלא שהוא עב' בראשו מותר לקנח
בו (ב) אסור לשפסף המנעלים בשבת צידו או ע"י בגד
לנחשו ופשיטא ע"י משיכה שקורין שוא וואקס דכיו מותר
והמותר בשעור דכל דבר המותר כגון זפת וחלב וכיוצא בו על
רע"ו או על כלי או על כל דבר חייב ולכן אסור למרח רע"ו אס'
למולה שיש בו סכנה אבל באגל"ן לא שייך ממחק ולכן מותר
למרח ממאה או פירות על לחם (ג) הממרח שיער מן הטובה
כדי שתהיה הקנה חלק בלא שיער חייב משום ממחק : (ד) מותר
לשפסף בליס עם חול ובלבד שלא יתן בו מים אבל לא כלי כסף
עם זויין עיין ולא במלח שכן דרד האומנים לעשות

למ' ל' המשרטט דהיינו משרטט לחתוך עור או נייר או
שאר דברים משרטט חתום כדי שיכון
מיתוכו וכן המשרטט נייר או קלף או כל דבר כדי לכתוב עליו
אפי' רק ב' אותיות חייב צין ששרטט בלגע או בזפרניו או בכל
דבר חייב משום משרטט :

ב' לא המחתך לאו דוקא בעור אלא בכל דבר שמקפיד על
מיתוכו לעשות במדה ואפי' היסס לחנוץ שיניו
קרא מחתך וחייב ולכן אס' ח"ו שמאמסין לחדש שיחזור בחורש
וכיוצא בו צריך ליזהר שלא יחתוך מן הסחורה כיון שרוף מקפיד
על המדה אלא יעשה ע"י עכ"ס אבל באוכלי אפי' אוכלי בהמס
כקס וסכן אין בו משום מחתך ולכן מותר לחתוך מן הקס כדי
לחנוץ בו שיניו אבל אס' מחתך כדי להחוס בו פי מצות וכיוצא בו
הייב

מא לב לג הכותב צדיו או בכל דבר המחקים ע"ג
קלף או נייר או על כל דבר המחקי
אפי' לא כתב רק ב' אותיות וי"א אפי' לא דסס רק ב' רשימות
כדרך שהמאיי"ר רשמים חייב ולרוב הפוסקים אפי' לא כתב ב'
אותיות בכתב שכותבין ס"ח אלא אפי' מכל כתב ולשון חייב ולכן
אין להקל לכתוב ע"י עכ"ס אלא לעור גדול מאוד : (ב) אסור
לכתוב

הלכות שבת

לכתוב שום אות או ציור שצבועים ואפי' במחקק על השולחן או על הלחלוחית ופעל הזכוכית של חלופות או בחול ואפי' לעשות בצלצול רשימה על הנייר אסור וכ"ש לעשות רשימה על פנקס של שעה דאסור : (ג) איתיות של כסף שנפלו מעל הפרכת אסור לחברן אבל מותר לתקוב אותם במחט באופן שלא יוכל להתקיים כלל רק לפי שעה ואפי' זה לא יעשה רק ביד שמאל דהוי ררך שינוי ואמר יד יעשה צימין ידי' . (ד) וכל מה שאסור לכתוב אסור גם כן למחוק ולכן נאמר גיבעקס או עוגות שנכתב עליו ע"י צבע או ש"ס עליו ציור בצבע אסור לשברנה אבל צירים או אותיות שנעשה בדפוס בלא צבע מותר : (ה) ואם נטף שעה על אותיות אסור לסלקו : (ו) אסור לשבור חותם ש"ס בו אותיות ואפי' לומר לעכו"ם אסור וכשמציאין אגרת חתום לא מצע"ה דאסור לומר לשבור החותם אלא אפי' לומר לו שיקרע הנייר סביב החותם אסור אלא יאמר לו בלא חין אלא יכול לקרות וממילא יבין וגם זה בדוחק כי צע"ה הרבה חילול שבת יוצא מזה דבלא"ה אסור לקרית אגרת שכתוב בו עניי מו"מ ועיניי מלחמות ואפי' לעיין בכתב בלא קריאה אסור אלא"כ אינו יודע מה כתוב בו אינו מותר רק לעיין בו : (ז) ספר שכתוב על הגליון אותיות או נורות ונרד לפתחה בשבת ואין לו אחר מותר לפתחו ולסגרו . (ח) אסור לעסוק בשום מ"מ בין לקנות או למכור לשכור ולהשכיר בשבת שמה יכתוב וכן אסור לקנות קנין בשבת אפי' אגב סודר שקורין קבלות קנין : (ט) אסור ללחוק שום צחוק שדרך לכתוב שמה יכתוב ולהרוות הכל אסור .

מב לד לה דו הבונה והסותר ומכה בפטיש : (א)

הבונה או סותר צנין קבוע חייב ולכן גזרו חכמים ואסרו אפי' צנין עראי דהיינו לחלות סדין או להעמיד פארצולאן אם המחיצה הוא בא להתיר איזה דבר שהיה אסור בלא זה כגון מי שאין לו סוכה רק שעושה מסדינים וכיוצא בו אסור דאם כורך במסיחה מלמעלה ומלמטה עושה מחיצה ואם אינו בורך גם מלמעלה באופן שאינו יכול לעמוד ברוח מזויה אינה מחיצה בלל ואינה מועיל כלום לסוכה וכן כשים ספרים בבית או בפני הגר ונרד לעשות מחיצה כדי להתיר ההשמים אסור לגשות בשבת אלא"כ הי' הפארצולאן כבר נמשך קצת מע"ש אפי' רק טפח ואז מותר למשכו בשבת דהוי רק חוספת על צנין ארעי דמותר וכן אסור לחלות ויילון בפני הפתח או החלון אם טורד מלמעלה ומלמעלה

ומלמעלה אבל אם אינו כורך תלמטה מותר דזה לא מקרי צמחיה
 כלל דכל שאינו יכול לעמוד בפני הרוח מצייה אינו מחיה כלל
 ואינו מועיל כלום : (ב) אם יש חלון או חור בכוח מותר
 לקטוע אותו בדבר שאין דרך לבטלו שם כגון בצגד אבל בדבר
 שדרך לבטל ולהניח שם אסור דהוי כמוסיף על הבנין : (ג)
 גר שנועלין כמו שעשין חור בכוח לאל הדלת וחומצין שם חתי'
 עץ אם לא הכינו לכד מע"ש ע"י מעשה אסור אפי' לטלטל מטעם
 מוקלה ואם הכינו לכד ונועל בו תמיד אפי' יש להסתפק דאפשר
 דאפי' אסור אלא"כ קשור בדלת ואם הוא כלי גמור נועלין בו אפי'
 אינו קשור : (ד) מלונות ודלתות הבית נופי' אם תלוים על
 ידירם שקורין זאוויעסעס הנוטלים או תחזירם חייב משום צונה או
 סותר ואפי' ע"י נוי אסור וכ"ש החלונות הקבועים בבית בלא
 ידירם דחייב : (ה) החופר גומא בין בקרקע או אפי' בעפר
 וחול התלושין או בחשפה אם נחמד למקום הגומא ה"ז חייב משום
 צונה ולכן התעמ' יים מעות ואן סהורה כשמהדין שלא יגזלו מהם
 חייב שהרי נרדף לגומא : (ו) ואם יש גומא בבית ומלאו עפר
 הוי צונה ולכן אסור לכבד הבית שחא ישוה גומות ואפי' מרונף
 בקרשים או אבנים דלא פלוג רבנן אלא יכבד ע"י שינוי בכף אוז
 או בצגד או ע"י גוי : (ז) אסור להוציא לפתח העמונים בקרקע
 הבית שהרי יעשה גומות וגזרינן שחא יסתום הגומא אבל אם
 תמונים בחול ועפר התלושים המוכנים בענין ואין בו משום מוקלה
 אע"ג דנעשה גומא מותר שהרי הגומא נעשה ממילא : (ח) הקק
 ע"ג קרקע לא ישפסף צרהגו הרוק שחא ישווס גומות אבל מותר
 לדרוס על הרוק ובלבד שלא ישפסף : (ט) חור שנתקלקל במי
 גשמים אסור ליתן שם דבר המבטלו כגון חול ואפר דהוי כמוסיף
 על הבנין אבל אם אין כוונתו לתקן החור רק ליפותו או לכסות
 דבר מילום מותר : (י) העושה נקב בבית או בשאר בנין חייב
 ואסור לעשות נקב חדש בחציות וכן אסור לסותמו אפי' בקש ותבן
 אבל ע"י גוי מותר אבל בטיט חפץ וסעוס וכיוצא בו וממחרו וזה
 מלאכה מן התורה ואסור אפי' על ידי גוי : (יא) אסור לעשות
 אהובל בשבת לפיכך אסור לפרוס וילון שקורין פיר האגז אם הוא
 מקיף מג' דדי המטה וגם למעלה וכן אסור לפרוס הסדין על
 עגלה או על עריסה של קטן אם לא שהוא בצר מרום מע"ש אפי'
 רק עפס אזי מותר דהוי תוספת אהובל ארעי וכן אותן החציות שיש
 להם כיסוי שמשכין אותן שקורין אותן שוף לאף אסור למשור בולו
 ואם

הלכות שבת

ואם משך אסור להחזירו וכן חטים קטנות מן השולחן אם משך
 כולו מן השולחן אסור להחזירו : (יב) ובסעודות גדולות
 שמתחילין דפים על הבית כשנרמזים שולקנות יזכר שינייה המז
 בפתוח מן הבית למטה על הארץ : (יג) אסור להחזיק בידו
 דעהיל או פארהסיהק להזיל מן קנשמים או מן החמשה שהרי עושה
 חאל ולכן יא אזהרים ג"כ ללבוש קאפלות בשבת : (יד) אין צנץ
 וסחירה בכלי לפיכך דלת של כלים שקשור בחבל אם אין
 יכול להחזירו מותר לתתו הצל העושה כלי גמור או ששבר ונרד
 אמן להחזירו ולתקנו חייב משהו צונה ואם החיצה גדולה לפי
 השעור אמה על אמה ברום ג' אמות דינו כצנץ ממש ואין דינו
 ככלי : (טו) מפתח של כלים שנאבד אסור לשבור הזירים או
 המנועול דהוי סותר זל"ש דאסור לקבוע יזרים או מנועול בכלי
 חפי' ע"י גוי דהוי מלאכה דאורייתא היקון כלי ואם יצא הדלת
 מן הזיר אבוד להחזיר שמה יתקע : (טז) כלים של פרקים
 שנעשו לפתח ע"י שריון כיון שעשו לכך לפתחו ולסתמו תמיד
 מותר הצל מה שאינו עשוי לפרחו תמיד חפי' שנעשה ע"י
 שריון אסור לפרקו או להחזירו ולכן אסור לעלעל מנורה שקורין
 היינג לייכטער חפי' לא הדליק בן בשבת כיון שדרכו להסתפק שמה
 יתפרק ויחזירו : (יז) ספסל ששמוע אחד מרגליו וראוי להחזירו אסור
 להחזירו ואסור לסמכו על ספסל אחר שמה יתקע אלא יכ שהיה
 פזר כך מע"ש מסמך כיון דלא חקע מע"ש לא גזרינן אבל אם
 לשבר הרגל או מאבד לא גזרינן שמה יעשה רגל אחר ולכן מותר
 לסמכו על ספסל אחר ולכן מותר להניח ג"כ דפים שהכניס מע"ש
 על ספסלים ובלבד שלא יעמידם על חתיכת עוים שהרי הם
 מוקצים : (יח) ואסור להכניס רצועות במעלים או מכנסים
 חדשים או חפי' בישינים אם הקצוה ויש בו עורח להבניס דהוי
 היקון כלי : (יט) החוקק עץ צען צין שחקק במסמר או צען
 שקורין גיקלדעוועט חייב והמכניס יד לקדווש וכיוצא בו חייב
 ואפי' בדבר מאכל שייד צנץ כגון שעושה גביות או מדבק פירות
 ומכוין לעשותם ארוך או מרובע חייב : (כ) מי שיש לו מכה
 מותר לפתחה כדי שחלא בליחה אבל אם פתחה כדי שחשלה כך
 פתוח חלא בליחה כמו שעוקץ הרופאים חייב שהרי עושה פתח :
 אסור לקלוע הסערות בשבת דהוי כצנץ וכן אסור לסחור
 בהליעות : (כא) מחט שנחנקס או שאר כלי אסור להשוותה
 וכן ככין שנפגס אסור להחזירו דהוי היקון כלי : (כב) אסור
 לעשות

הלכות שבת ב

לעשות פחילה שקורין לעפיל מן בורית או חלב שחזקין אותו לפי
 מדתו או מכל דבר לחולה שאין בו סכנה דהוי תיקון מנה : (כג)
 כל השמעת קול של כלי שיר, חסור, שםא יתקן כלי שיר ולכן אין
 מעפחין יד על יד ולא מרקדין : (כד) דכל גמר מלאכה בין בכלי
 ובין בלא כלי נקרא מקה בפטים ולכן הנוטל מן כנגד החוטין
 החלוין בו לא הקסמין הנארגים בו בלא כוונה אס מתגבין ליפות
 כנגד חייב : (כה) דהמוליא חוטין שהחייט חופף כנגד לפי שעה
 לחצר החתיכות שקורין בטריגעווע חייב : (כז) כל דבר שא"א
 להשתמש בו בלא תיקון זה חסור לעשות התיקון שהרי מתקן מנה
 ואפי' דבר מאכל כגון ששכה להפרק חלה מע"ש כיון דחסור
 לאכול אס יפרש עכשיו נמלא מתקן : ומ"מ מותר לאכול החלות
 בשבת אלא כיצד יעשה יניח חתי' מן החלות עד מולאי שבת ואז
 יטול חלה : (כו) וכן חסור להטביל כלים חדשים דא"כ דלוי
 למלאות בו מים כגון קדירה וללוחות ימלא מים מן הבאר ועלמס
 לו טבילה או יתננה במחנה לעכו"ם ויחזיר וישאלנה ממנו ומ"מ
 אס א"א צב"ז מותר לטביל : עו ואסור ליעול קוסם לחלוץ בו
 סיגיו ואס קטמו בסכין חייב דהוי תיקון כלי אבל קש וכיוצא בו
 שהוא מאכל בהמה אין בו משום תיקון כלי ומותר להטנו אפי'
 בסכין : (כח) חסור לעבור על פראס או לבגס לספינה אס אינה
 קשורה ביצשה כ"ז גזרו שםא יעשה הניית של שיעטין אס לא לצורך
 גדול : כח חסור להדיק כלי מאכל לאבר שאכלו בעודה ג' אבל
 בערבית ושהרית מותר שהרי זה לצורך שבת וכלי שתי' מותר להדיק
 כל היום דאין קביעות לשתי' ומ"מ בשבולת שועל חו' חול ועסר
 חסור להדיק :

מן לו לח המכבה והמבעיר (ב) אפי' כל שהוא

סייב וכשיש דליקא

ח"ו ויל' לחמ' אפי' הששה בחוקה שיהי' עי"ז סכנות נפשות כגון חולה או
 חינוק או יסן מותר לכבות הכל כשהדליקס ביום ואין בזה משום סכנות
 נפשות בשום אופן חסור לכבות : ולהציל מה קצבות כ' האו"ה דיכול
 להציל כל דבר דאי לא שרית ליה אתי לכבויה לפי שאדם צהול על מחומו
 ויכול להציל אפי' מפות ושאר דברים המוקצים ואפי' שאר חסורי
 דרבנן ודוקא חסור דרבנן מפירין אבל לחסר בקרקע ולתקן שבת בשום
 מלאכה דאורייתא חסור ודוקא אשמו ובגז שהם צהולים הרבה אבל שאר
 בני אדם שאינם צהולים כ' מוקצים להציל בשעתו כל דבר מוקצה אלא

הלכות שבת

שאר איסור דרבנן מספק ואינו מחלק בין בית שהדליקה בו או שאר בתים אבל הב"ח ומ"א כ' (וכן נלע"ד בהיבדורי ח"א ו"א) דזה דווקא לבתים שבתגר אחרת שאינם בהולים כ"כ ומ"מ הם בהולים ולכן חמירין חי לא שרית אחא לידי איסור היקתר חמור אבל הבית שהדליקה בו שהם בהולים הרבה מאוד חי שרי לי לטלטל אהי לכבויה ולכן לא התירו לטלטל שים דבר רק כתבי קדש מותר לטלטל ולהוציא אפי' אם לא ערבו קירובי תצירות ואם היה מונח בתיבה כתבי קדש וגם מעות מותר לטלטל כל התיבה ומלבישים מותר ללבוש כל מה שיוכל ואז מותר להוציאם גם כן אפי' לר"ה מאחר שהוא דרך מלבוש . ואובליגן אם חזיגן לאחר של דבים שערבו אין רשאי לטלטל רק מה שצריך לשבת וכן מותרים אף אחרים לטלטל בדרך הזה ואם חזיגן להציר או לבית חבירו שערב עמו מותר להזיל כל דבר שמוותר לטלטל אבל דברים המוקאים אסור להזיל לגמרי ומכל מקום צומ"הו שאינם שומעים להתחזיר מ"מ בלוחות בית שהדליקה שם יש להקל שיזילגן אחרים בשבילו דמ"מ אחרים אינל' בהולים כ"כ אבל בע"ה ואשתי ובניו לא יזילו וע"י כברי מותר להזיל הכל ומותר לקרוא לגברים ולומר להם **המכבה אינו מפסיד שריו ואפי' הכבים המושכרים אללו מותר להניחם לכבות אבל קסן ויודנ' דליחא לחזיו אסור להניחו לכבו' .** (ב) גר דולק או ניטלות שנפלו על השולחן מות' לנער השולחן רק שלא יכוין לכבו' ואם אפס' ע"י כברי לא יעשה ישראל אבל גר שמן אסור לנערו שהרי מכבה : (ג) אסור לפתוח דלת או חלון נגד גר דולק שפוא קרוב להם שמא יקבעו רוח ואפי' אין רוח כלל דפתחת דלת גורם רוח כיודע אבל מותר לסגור דלת או חלון דכזה אינו מכבה ומצטער ופשיטא דאסור לפתוח דלת או חלון בשמירה של עלים קרוב להם אפי' אין שם אלא רוח מלויה להרוח מצטער המדגה וגורמין שמא יפתח ברוח שאינו מלו' ואז יצטער בוודאי : (ד) אסור לפתוח פי התנור כשים אש בתוכו מפני שמכבה וכן לפתחו מפני שמצטער : (ה) אסור לקרות או לפיין איזה דבר בפני הגר של שמן ואפי' הגר גבוה מאוד שמא יטה וצפני נדות של שטות וחלב העולם נוהגין הימך אבל בלאחם של חלב ג"ל דאסור דכזה יש לחוש בוודאי שמא יטה :

מר לט המוציא

ד' רשויות לשבת : רשות הרבים . רשות

היחיד . כרמלים . מקום פטור : (א)

איזה ר"ה מקום שהוא רחב כ"ז אמה על כ"ז אמה כשווקים שצטיירות ואפי' יש חומה לעיר אם השערים מצוינים זה כנגד זה ואין הדלתות נעלות בלילה ואז כל המובאות השמותין לשוק זה כלם מקראים ר"ה אף על פי שמתקדשים

שמתקדשים אח"כ וכן הדרכים שעוברים בהן מעיד לעיר ודבן
 ט"ז חמה. ואויר ר"ה אינו רק עד י' עשרים אבל למעלה מי"ט
 כיון מקום פטור אבל חס גען קנה בדרך ובראשו כלי שגובה י"ט
 רחב ד"ט אע"פ שחמיו ר"ה מ"מ הכלי הוא רה"י וי"א דבזמן
 הזה אין לנו ר"ה דבעין דווקא דומיא דדגלי מדבר שהיו ששים
 רבוא בוקעין בו : (ב) ואיזו רה"י כל דבר שגובה מן הארץ
 עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים אפי'
 הוא כלי כגון עגלה ולינאל בו הוי רה"י וכן הל' או קורה צ"ה
 גובה י"ט ורחב ד"ט אע"ג דלמטה הוא ר"ה למעלה הוי רה"י.
 וכן צור שהוא עמוק י"ט ורחב ד"ט הוי כבוד רה"י. וכן דבר
 שמוקף מהינות גבוהות י' טפחים וביניהן ה' טפחים על ד"ט ה"ז
 רה"י ואפי' ע"כ שההינות אע"ג שהמהינות עומות אין בה רחב
 ד"ט ואויר רה"י עולה עד לרקיע : (ג) איזו כרמלית מקום
 שאינו הילוך לרבים כגון הימים וסנהרות והיערות אח"כ אין דרך
 רבים עובר ב"חוכה ודבר המוקף מהינות ד' על ד' ואין בגובה
 כמהינות י"ט וגומא שאינה עמוקה י"ט וכלי המחובר לקרקע או
 עמוד או תל צה"ר והם גבוהים יותר מג' טפחים ופחות מ"ט
 והם רחבים ד"ט. ואויר כרמלית אינו רק עד י"ט אבל מ"ט
 ולמעלה דינו כמקום פטור ובימים וסנהרות מודלין משפת המים
 ולמעלה ולא מקרקעית המים : (ד) מקום פטור הוא דבר
 שאין בו ד"ט אורך על ד"ט רוחב וגובה יוהר מג"ט אפי' עד
 לרקיע וכן חרין שהוא רחב צפחות מד"ט על ד"ט ועמוק יותר
 מג"ט. כללו של דבר רה"ר הוא מקום מעבר לרבים ורחב ט"ז
 חמה ודוקא עד י"ט הוי אויר רה"ר אבל למעלה מ"ט ה"ז אויר
 מקום פטור. ורה"י הוא דוקא דבר שגובה י"ט לפחות והוא
 רחב ד' על ד' לפחות ואז נקרא רה"י אפי' עד לרקיע.
 וכרמלית הוא ג"כ רחב לפחות מד"ט על ד"ט רק שאין גובה
 י"ט. וגובה לא פחות מג"ט. ואויר כרמלית אינו רק עד י"ט
 כמו אויר ר"ה דאינו עולה יותר מ"ט. ומקום פטור הוא דוקא
 כשאין רחב ד"ט על ד"ט ואז בין שהוא גבוהה עד לרקיע או
 שאינו גבוהה רק ג"ט הוי מקום פטור אבל בפחות מג"ט בטל
 לגבי קרקע. ואינו נקרא מקום פטור אלא עומד צ"ה ר"ה אבל
 שהוא כרמלית או בין רה"י או בין רה"ר לכרמלית כיון שגם
 כרמלית אינו רשות השב קט"ה לפיכך אמרין מלא מינו את
 מינו ונטל לגבי כרמלית ודינו ממש ככרמלית : (ה) המונית

הלכות שבת

מרשות היחיד לרשות הרבים או מכנים מרה"ר לרה"י צין ע"י
 הליכה או שהשיט או שזרק חייב : ולכרמלית פטור אבל אסור :
 ולמקום פטור מותר לכתחלה : (ו) צור ברה"ר עמוק י"ט
 ורה"ר ד"ט נמצא הצור הוא רה"י : אסור להוציא הדלי עם מים
 לרה"ר ואפי' אם יש מהיזה לצור שהוא גבוה י"ט : נכון
 לצור שלא יעמוד הדלי על המחיצה הע"ג דהמחיצה הוא רה"י
 ואפי' עדיין עומד ברה"י : דחיישין שמה יוצא אותו לחוץ והוא
 רה"ר אם לא נמקום צורך גדול אבל אם אין לה מהיזה גבוה י"ט
 אסור דחייף מצינו מרה"י לרה"ר : וכן עגלה שעומד ברה"ר והוא
 גבוה י"ט צרופה ד"ט כמו הצריקעם בלא הגלגלים הוי רה"ר גמור
 ואסור להוציא ממנו לרה"ר וכן להיפך וכן חפ"י להכניס ראשו
 לתוך העגלה ולשחות שם יין שרק או שאר דבר יש לזרז כמו
 צבור דלעיל : (ז) יש מקומות שלפני הבתים עושין גגין על
 פתח חנוות ועומד על עמודים שקורין פיר לייצא אסור להוציא
 מן הבתים לתחת הגגין וכן להכניס משם לבתים חא"ב יעשה
 תיקון שיעמדו קנים גם לצד הבתים מב' צדדים ויהי' לזה נורת
 הפתח ואם הוא לפי צ' בתים נצייכים גם עירובי חצירות :
 (ח) אסקופה שלפני הבתים אם גבוהים י"ט ורה"ר ד' דין כר"ב
 ומותר להוציא מן הבית לחוכו אבל לא יומנו לרה"ר אבל אם
 הינו גבוהה י"ט ורה"ר ד' הוי כרמלית והאסור להוציא ומן הבית
 לחוכו וכן ממנו לבית וכן ממנו לרה"ר או מרה"ר לחוכו : אסור
 ואפי' באסקופה שעומד בצ' המצאות של הפתח אסור : ולכן צריך
 לזרז כשהבית נעול והאכדי מציא המפתח שיפתח בוכרי' את
 הפתח : ואם המפתח מונח בפנים אסור להכניס ידו ולהוציא
 המפתח לחוץ : (ט) הגאונים הסמוכים לקרענמעס אסור
 להכניס ולהוציא רק ע"פ חלמיד חכם היודע לשאת נורת הפתח
 כדין : וכן אסור ליעול ידיו מהמים העומד שם על בקורה שחציה
 הגאנען שבין רה"ר והגאנען אם לא ע"פ ח"ק היודע לחק' :
 כדין : ועי' בחיבורי חיי אדם כלל י"ג סי' י"ג : (י) היה
 עומד בביתו וצידו חפץ והתגלגל מידו והכה השני עדיין ב' דו' אם
 נפל עד פחות מ"ט לארץ ומנוח שם על איזה דבר אסור להחזירה
 גזרה שמה יפול כולו ולא יהיה אגורו צידו ואז הוא מונח ברה"ר
 אבל אם לא נח הלא הלו' צאיר מותר להפזירו : (יא) לא
 יעמוד ברה"י וישחן ברה"ר וכן להיפך : וכן לא ירחק וכן לא ילך
 ברה"ר או מרה"י לרה"ר וירקו בפיו אם כבר הלכו והפכו בפיו
 ממקום

ממקום למקום : (יב) המעביר ד' אמות ברה"ר חייב וזכרמלית
אסור מדרבנן אבל פחות מד' מותר : (יג) אחד המוילא
מרה"י לרה"ה או המכניס או מעביר ד' אמות ברה"ר אינו חייב
עד שיעשה עקירה והנחה דהיינו שיעקור מרה"י ויניח ברה"ר
או שיחן ביד אחר העומד שם אבל אם עשה עקירה ולא הניח כגון
שעקר כלי והושיט לרה"ר וזה שעומד בחוץ לקח מידו אינו חייב
אבל עכ"פ אסור מדרבנן ולכן מה שמקילין להביא דבר מאלל או
כיוצא בו ע"י נכרי נרדף לזוהר שלא יחן הכלי ליד הנכרי דאז
עושה עקירה אלא יקח הנכרי מן השלחן וכיוצא בו וכן כשמביא
נכרי אשה דבר לא יקח אותו הישראל מידו דאז עושה הישראל
הנחה אלא יניחנה הנכרי על השולחן כדי שיעשה הנכרי הנחה .
ולכן במקום שאסור לטלטל ומלין תינוק בבה"כ מריכין לזוהר
שנכרי יוילא התינוק מן הבית ולא יחנו התינוק לידו אלא הנכרי
יקח מעצמו ויוילא לחוץ ואז יניח הנכרי ליד ישראלית ואז יחן א'
להצירו והצירו לחצירו ובלבד שיזהרו שלא ישא א' את התינוק ד'
אמות דהוי מעביר ד' אמות ברה"ר אלא דוקא בפחות פחות
מד' אמות וכשיגיע סמוך לבה"כ יחזור העכו"ם ויקח התינוק
מיד הישראל אבל לא יחן הישראל לידו והנכרי יכלים התינוק
לבה"כ ויניח על הספסל ואז יקח הישראל וכן בשעה שמתקצרו
וכן כשנכרי מביא איגרת או כל דבר יזהר הישראל שלא יקח מידו
אלא יניחנה העכו"ם על השולחן . (יד) עוד יש רשות אחד הנקרא
קרפף שלא הוקף לדירה כגון המחיצות שלא נעשו לדור בחוכו אלא
לשמור מה שבחוכו כגון ההיקף שעושין סביב השדות והגינות ואם
יש בהיקף זה אורד יתיר מבית האתים שהוא ע' אמה וצ' שלשים
על רוחב ע' אמה וצ' שלשים ואפי' אינו מרובע דינו כזכרמלית
ואסור להוילא ממנה לרה"י ולרה"ב ואסור לטלטל בחוכו אלא
בד' אמות כיון דגדול כ"כ מיחליף ברה"ר ולפיכך הכפרים
שצמדניות פרייהטן אע"ג שעושין מחיצות מצ' דדין וכמו פתחים
לפער אסור לטלטל בתומו דלא הוקף לדירה . ואם הוא רק בית
האתים וכו"ש בפחות אע"ג שלא הוקף לדירה מותר לטלטל בכולו
ומ"מ אסור להוילא כלי בית לחוכו אפי' כשניהם של אדם אחד
אע"ג דבהאר מותר זה גרע מהאר ודוקא כלית ששבתן בבית אסור
אבל כלים ששבתו בחצר מותר לטלטל בקרפף זה וכן להיפך דמ"מ
שזה בזה לחצר דגם שר אין תש"ש כ"כ בקבוע : (טו) ולפיכך
מי שיש לו גן סמוך לביתו אם נטועין בו חילנות והוא מוקף לדיר'

הלכות שבת

דינו בחצר פתח דמטלטלין ממנו לבית ומצית לנן דחילנות אר
מטלטלין דירה שכן דרך בני אדם ללון בין חילנות אבל אם יש בו
זרעים וירקוק אפי' זרע בהגר דינו כקרפיק דזרעים מטלטלין דיר'
ואסור להוציא מן הבית לחוכו וכן להיפך (ועיין דינים אלו
שמבוארים היטיב בחיבורי חיי אדם כלל י"א) : (עו) קי"ל
אדם חי נושא את עולמו ולפיכך המוציא אדם חי מרה"י לרה"ר
פטור הע"ג שלבוש צמחוניים דהם בטילים לגבי האדם מ"מ וס'
דוקא בחדש גדול שיכול לילך אבל קטן שאינו יכול לילך או גדול
אלא שהוא הולך או בפות חייב ולפיכך אסור לשאת קטן ברה"ר
אלא אם הוא גדול כיכ שהוא כולך ברגליו מותר ללחוץ קומו
בידו והוא ילך ולא בגדין שמה יגביה חותו ודוקא אדם חי נושא
את עולמו אבל בהמה או עוף חייב (יז) שכן והוציא חיזה דבר
בשבת אם הוא במקום המשתמר אסור להציאו לביתו ואם מחיירה
שלא יגביו ואם אפשר ע"י גוי יאמר לגוי שיביאו ואם ח"א אז
מותר לטלטל בפחות פחות מד' אמות וכמו שכתבתי לעיל סימן
י"ג ועכ"פ אסור להכניסו לבית שהרי מכניס מר"ר לרה"י
(יח) כי בדרך ויש לו מעוה בכיסו אם יכול להפקידו או להציעו
אסור להחזיקו בכיסו אפי' במקום דמותר לטלטל ואפי' שיהיה
לישב בביתו חמיר שהרי הם מוקנה ואם ח"א יתפרנו צבדו
ובמקום שאין עירוב צריך לזהר שישב כל השבת בביתו אך אם
מחירה שאם ע"י שישב בביתו כל היום יפירו שיש לו מעוה ויגזלו
ממנו מותר ללחץ לתאן דכיון שהם תפורין צבדו חזן צו אסור
כונאה מן המורה דאין דרך להוציא כד ובמקום סכנה מותר
(יט) ואם מחפשיין אחר החורטיו ומעוהו לגלס אפי' אינם
תפורין מותר להוציאם לרה"ר שלנו במקום סכנה ממון אם אי
אפשר ע"י נכרי דאם לא נחיר לו יצא להפוך נזמות להטמינם
וזה אסור מה"ט כדלעיל במלאכה בונה ואם אפשר יעשה בדרך
זה שלא יעשה אדם אחד עקירה והנחה דהיינו שאחד יעמוד בחוץ
וזה שמצפנים יושב לחוץ וזה שמבחוץ יקח מידו וגמלא שהפרימי
לא עשה רק עקירה וזה שמבחוץ לא עשה רק הנחה ואח"כ ילך גם
הוא לחוץ ויעצירה פחות פחות מד' אמות שזה יתן לזה מה לזה
כדלעיל סי' י"ג או שחוקקה לחוץ דרך כחיפיו מאחוריו דכור
כונאה שלא כדרכה : (ך) ואם הסחורה בתיבה או יוניה מקנה
לרה"ר ולא יוניה כולה בבת אחת ולא לאחר שתנוה שם רגע
יחזור ויוציא כולו וצבד שלא יגזר לזה ה"ד דרך כונאה אלא יניח
מעט

מעט • או שיקשור ברגליו • או אם הוא דבר קטן יניח בצנעלו
 שכל זה הוי שלא כדרך הוצאה ובמקום פחד פתאום צנעול שיש
 לחוש שיבא לידי איסור דאורייתא התירו כל זה אבל אם מלא
 מציאה בשבת שאליו צהול כ"כ כ"ז אסור וצורך הגבר אשר יצטח
 בה' : (דא) אסור לשאת זייגער שהרי חינו מלבוש כלל והמוציא
 חייב ואסור ללכת עם שפאקולין שקורין ברילין ואפי' כשמרחיש
 על החוטם ואפי' אם הם צנעף • והנשים צריכים לזהר שלא
 ללכת במוך שנותנים בלוחו מקום להזיל שלא תטוף מדם נדה הלא
 כשהוא דרך מלבוש • וכשהגשמים יורדים אסור ליתן פאטשיילע
 על ראשיהם להזיל מגשמים אח"ל מתעטפים בו בדרך עינוף •
 וכן מה שהאשה נותנים פאטשיילע על הטובע בעת ירידת גשמים
 אסור דמה שהוא רק להזיל מטינוף הוי משא : (כז) החיגר או
 שא"ל לו לילך כלל בלא מקל מותר לילך במקל אבל אם חינו רק
 להשען עליו אסור שמה יעברו ד' אמות ברה"ר ואפי' במקום
 שיש עירוב אם לא צריך הרבה אסור משום דהוי דרך חול :
 (כח) מי שיש לו מכה מותר ללכת עם הרעי' וגם עם הסמרטוטין
 המונחים עליו דבצינען לרעי' שלא יפול אבל אסור לכרוך על
 הרעי' דבר חשוב כגון פאטשיילע וכיוצא בו דאז לא בטיל גביה
 רעי' : (כד) מותר ללכת בטליח בדרך עינוף אבל שלא בדרך
 עינוף אסור • (כה) במקום שנוהגין לילך באונטער גארטיל
 להצנאות אין למחות צידם אבל אסור לכרוך פאטשיילע על
 החגציה ולקשור שהרי נראה שמערים להוציא אלא או יכרכנו על
 המכנסים או תחת הזפנינע צענין פסי' צגד מפסיק בין
 הפאטשיילע ובין ההגורה והטורכים על הוואר שגורף לכל
 שכונתו רק להוציא אסור אלא יכרוך על הוואר כמו הגלזעווד
 בדרך לבישה : (כו) כשיש לו צינח פסולה בטליח או בצגד
 אסור ללכת בו שאפי' הצינח הנארים חסוצים ימשא כיון שדעתו
 להשלים ולעשות צינח כשרים וכן כל דבר שדעתו להשלים כגון
 אם נפסק הרצועות שקורין האסניק מנך אחד של הצגד וכן קרם
 אפי' של צרזל מנך אחד כיון שדעתו להשלים הרי זה שנאמר הרי
 משאוי ואם הם דברים חשובים כגון קאסניק של משי או קרם של
 כסף כיון שהוא דבר חשוב לא בטל לגבי הצגד גלכן אפי' אין
 דעתו להאגיס אסיר : (כז) כל דבר המחובר לצגד ה"ז בטל בצגד •
 ולכן מותר ללכת בכיסין התפורים בצגד חבן בקאפטור שחלו
 באפענונע שצממה על ראשו בשעת כגשמים ודוקא דבר שדרכו
 צגד

הרכות שבת

בפראבל אבוי לחפור פאטשיילי: בנגדו וגלאת בו רידוע דבזמ'הו
 אין דרד בכך ולא צטל לבגד ואפי' לחפרו בחגורה לא מהרי אס
 יהי' סלוי בלדו אפי' קושרו בקשר של קיימא מערב שבת או חופרו
 וחוגר בו דהוי כחגורה ארוכה :

מר מ דין גלבייתת בהמתו (א) כשם שמונה האדם שלא

לעשות: מלאכה נד מנווה

על שניית בהמתו כדכתיב למען ינוה שורך כו' לפיכך חסור

להניח לבהמתו שחולץ איזה משא ואפי' מה שהוא על גופה אם

אינה לשמירתה אבל מה שצריך לשמירתה זה הוי כמלבושה אבל

מה שהוא לשמירה יתירה חסור ולכן מותר הסוס ללאת צרסן

שקורין זייס או צסלייקעס שעל צווארון שזה צריך לסוס לתפסו אם

ימרום אבל צס זייס חסור דהוי נטירות יתירק אבל פרה או שור

לא הלא צחצל צצווארה לפי שאינה צריכה שימור אבל עגליס

מוחרים לפי גזר מורדים בקל : (ב) האוכף שקורין זאטיל

וכן האמעט אצור ליתן עליו אפי' צחצח משום מראית עין שיהשו

צרוה לרכוב עליו או ליתן עליו משא וכן חסור ללאת צווא

שקשור צרסן ואפי' צחצח דמשמיע קול אפי' פקק העיניצל

ומותר למשוך הסוס צחצל צצרסן רק שאם הי' צרוך יכרוך אותו

סביב הצוואר צנדי שלא ילא מידו טפח שררה שושא האצל

כש"ד כל דבר שהוא לשמירה שלא יצרה צין סוס או שאר בעלי

חיים וצין עוף וצחצח אבל מה שאינו לשמירה אלא לנוי או משום

סימן כמו שעותין תרנגוליס או מה שקושרין צפי העגל והעזיס

כדי שלא חניק או שור ללאת בו : ואם משרתו נכרי רוכב צשבת

על הבהמה להשיקותה אפי' למחות שהחי נושא את עמו אבל אם

נותן בנגדו עליו או שאר דבר חסור : (ג) מותר למסור בהמתו

לרועה אעפ"י שימליך אותה חוץ להאס אבל חסור לומר לו

שיליכנה חוץ לחמוס ואם מוליד שוורים למקום אחר אם מוסר לו

צע"ש מותר אבל צשבת חסור כיון שידע צוואלי שיליכנה חוץ

לחמוס : (ג) ואסור להשליך או להשכיר בהמתו לעכו"ם אם

ידע שיעשה בה מלאכה צשבת אפי' מתנה עמו שיחזירו קודם

צבת ואם העכו"ם אינו מחזיר לו והוא אנוס יפקרנה אפי' צינו

לצין עמו ואם הי' ראל שבר צהמה מעכו"ם מנווה גס כן על

שנייתו דשכירות ספק אם קונה לו אבל מותר לחזור להשפירה

לעכו"ם תמ"נ אבל אם גשכר עכו"ם עם צהמות שיליך סמורתו

למקום

לתקוע פלוגי והעמיס חייב במזונותיהם ובחמירות חינו מנזוס
 כלל וכבר כתבנו לעיל דין מי שהחשיך לו בדרך בדינים השייכים
 מע"ש (ד) חע"ג דלחדס חסור לעשות רפואה בשבת כדלקמן
 חבל לבהמה מותר כיון דאינו צהול כ"כ לא גוזרין שמה ישחוק ולכן
 מותר להעמידה במים ולסוד מכתה בשמן וכן מותר להקיה דם
 ע"י עכו"ם אם היא חולה חבל אם היא בריאה רק כדי שתאכל
 בטוב שקורין פראווען חסור : (ה) חסור ליתן מים ע"ג סובין
 ומורסנין דכיון דלאו צר גיבול הוא י"ל דתיקא כשנתן והמים
 חייב כדלעיל במלאכה לשם חס לא בשעת הדחק מותר ע"י עכו"ם
 חבל ע"י ישראל חסור ואם אי אפשר נ"י עכו"ם חס כבד נתן
 מים מע"ש אזי מותר להוליד בכף או מקל שאינו מוקף ויוליכנה
 שתי וערב ויעור מכלי חל גלי עד שיתערב חבל לגבול בשבת הוא
 מלאכה מה"ש כדלעיל במלאכה לשם : (ו) חסור להחזיק חבן דק
 דק שקורין סיעקע ואפי" ע"י גוי חסור חסוי כעומן ומ"מ חס
 עשה מותר ליתן לבהמה : ומורה להצמיד בהמה על עשבים
 משוברים שתאכל דלה חברה חורה רק שלא לעשות מלאכה בבהמה
 מפני שיש לה נער חבל זה אדרבא נ"ח הוא לה חבל אם קור
 עכו"ם עשבים בשבת חסור להצמיד בהמה ע"ג העשבים ממש
 שתאכל דגזרין שמה צול צידו ויתן לה נמא שטלעל מוקפה
 חבל מותר לעמוד בפניה שלא הוכל לנעות ולילך לשם ותאכל
 ממילא וכן מותר לומר לגוי שיתן העשבים שקור לבהמה : ואם
 קור בשביל ישראל חס הבהמה יכולה לילך לשם ולאכול מותר
 לומר לו שיתן לבהמתו חס חין לה מה לאכול ובשעת הדחק שאין
 לבהמה שום דבר לאכול מותר לומר לגוי לקצור עשבים משום נער
 בעלי חיים וכן מותר לומר לנכרי לחלוב בהמתו משום נער בע"ח
 רק שהחלב חסור לטלעל בו ציז משום מוקפה וכן להמרח האוזות
 שאינן יכולים לאכול מעצמם אי ליכא נכרי או קטן והכל משום
 נער בע"ח ולכן אינו מותר רק פעם אחת ציז : (ז) חס נפלה
 לגומא שצחור מותר להניחא אפי" ע"י ישראל דאין כאן חלא
 איסור מוקפה חבל אם הגומא צרה"ד מותר ע"י גוי : (ח)
 חס נותן סבולת שועל או שאר מיני דגן לבהמה לא יתקד במדה
 חלא משער בחומה דעתו ונריך לזה תאוד שאם נועל בכברה
 שלא יכזור שיפיל המון דהוא מלאכה דאורייתא מרקד חבל
 כשאין כוזר בכוונה אפי" שנועל בכברה והמון מפל דרך גקבי
 בכברה כיון שאין מתכוין לכך מותר כדלעיל במלאכה מרקד

הלכות שבת

מד מא דין עשיית חפצו

א כתיב וכדרכו מעשות דרכיך ממנוס הפלך ודבר דבר
 ר"ל שלא לעשות דרכיך שלא ילך בשבת כמו בחול
 דהיינו שלא ירוץ אלא ילך בנחת וידמה בדעתו כאלו הולך עם
 המלך ומ"מ לדבר מזה מותר לרוץ : (ב) ממנוס חפצך ר"ל
 שתכבדו שלא לעשות חפצו בשבת ואינו ר"ל מלאכה שהרי בלח"ה
 אסור תשוב מלאכה אלא ר"ל שידמה בדעתו כאלו כל מעשיו
 ומלאכתו כבר נעשית וכאלו לא הי' לו שום מלאכה לעשות וזהו
 מכבוד שבת כדי שלא ידלוג על שום דבר שלא להשוב שום השבון
 מחשבנותיו ולא ילך לשדוהו לראות מה היא צריכה ולראות צבית
 הנכרי כיצד הוא עושה מלאכתו ולא יסבור פועלים ואפי' לילך
 לטייל למקום שאין דרך צ"ה לטייל שם בכדי למצוא סוס או
 ספינה או עגלה לנאת בהם למחר שהרי זה עוסק בעסקיו ממש
 שמחפש סוס או עגלה ולכך חפ"י אינו ניכר אבוד אבל מותר לטייל
 אפי' במקום שידע ששם יש בעל עגלה ובעלי ספירות רק שדרך
 בני אדם חפ"י מי שאינו צריך סוס ועגלה מעיילים שם ולכן גם
 הוא מותר לטייל שם ובלבד שלא ידבר עמו בשבת רק מותר
 להתחין שם עד חשיכה : (ג) עבד'ס שבת ליעול משכונו בשבת
 וישראל אחר רוצה להיות ערב י"א דאסור ואם העבד'ס מניח לו
 משכון אחר או שנותן לו מעות מותר וטוב שלא יעבד ישראל
 במשכון אלא הנכרי יקח מעצמו ובמקום שאין עירוב יוציא הגוי
 דרך מלכות משום דמחזי שהישראל זה לי להוציא ולכן אסור
 לישראל ליתן משכון לחבירו אלא לאורד מזה דכתיב ממנוס חפצך
 ר"ל חפצך אבל חפצי שמים מותר ולא יאמר לו הילך משכון אלא
 נותן לו סחם וכן מותר לילך לבוא בתחום שהי' חוכן לילך
 לדבר מזה וכן אסור למדוד שום דבר הו' מלדבר מזה אם אינו
 לאורד מקה וממכר דאם חפ"י לדבר מזה אסור : (ד) אין לוויין
 ואין פודעין בשבת ואין שמין דבר בשבת כמה הוא שוה חפ"י
 לדבר מזה : (ה) ואין מחירין דבר בשבת אלא לאורד
 בשבת ואז חפ"י הי' לו פנאי מע"ש להחיר מחירין : אבל שלא
 לאורד בשבת אסור אם לא לאורד מזה כגון שהצב על דבר והגיע
 הזמן בשבת יכולין להחירו וכן הצעל לאשתו ואב לבתו יערה מותר
 להפיד בשבת חפ"י שלא לאורד שבת דאם לא יפר היום לא יוכל
 עוד להער דלא יהי' ביום שמשו כמבואר בהלכ' נדרים :

מג דין דברים שאסור לדבר (א) ודבר דבר ר"ל

שחכך שחכך

בדיבור של יהיה דיבור בשבת כמו בחול וצווקר מחמיר מאד
שלא לדבר בשבת רק מה שצריך לו ומה שצריך לדבר מותר לדבר
אף בלשון חול אבל מה שאינו צריך לא יועיל מה שידבר בלשון
ואסור לומר דבר פלוני אע"פ למחר או בחורה פלוני חקנה למחר
גדולי הפוסקים אוסרים ללמוד בשבת אפי' ספרי חכמות ואף
מותר ללמוד רק דברי תורה ומ"מ מי שיש לו חוב לכל ופר
וגודע לו בשבת שילך מן העיר ואפשר שלא ישוב מותר גילו
בשבת לקבול עליו להמשיך כיון שהוא הפסד ברור וכן בכל מקום
פסידה מותר לדבר זכיו : (ב) ודוקא דיבור אסור אלא
היראה מותר לפיכך מותר לומר לחבירו או לנכרי המראה וטוב
בעיניך שחולל לעמוד עמי לערב אע"פ שמתוך כך מנין שצריך
לו לערב לשוכרו דאין אלא כהרהור אבל לא יאמר לו כי' וכן
עמי לערב דזה דבור מתע וכן מותר לומר לחבירו לעיר פלוני
אני הולך למחר בא עמי שהרי יש למנוח היתר בשבת אם היה
שם מחילות אבל לא יאמר אני נוסע למחר שהרי א"א למנוח
היתר לנסע בשבת וכן מותר לומר לחבירו שהולך לאיזה מקום
להביא לו משה דבר שאינו מוקצה שהרי יש למנוח היתר בשבת
ציבאנו אם הי' שם מחילות : (ג) אסור לקרות בשטרי
הדיוטות דהיינו שטרי חובת וחשבנות ואפי' לעיין בהם אסור
וכן באגרת שכתוב בו עסקי משא ומתן אסור לקרות בו :

מג דין אמירה לעבדים (א) כל דבר שאסור לעשות אסור

לומר לעבד'ם לעשות ואפי'

לומר לו קודם שנת שיעשהו בשבת וכן אפי' לרמוז לו בידיו או
שיאמר בלשון שיצין שיעשה זאת כגון שרונה שסיר הפחם מן
הנר שקורין שניצין לא יאמר קנה הוטעך וכיוצא בו כש"ד בלשון
ציווי אסור אבל מותר לומר לו שלא בלשון ציווי כגון שיאמר חסד
בבית וכן כשמציאין לו אגרת החותמה מותר לומר חיי יכול
לקרות וכן מותר לומר לו אחר שנת למת לא הסרת הפחם וכן
למה לא כבית הנר כדי שיצין שלשבת הצאה יכבה הנר וכן מותר
לומר לו למה לא הרבית נרות כדי כשיראה בשבת הצאה שריכים
לנרות יותר ידליק אבל אסור לומר לו למה לא הדלקת הנר במקום
חושך שהרי אפי' כשהדליק מעצמו אסור להכות ממנו ודוקא

הלכות שבת

כשיש נר דולק כבר אלא שהנכרי מוסיף עוד נר יותר להנות ממנו :
 (ב) מותר לנמנו לו שיעול נר דנוק ולילך עמו למקום אחר שאין
 זה אלא טענוג וכך במצוות היריות מותר לומר לו להחם הבית
 דכס' חולין הן אלא הנינה אבל אם אינו קר דק מלמח טענוג
 אסור : (ג) כחורה הפסדה בשבת ע"י גשמים או ד"א יין
 שנתרוע הביות משקין ותלך לחיצור מותר לקרוא לנכרי אפס"י
 שידע שהנכרי יתקן ויעשה מלאכה דאורייתא ובלבד שלא יאמר לו
 ומלאכה דרבנן כגון לטלטל מוקפה או לכסות וכיוצא בו מותר
 אפי' לננות לנכרי לעשות במקום הפסד גדול או כמרד מזה
 דכוי ענות דשבות שהרי חמירה לנכרי ג"כ אינו אסור אלא משום
 שבות וגדולה מזו התירו במקום הפסד שאם א"א ע"י נכרי מותר
 בישראל לעשות מלאכה דרבנן בנעשה ע"י שינוי : (ד) ואורי
 מקנה כחורה מישאל בע"ש וצא ללקחה בשבת אסור להניחו
 להוליא אפי' במקום שיש עירוב משום השד שיחשדוהו שמכר
 בשבת אם לא לצורך גדול : (ה) אסור לומר לו שילך בשבת חוץ
 לתחום לקרוא לקרובי התחם שיבואו להספידו אבל אם החולה
 מבקש שיקראו קרוביו מותר : (ו) אם נפסק העירוב בשבת
 מגזר לומר לנכרי למקנו שלא יבואו רבים לידי מכשול :

מד דין מלאכה ע"י נכרי בשבת (א) נכרי שעשה

מלאכה לעצמו

בשבת אסור לישראל להמח ממנו אלא"כ יש בו ג' חנאים . א'
 שלא יהי' מוקפה : ב' דלא שייך בו שמא ירבה בשביל ישראל .
 ג' שאינו דבר רגיל דאם הוא דבר רגיל היישינן עכ"פ שירבה
 בשבילו לשבת הבאה לפיכך נכרי שהדליק נר בשביל עצמו מותר
 לישראל ליהנות ממנו דלא שייך שמא ירבה דנר לאחד נר למאה
 וגם לא היישינן שיעשה זה לשבת הבאה רק בשביל ישראל דדוקא
 שמא ירבה היישינן אבל לא שיעשה רק בשביל ישראל אבל אם
 הדליק בשביל ישראל אע"ג שגם הנכרי משתמש בו מ"מ כיון
 שעיקר ה' בשביל ישראל אסור ואם ה' נר דולק וצא נכרי
 והדליק עוד נר א"י למחות בידו ומותר להשתמש לאורו ל"ו
 שהראשון דולק ובמקום דוקא אפי' לאחר שכבה הראשון אבל
 נכרי שצ"ש עי"ה או קאווע בשביל עצמו היישינן שמא ירבה ואפי'
 לא הרבה בשבילו שמא ירבה בשבילו לשבת הבאה אבל אם אינו
 אכירו כלל כגון אכסניא מותר : (ב) נכרי שאר דגים או ליקט

פירות

פירות לארבעה מאותין אפי' בעלמול שהרי הם מותרים, ואפי' אם
 ספק אם ליקט או לא ליום • ולכן כל ימנהקין אסור להנות מן
 העכו"ם דבר שבמינו מהובר דשמה תלש היום (ג) דבר שאין
 בו חשש מלאכה אלא שהוצא מהון לתחום אם הוא צעיר שרובו
 עכו"ם או שידוע שהביא בשביל עצמו מותר באכילה הלא האסור
 לעלול הוא לה' אמות בזה"ש שאין עירוב ואם יש עירוב כל
 העיר חשוב כד' אמות ואם הוציא בשביל ישראל אסור לו ולבני
 ביתו עד מ"ט אבל לאחרים מותר ואורחים המתאכלים בביתו
 הרי הם כבני ביתו אבל אם זמנו במהרה בביתו אסור • אבל
 בביתם מותר : ואם הביא בשביל שנים חסורין להחליף וי"א
 דפ"ט בכל חיסורין דרצון עשה הנכרי בשביל ישראל הדין כן
 ונכרי שהביא דורון לישראל מסתמא עשה בשביל ישראל : (ד)
 ואם הוציאו בספינה אם ידוע שכבר היה בספינה מע"ט אע"פ
 שהספינה הלכה כמה פרסאות בשבת מותר דמסתמא המ"ט
 עמוקים יותר מי"ט וי"ל אין תחומין למעלה מי"ט : (ה)
 ספק אם הוציא מהון לתחום או אם הביא בשביל ישראל אסורין •
 (ו) מיני לפחות שדרך להעמינם צריחה כל ימות ההורף
 אע"פ שכבר ריו תלוסין כיון דנריד לזה מרה והנציח להפור
 אם עשה הנכרי לצורך ישראל והנציח אסור אבל אם עשה בשביל
 עצמו מותר כיון דבאמת אינו מהובר וכ"ט אם נפתח הבור מעצמו
 (ז) וכרי שעושה מנעלים על המקח אפי' שידוע שעשה בשבת
 אם הוא צעיר שרובו נכרי מותר ללבוש אבל אסור ליתת לוחם
 מבית האומן דאסור להציח כלים מבית האומן שירשדוהו שיאמרו
 שאמר לו לעשות בשבת וגם לא יתן מעות לעכו"ם ושלח כרוב
 עמו המקח דקח יקח סתם • ואם עשאו בשביל ישראל אם הוציא
 שברו מע"ט או שידוע המה אם אין לו מנעלים וצריך ללבוש
 בשבת יש לסמוך על המהירין שהומרים שאין זה דומה לנכרי
 שהדליק נר בשביל ישראל דאסור להשתמש לאורו דסתם ההנחה
 מיוחד לשבת משא"כ מנעלים וכיוצא בו דאין ההנחה מיוחד דוקא
 לשבת :

מה דין ליתן מלאכה לנכרי צע"ט • (א) ליתן לנכרי מלאכה
 בערב שבת מותר אע"פ שידוע שהגוי יעשה מלאכה
 זו בשבת ואפי' סמוך לקבלת שבת ובלבד שיצא הכלים מבית ישראל
 קודם השבת אבל בביתו או בחצרו של ישראל הכל אסור אבל
 ברשותו של גוי מותר ליתן לו צע"ט על אלו חופנים • א' שיפסוק

הלכות שבת

עם הנכרי או שעבד יאמר לו ששלכ לו כראוי או שידוע שנוחניו
 ע"ז שכן דכל זה נקרא קנן ר"ל קנן לו שכן דהו"ל הוי שלוחו
 של ישראל הנכרי אדעהא דנפשיה עבד כדי לקבל שכן ואעפ"כ
 זריך שיוציאו מבית ישראל קודם שבת דאל"כ יהשדוהו ששכרו
 בשבת ולכן מי ששכר עכו"ם להוליך סחורתו זריך למוכרו לו
 קודם שבת ואם לא אכור להניחו ליקח מביתו בשבת (ב)
 אפי' קנן אס ששכרו שכיר יום ר"ל שכל יום יתן לו כך וכך אכור
 דמ"מ הוא שלוחו כדלקמן כי ג' כיון שמייחד מלאכתו אלא
 ישכור הוהו בקבלנות ר"ל שבעד כך וכך מעות קיבל עליו לעשות
 מלאכה זו או בעד שבע ה' או הדש א' יתן לו כך וכך (ג)
 אפי' קנן ובקבלנות אס מייחד לו מלאכה זו בשבת שהנמר לו
 לעשות בשבת או שיאמר לו ראה שאני זריך למלאכה זו חתף
 במוצאי שבת עד שאי אפשר אלא יעשה בשבת וה"ל נאלו אומר
 לו בשבת וקיי"ל אמירה לנכרי הוי שבות בין שיאמר לו בשבת או
 מע"ש אבל כשנותן לו סחם א"כ יש רשות לגוי לעשות אימתי
 שיראה ואמרי' שפיר מה שעושה בשבת הוא למחר להשלים מלאכתו
 שיקבל שכרו : (ד) ואפי' קנן ובקבלנות ואינו מייחד מלאכתו
 בשבת אס הוא מלאכת מחזור העפ"י שעומד במרום אחר שאין
 יסודים מזויים אס הוא בתוך תחום שאפשר שיצאו יהודים
 ויראה שהעכו"ם עושה מלאכה יהשדוהו ששכרו לימים כיון שכן
 דרך העולם לשכור שכיר יום אבל הו"ל לתחום מותר שא"ל שיצא
 לשם יסודי בשבת ואס שכן שכיר יום וזנה בשבת באיסור הכור לו
 להשתמש בלוהו בית לעולם ולאהרית כדאי שיעשו : (ה) ואס
 הוא מלאכת תלוש לזרד מחובר כגון לפסול רבנים ולחקן קורה
 וכיוצא בו לזרד בין חס הוא מפורסם שהוא של ישראל אעפ"י
 שהנכרי עושה בביתו דינו כמחבר וה"ל אפי' מלאכת תלוש אס
 הוא מפורסם שהוא של ישראל ועושה הוהו במקום מפורסם
 בספינה ונקרא שס ישראל עליו נמי דינו כמחבר . וכל זה בבית
 של עכו"ם אבל בבית של ישראל או בחצרו לא מהני שום היתר
 אפי' בתלוש בקבלנות שכרי אנו רואין שהוא עושה בשליחות של
 ישראל : (ו) ואס הנכרי הוא מושכר לישראל לשנה וכיוצא בו
 לעשות כל מלאכתו וא"כ מה שעושה הנכרי בשבת מרו"ח הישראל
 שאס לא יעשה בשבת אזי לא יוכל לעשות מלאכתו אחרת בחול הכל
 פשוט . וכן ישראל שיש לו מרחץ אכור מדינה לשכור גוי אפי'
 ששכרו על הדש וכיוצא בו בקבלנות להחם המרחץ שכרי הישראל
 מרו"ח בזה ולא עוד אפי' להשכיר המרחץ לעכו"ם

לעכו"ם שיחן לו בעד כל שזוע או בעד כל חדש כך וכך חפ"י לא
 יסיק מ"מ אסור דכיון דהין דרך להשכיר בענין זה אלא המנהג
 שהישראל שוכר עכו"ם והריוח לישראל יתקדוהו שהוא השכיר את
 העכו"ם אם לא שכר נחפרס הדבר שאין דרכו לשכור פועלים
 אלא להשכיר דאז מותר להשפירם בהכלעה בעד כל שזוע או
 חדש בין יסיק או לא יסיק . ואם גוף המרהז הוא של גוי אלא
 שישראל שכר מגוי מותר להשכירם לגוי דלא נקרא שם ישראל עליו
 וכן הדין בתנור ברהי"ס וברויא הויז והוטע וכל כיוצא בזה . זה
 הכלל דבר שמנהג בני העיר להשכירם או שיעול הגוי חלק מהריוח
 מותר להשכיר בהכלעה דהיינו על שזוע או חדש או שנה . או
 להשכיר שיעול חלק בריוח כפי מנהג המקום . ודבר שאין דרך
 להשכירם אלא לשכור פועלים והריוח של ישראל אסור חפ"י
 להשכירם חפ"י כנר נחפרס כנר שהוא משכירם : (ז)

במקום דאסור מדינא אם עשה אסור להכל השכר ולכן אין לו
 תקנה להשכיר ברויא הויז וכיוצא בו וכן למכרם לעכו"ם אלא ע"ע
 ח"מ היודע לעשות כד"ח . (ח) מותר ליתן היט"ס ברהי"ס
 של ת"ס ע"ש קודם חשיכה ובלבד שלא יעמוד ישראל שם דאז מחזי
 כשלוחו ולנודד פסח מותר שהישראל יסי' עומד שם לראות שלא
 יתחמץ וכן מותר להשיב שומר שלא יגנוב הנכרי ובלבד שלא ידבר
 עמו בשום עסק .

בזו דין מקח וממכר . (א) כנר כתבנו במלכת כותב דכל
 מקח וממכר אסור אחד המוכר צפה או במכורה או
 במשיכה בין במשהל או במנין או במדה בין שמודד ביד או בכלי
 ואפי' לדבר מזהב אסור ומטעם זה אין עושין פדיון הבן בשבת
 ואפי' ליתן כלים שהרי אסור לעשות שומא בשבת וכן אסור לעשות
 קבלות קנין בשבת . ולכן הנושא הלמנה אסור לבא עליה ביום
 ראשונה בשבת וי"ע דבאלמנה אין חופה קונה אלא ע"י הצי"ח
 ואין קולין בשבת . (ב) אסור למדוד שכר ובאר משקין בכלי
 המיוחד למדה חפ"י שממעט או מוכיף מעט דלא הוי מדידה
 גמורה וכן מותר לו ללוקח ליעול המדה של המוכר עם המשקין
 לביתו או שהלוקח מביא כלי מהוד ביהו חפ"י בלי המיוחד למדה
 ואומר לו מלא לי כלי זה אבל לא יאמר לו מדה או הני מדה .
 כשי"ד שלא יזכר שם מדה או סכום מעות שלא יאמר תן לי בעדו'
 גדולים וכיוצא בו והעולם נהגים בזה כיהר דהי"ס מהכוננים רק
 להודיע למכר כמה הוא נרדף . ואמנם היהר זה לא שייך רק
 בשכר

הלכות שבת

בשכר וכיוצא בו דבר שתקחו ידוע אבל לומר ולו חן לי בעד ו'
גדולים תפוחים וכיוצא בו דא"ל לומר שכוונתו כמה נרדף שהרי
אינו יודע כמה תפוחים יתן לו אלא יאמר לו חן לי ב' תפוחים
וכיוצא בו : (ג) אסור לחשוב עם המוכר לומר לו חן לי מדה
וכבר להחתי כד וכו' ואסור שיאמר לו חן לי בעד ג' גדולים וכבר
מגיע לר בעד ו' גדולים וכיוצא בזה וכו' אסור לכ"ע . (ד)
מה שמהגין שכוונתו שם האיש ויש לו פתקאות שכתוב עליהם
סכום מעות או סכום מדה ומניח פתקא אצל שם האיש יש לאסור
שהרי אסור לעיין בפתקאות האלו שהם שטרי מקה אלא יניח שם
גרעין לסמן ופשיטא דאסור לעשות נקצי' בתחת וכיוצא בו לסמן
וגבאי מדה מהגין להלך דמדמין להשכונות של מנוה : (ה)
אסור להעיל גורלות ואפי' אם ההלכה שרין ואסור לשחק אפי'
בדרך נחוק שמה יכתוב ולהרויח הכל אסור דהוי כמקח וממכר

בזו דין מוקצה (א) אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים
בשבת . והטעם כדי שלא יהיה
בעיניו כיוס חול להגזיה ולפנה כלים מצית לבית ומפינה לפינה
בין שהיה יושב בציתו וחיונו עוסק במלאכה וממלא שביטל הטעם
שבה בחורה למען יזנה כנ"ל . ועוד שעי' הטלטול אפשר
שיחשב עם זה מעט ויבא לידי מלאכה ולכן אסרו לטלטל אלא
כפי הצורך דהיינו וכלים וכחצי חדש מותר לטלטל בכל ענין
וכלי שמלאכתו להיתר דהיינו שהוא עומד להשתמש בו דבר שמוחר
לעשות בשבת . והם כל כלי מאכל ופלי משתה אעפ"י שבהול
מבשלין בו מ"מ ראוי להשתמש בהם ג"כ כך ושולחן ומטה
ובגדים כל אלו מותר לטלטל ממזגם לצורך ומצית לבית אעפ"י
שאנו נרדף עכשיו להשתמש בלוחו כלי וגם אין נרדף למקום
שכללי עומד שם רק שירא שמה יקרה חיצה נזק להכלי הן מחמת
חיצה חיתום או קרירות או שמה יתעקף או שמה ישבר או יגנב
וכדומה . כלי שמלאכתו לאסור דהיינו שמשמשין בו דבר שאסור
לעשות בשבת כגון מכחשת וקרדוס שמלאכתו לבקוש בו עניס
ומחורה שמלאכתו להדליק בו נרות אעפ"י שלא הדליקו עליו וכן
כל כלי שעושין בו מלאכה ומיוחד רק למלאכה אסור לטלטל לצורך
הכלי אפי' שמה יגנב או ישבר ואינו מותר לטלטל דה לצורך גופו
דהיינו שאיך עכשיו כלי זה לעשות בו דבר שמוחר לעשות בשבת
דהיינו קרדוס או מדוכה ודומה לשביר בו אגוזים וכדומה או מחמר

לזולטל או לצורך מקומו דהיינו שהוא צריך להשתמש במקום שהכלי
 עומד שם מותר לזולטל אוצרו ולהעמידו במקום אחר ונר של חלב
 או שעה שלם מקרי כלי' ה' כיון שמלאכתו פריסור אסור לזולטל
 רק לצורך מקומו דהיינו שתופס על השולחן או על הסעסל אבל
 בשמונה במקום שמתירא שמה ידרכו עליו אסור ונר שכבר כבה
 הו' לשבירי כלי' ואסור אפי' לצורך מקומו : (ג) כלי שארץ
 מקפיד עליו באשמישו שמה יהי' בו פגם כגון פענ מעשר וכן
 סכין של שהיטה וכן כלי מלאכה שמקפיד עליו החומן שלא יפגוש
 וכן כל מיני כלים שהניח ההמוני בחנות ואין דרכו להשחילם
 וכן כים המיוחד למעות וכבר הניח בו מעות וכן נייר שמיסד
 לכתיבה ומקפיד עליו שלא יתטוף וכיוצא בהם אסור לזולטל אפי'
 לצורך גופו כגון לחתוך בו לחם וכיוצא בו : או שצריך למקום
 הכלי אפי' אסור : ומ"מ אם הכים חפור בצגד מותר ללבוש
 בצגד דבטל לגבי הצגד אפי' יש מעות צכים מותר לזולטל הצגד
 אבל אסור ללבוש שמה יצא בו לרה"ר ופשיטא דאסור להכניס ידו
 לחוכו : (ד) דבר שאינו לא כלי ולא מאכל אדם ולא מאכל
 בהמה כגון אבנים ומעות ונזים ועפר וחול ועצמות הקשים שאין
 בהם מוח וקליפות הנזים ונזות וחתכות ברזל וחתכי זכוכית
 ומחט שניטל עוקצה או חורה ובהמות ועופות וכיוצא בהם וזה
 נקרא מוקצה מחמת גופו דברים הללו אסורים לזולטל לעולם
 בלא היתר רק כשיראה להשתמש בהם בשבת יש מהם שצריכים
 תיקון מע"ש ויש מהם דבני במהשבה ודברים הללו הם ארוכים
 וצריך ללמוד בחיבורי חיי אדם צדין מוקצה : (ה) עוד יש
 מוקצה מחמת מנוה כגון מותר שמן הנר שדליק בשבת או
 המטפף ועני סוכה וסכך והנוי סוכה וחרוזה לשמור עלתו
 ואזהב נפשו לאור צהר הקיים ילמוד דינים אלו בספרי ואז יבין
 איך לעבוד ה' ולא יכשל : (ו) עוד יש מוקצה מחמת איסור
 מלאכה כגון פירנת שחלשו בשבת וכן דגים שנידדו בשבת והלב
 שחלבו בשבת ובינה שחלדו בשבת כל זה אסור לזולטל בשבת :
 (ז) המכבדות של ענפים שקורין בעצים שמכבדין בו הבית הוא
 מוקצה ואסור לזולטלו רק שהנוי בעצמו יקח ואפי' ליקח ממנו
 ענף להכות הקטן אסור : (ח) אם אי' מדברים המוקצים
 מונה על כלי' אפי' כלי' שמלאכתו בהיתר אם הניח עליו בטוונה
 שהי' מונה עליו כל השבת והי' מונח עליו בין השמשות העפ"י
 שחזרמן שניטל דבר המוקצה מן הכלי ע"י נכרי וכדומה העפ"י
 אסור

הלכות שבת

אסור לטלטל הכלי כיון שהי' מוקצה בין השמחות ועשה הכלי
במים לדבר האיסור אבל אם הי' בדעתו שלא יהי' מונח שם כל
השבת ועכשיו לריך לכלי ההיתר נהיה נזיר גדול מותר לנער
האיסור מן הכלי אבל אסור ליטלו בידים והי' אם שכח מוקצה
על היד כלל ולא הניח בכוונה מותר לנער המוקצה מעליו ולכן
כשמונה על השולחן קליפי אגודים אסור ליטול בידים ולזרקן אלא
יקח המפה מן השולחן ויזרקם או שינער מן השולחן : (ט)
במים לאיסור ולהיזק כגון עיש קעשטיל וכיוצא בו שמונה בחוכו
מעות וגם אוכלין או כלים אם האיסור חשוב עליו יותר אסור
לטלטלו ואם ההיתר חשוב עליו יותר מותר לטלטלו : (י) אסור
לצטל כלי מהיכנו ולכן אסור ליתן כלי בשבת שיפול המוקצה
לחוכו שעי' שיפול המוקצה לחוכו יהי' אסור לטלטל הכלי
ולפיכך אסור ליתן כלי תחת התרנגולת שיפול הניצה לחוכו אבל
מותר לכפות כלי על המוקצה וכן לכפות כל על אפרוחים ומי
כל זמן שהאפרוחים עליו אסור לטלטל הכל : (יא) כשעטל
המוקצה לצורך גופו או מקומו כל זמן שעודו בידו מותר לטלטלו
ולהניחו בחייו מקום סירנה ולכן אם שכח מעות בגדרו מותר
לילך למקום השחתתו ולנער משם המעות : (יב) טלטול מן
הגדר אם הוא לצורך דבר המותר כגון שהטעין פירות במוות
וכיוצא בו אם מקצתן מגולין או שיכול לחשוב בו סכין ולהוציאו
הע"ג דע"ז נוסף המוקצה מותר אבל לצורך דבר המוקצה אף זה
אסור ולפיכך מה שנוהגין בכפרים שגורים ממש המעות על
השולחן והישראל מגדרו בסכין ע"י שיפול לחיצה או שמקבל
המעות ע"י כלי או בגד כל זה אסור ומי' אם אינו מטלטל כלל
בידיו רק בגופו או בגליו דזה גרע מטלטול מן הדברים מתירין
ולפי' אם נר של חלב מונח בארץ מותר לדהפו בגליו ויש להזכיר
גם בזה וכן אם הסוכה מונקת מגשמים אסור להכות בידו על
הסכך אבל מותר להכות עליו במקלות דכוי טלטול מן הדברים
(יג) כל דבר מנוקף כגון לוחה בין של אדם או של בהמות ועופות
אם הם במקום דריסת בני אדם שמחירתו שיעוף בסם או שחלום
עליו מותר להוציאו חצי' בלא כלי ואם הוציאו בכלי כ"ז שהוא
בידו מותר להחזירו כדין כל מוקצה ולאחר שהביאו מידו אסור
לטלטלו אלא יכ נותן לחוכו מים ויכין המים ראויין לבהמה דלא
מותר לטלטל הכלי אגב המים אבל בשביל שלא יעופו בו חניוקות
אסור להוציאו חצי' בכלי ואם יכפה עליו כלי ומי' אם הכלי

מלא וא"ח לפנות עליו מותר להוציאו לאספה ולהחזירו משום
 כבוד כבודות : (יד) כחורה שירדו עליו גשמים בצבת אם
 אפשר להוציאו או לכסותו ע"י גוי מותר ואם לאו מותר לישראל
 לכסותו אבל אסור לטלטל ולהוציאו כיון שאפשר להציל ע"י
 כיסוי או להוציאו ע"י גוי וא"כ חינו צבול כי"כ אבל היוק שבה
 סתמוס על אדם כגון לליקה או שתתירא מגנבים וכיוצא בו
 מותר לטלטל אפי' מעות וי"א שיטלטל אותם דוקא ע"י חבר
 או שאר דבר . (טו) מת בצבת אסור להגזיה אפי' ע"י חבר
 וחיתוק בתקום שאין לחוש שיסריח אלא ישמעו הכרים מתחתיו
 ופשיטא דאסור להערים עיניו או לישר איבריו ואם הוא מצויץ
 או מאוס צעיר רואיו מותר לטלטלו ע"י חבר וחיתוק או ע"י
 כסותו ולרחו צדיים בעים אבל לא ע"י מפס שמא יסמט :

מת דין חולי או מקום סכנה . (ה) כל חולי שיש בו סכנה
 מחוייב כל אדם לחלל שבת בשבילו בכל המלכות
 וצלבד שהרשאה ידוע עפ"י מומחה או שידוע לכל שהיא רפואה
 בדוקה ואם אפשר לעשות צלל שום דבר וליחור ע"י שיני או
 ע"י חבר עושין אבל אם יש לחוש שיחלחור הדבר אסור לעשות
 ע"י חבר או שיני אלא ע"י גדולים פ"שאל וכל הדרין כרי וק
 משבחה וחבור לשלול כלל אלא כיון שידוע שרץ לדבר זה
 חייב לחלל שבת ואפי' ראו בני אדם לעשות דבר אחד שכל
 אחד לא ידע שעשה חבירו יש להם שכר טוב : (ז) כל מכה
 שהיא צהלל הגוף מהשיינים גלפניס דהיינו שחלקלקל אחד מאוזרים
 בפנינים מחמת מכה או בועה ומכה שע"ג היד או ע"ג הרגל
 ואפי' אם הוא ספק אם יש בו סכנה : וכן מכה שנעשית ע"י
 ברזל וסחין הצאה בפיעצצז וכל מיני חולי שבה לו קור וחום
 בפסע אחת מחללין אבל קדחת הרגל שידוע שאין בו סכנה כלל
 אסור לחלל עליו שבת ודינו כחולי שאצ"ס לקמן : (ג) כל
 חולי ומכה שרופא אומר שהוא סכנה אעפ"י שהוא מצויץ מחללין
 ואפי' רופא אחד מכהיו כ"ז ספק נפשות ולהקל . (ד) ויולדת
 היא כהולה שיש בו סכנה ומחללין עליה שבת לכל מה שהייתה
 קוראין לה מילדת מתקום למקום ומדליקין לה נר ואפי' היא
 סומא ואעפ"י שיכולין לעשות לה צלל נר דשמה חירגש צלל
 בדליקו ותלש דעתה וצ"מ כיון שצ"ל היולדת הם דברים נכבדים
 ואין א' מאליהן שמתה מחמת לידה ולכן כל מה שיכול לעשות

הרכות שבת

ע"י שינוי עושין ומשנה שמרגשת קצת ואפי' צספק מותר לקרות במילדות ואפי' מחוץ לחסוס אבל לחלל בשאר דברים אסור עד שתשכ על המשבר או משעה שהדס שותת ויורד או משעה שאין בה כח לילך עד שהברותיה נריכין לשאת אותה בזרוע וכיון שנראה בה אחד מכל אלו מהללין עליה שבת . (ה) כל ג' ימים ראשונים אפי' חמרה חיה נריכה מהללין עליה שבת אס' רואין שנריכ' לכך ולא השביקו מעת לעת שאס' ילדה ביום ד' סמוך ללידה אס' כן שבת כבר לאחר ג' ימים . מג' ועד ז' אס' אחרת חיה נריכ' ואפי' שהברותיה אומרים נריכה חין מהללין אבל אס' רופא אומר שנריכה מהללין . ומז' ואילך כרי היא כחולה שאין צו סכנה ומותר לעשות נריכה ע"י נכרי עד שלשים יום :

בט דין חולה שאין צו סכנה : (3) חכמים גזרו מלעשות רפואה בשבת אפי' דבר שאין צו משום מלאכה או שמוכנת מערב שבת דאס' נחיה לו לעשות רפואה המוכנת מע"ש יעשו לומר שיותר לשחוק הסמיכה בשבת וחייב משום טומאה ואס' ימרח דמים חייב משום מתחב : (3) מי שיש לו מיהוס בעלמא אע"פ שכוונתו לו הרבה אס' מתחבץ והולך כנריח אסור לעשות לו שום רפואה אפילו על ידי נכרי ומי שהוסס בשניו ומכל מקום הולך כנריח שדרך רפואתו ליקח חומץ בפיו כיון דמוכנת מלחא שפוסק לרפואה שאין דרך לשחות חומץ ולכן אסור ליקח חומץ בפיו ולפלוט וס"ה יין שרק לא ישהו בפיו ויפלוט ואפי' לשהות ואס"כ יבלע אסור ובתקופה נער גדול אפשר לסמוך ביי"ש דיותר לשהות ולבלוע אס"כ או אפי' להפליט כיון דיי"ש הוא משק' גמור לכל לא מחזי כ"כ לרפואה וכי"ש דאסור ליתן על הפן נעגעליד או שפירוטיו וסובין חמין דכ"ז מוכח שהוא לרפואה אס' לא דכאיב ליה טובא שמתערב כל גופו כדלקמן וכן החושש בגרונו במיתוס שהכל יודעין שאין צו שום ספק סכנה שמהגין לערערנו צמיח משקין אסור וכן אסור לרחוץ העין ביין או רוק תפל אבל אס' חינו יבול לפתוח העינים מותר ללחלחן ברק תפל שהרי חינו עושה לרפואה דת' לפתוח העינים וכן מי שנגפה ידו ורגלו אסור ליתן עליו חומץ או יין אס' לא שפוסק ע"י ברזל או על גב ידו או גב רגלו דז"ס דינו כחולה שיש צו סכנה ומותר הכל . (ג) רע' שפלה ע"י כלי או שהותקנה מתקנתה יחזיקנה כיון דמלכא דלא שכיח לא נגזר ומגלה

ומגלה מקנה רעה ומקנה פי המכה וחוזר ומגלה קנה השני ומקנה
ובלבד שלא יקנה ברעה שהוא ממרח • ומכה שתהפך נוחנין עליה
רעה שאינה רפואה אלא שתהמרם שלא יסרוט בצגדיו וכן מותר
לקרית חתי' בגד חדש יבש שאינו מרפא או אשילו ישיים שכבר
ביו' על המכה אבל בגד יבן שלא הי' על מכה מעולם אסור שהוא
מרפא וכן מותר להניח עליה על העין או מכה לקרר אבל עלים
שמרפאים אסור ומעבירין גלדי מבה וסכין אותה בשמן אבל לא
בחלב מפני שנימוח • (ד) חולה שחלה כל גופו או שיש לו כאב
גדול ומצטער כל גופו ע"י אשפי' שהולך כנופל למשכב דמי ומותר
לעשות כל רפואות ע"י עכו"ם ואפי' דברים שיש בהם מלאכה
דאורייתא ולכן אם כואב לו השיניים מותר להוילאו ע"י נכרי
אבל ע"י ישראל אסור דהוי מלאכה דאורייתא דהחובל לרפואה
חייב ומותר לומר לנכרי שיעשה לו רע"י וכ"ש להניח עליו לכתחלה
ופשיטתו שמותר לו לשחות כל מיני רפואות ובלבד שיעשה נכרי •
ופראשדעם שקורין פלווער כגון ראבאכבערע וכיוצא בו
שמערבין במים נ"ל דאכוח ע"י ישראל לעשות בזילתו עצה דהא
י"א דבדבר שאינו בר גיבול משנתן מים חייב כבארנו במלאכת לש
ולכן יעשה נכרי •

(ה) ודבר שאינו אלא מדרבנן וא"א לעשות ע"י נכרי מותר ישראל
לעשותו ע"י שינוי ואם א"א ע"י שינוי מותר אפי' לעשות כדרכו •
(ו) אם יש בו סכנת אבר לכ"ע מותר אפי' ע"י ישראל כדרכו
בדבר שאין בו אלא מלאכה דרבנן ואפי' אינו חולה כלל אבל
מלאכה דאורייתא אפילו יש בו סכנת אבר אסור חוץ מסכנת עין
שמחללין עליו את השבת דסכנת עין הוא סכנת נפשות וכל דבר
שמותר לעשות על ידי ישראל בחולי שאב"ם נ"ל דאפי' יכול לעשו'
ע"י נכרי מותר • וכ"ל דבר שמותר ע"י ישראל אין חילוק אם חולה
בגופו או ישראל אחר • (ז) חולה שאב"ם מותר לומר לעכו"ם
לשלו אפי' דברים שאסורים משום ביטולי עכו"ם ומ"מ מה ששאר
למוצאי שבת אסור אפי' לחולה עצמו ובשבת אסור לבדו • (ח)
אריך ישראל להודו כשמבשל הנכרי לחולה שאב"ם שלא יתן שום
דבר בחדרה וכשעושין זויף או ראכל או שותה ראוע ומלביין אותו
עם חמץ של בינה אריך להודו שלא יכרוך ישראל המלחון • (ט)
בעלכיל מן המלחון ה"ל ווייטל דהיינו כדרך שעושין נרד ומוילא
המלחון או שצבר הבינה באמצע ושופך המלחון מקליפה לקליפה

הלכות שבת

דנה **חיי בורר** אלא ישברנה ויקח החלמון דהוי בורר אוכל מפסולת
 לאחור ביד וגם יזהר שלא יטרוף ההלמון בכה כמו שדרד לטרוף
 צינים דאסור לטרוף שום דבר כדרך שעושין בזהל וגם יזהר שלא
 ישפוך הבינה אפי' בכלי שני כל זמן שהוא הס כיכ שהיד כוללת
 בו ופשיטא לכלי ראשון דכ"ז הוי מבשל . (י) אדם בריא ומותר
 לשחות משקין אעפ"י שאין דרך בריא להשחות ודוהא כשחותן
 לזמלו אבל אם כוונתו לרפואה אסור אבל דבר כדרך בריאים
 לאכול ולשחות אעפ"י שמחכוין לרפואה מותר . ומותר לאכול
 שרפים ר"ל ועפטלד ולגמוע בינה היה להנעים הקול : (יא)
 אם מטער מרוב מאכל ורפואתו להריא מותר לחשוב ידו לגרונו
 להקיא אבל ע"י סמים אסור וכ"ס דאסור לשחות דברים לשלשל
 מיעו"ז אם לא שהוא חולה ככולל כל הגוף דלא מותר . (יב)
 אסור לכווס למרחץ בשבת אפי' אם אין כוונתו להזיע רק לעמוד
 במקום שיכול להזיע אסור ולכן הטובלים בשבת ואח"כ עומדים
 במרחץ במקום שיכולין להזיע ילא שחרס בהפסדס ונקרא עברין .
 ואסור לרחוץ לו אפי' לשפוך על גופו אפי' שהחשט מע"ס אבל
 מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו או סוף היברים בחמין שהוחמו
 מע"ס ובלבד שלא ירחוץ רוב גופו ופשיטא שלא ירחוץ בבגד שמא
 יסחוט ולכן שלא כדין עושין הסמים הטובלח בשבת במקום של
 מים חמין ונכ"מ לזהר שלא יהיה המים רק פושרין . אפי' לרחוץ
 פניה אסור לתענוג אם לא לצורך טבילה מזה כטבילת נדה
 בזמנה או לקריו שלא הי' לו אפשר לטעול קודם שבת . והרחוץ
 בבגד אפי' ידיו לבד צריך שינגב יפס כשעולה מן הנהר שלא ישחרו
 מים עליו ויטלטל ד' אמות בכרמלית . הטובל בשבת מותר
 לקחת א"ע בכחנה או בבגד ומותר להביאו לביתו אם הוא במקום
 שיש ערוצ ולא ה' יישן שם יסחוט : מותר לשוף ידיו במורטן וכחן
 שלא יתן עליהם מים דהוי כלש רק שישוף כשידיו רטובת אבל במלס
 וכ"ס כבודית שקורין זיף אסור שסס נ' מוחים ודומה לריסוק ברד
 והלג במלחנת דס .

ג דין מבוי ודחצר (א) כל מקום שיש לו ג' מהיאות הוא רה"י
 מסי' ומותר לטלטל בכולו אך
 הדמים אסור לטלטל בו שדומה קצת לרה"ר ולכן אסור לטלטל
 בחוכו עד שיעשה תיקון ברביעיית בין החר ובין מבוי אלא שהלכה
 צניינים דהער דחשמיטו נזוע צריך שיס' לו סתימא יחר ממבוי .
 (ב)

(ב) ולכן מצוי סתם מנ' רוחות ופרוץ מרוח ד' אם דרב פתח
המצוי פחות מעשר אמות מעמיד להי' א' הולל הכתח בל' מן
הדדים דקיי' ל' להי' מצב מהינה ח' כ' ה' כאלו ה' לו מהינה
שלימה והי' אכ' יס פרוח בל' מן המחיות אפי' רק ד' טפחים
אם נקעו בו רבים נרדף הי' ין זה • וחזר שפרוה צמלול ברוח
ד' הלריכו הכמים בחימה יותר דהיינו שיעמיד ב' לחין מל'
לדדי הפתח ארשיעמיד שס פס • אחד רחב ד' טפחים או שפאל
שס פס ד'ט ולפי שיש חילוקי דינים במצוי היזה יותר בלחי א' •
ולכן כל מצולות שלנו נרדף לחקן כדן מל' דהיינו או ב' לחין
מל' לדדי הפתח או פס ד' טפחים • (ג) יזכר להעמיד בל'
לחין זה כנגד זה אם לא נשעת הדחק דוש להכשיר אפי' זה שלא
כנגד זה • (ג) הלחי הוא קנה אעפ"י שאינו רק קנו דק רק
נרדף שיהי' גובהה י' טפחים לפחות ויהי' חזק ומהדוק שלא ינוד
ברוח מזויה ולא יחי' רחוק מן הבוחל ג' טפחים ולא יחי' גובה
מן הקרקע ג' טפחים ואפי' לא העמיד לוחו שס לשל לחי אלס
שנעמדן לו מאליו ואפי' אם היוד טפחים אינו מחוברים יחד
אלא שברי שברים כמו החבנים ובקורות היוזאים מן הכחלים זה
למעלה מזה ובלבד שלא יחי' בין אבן או קורה ג' טפחים אלא
דבלחי העומד מאליו לא מהני רק אם סמכו עכו מע"ש לשל לחי
אבל לא סמכו עליו מע"ש כגון שהי' שס לחי אחר ונפל בשבת
וצאים לסמוד עליו בשבת לא מהני • (ד) בד' א' בזמן שפתח
המצוי או ההור עד עשר אמות אבל ברחב מ' אמות לא מהני
להיין ולא פס ד' טפחים עד שיעשה שס צורת הפתח ומכו צורת
הפתח אפילו קנה משהו מלד זה וקנה משהו מלד זה ואכלו זה שלא
כנגד • זה וקנה או חוט של ברזל או של פשתן על גביהן ובלבד
שיהיו הקניט גבוהים עכ"פ י"ט ולא יהיו מרוחקים מן הארץ ג'
טפחים אבל מלמעלה אפי' שאינם מגיעים עד החוט כשר רק
שיהיו מכוננים ממש נגד החוט או הקנה שלמעלה ואם הרחיק
אפי' כל שהוא פסול דהוי צורת הפתח ששאלה מן הכד ופסול •
(ה) ולפיכך אם הקניט גבוהים וקשר החוט על ראשי ההניס
סמוד לראשן בענין שכולט מן הקניס למעלה מן הקנה לא החוט
שעל גביהן ג' כ' פסול שכרי • הפתח המסקוף מונה על המחוזה ולכן
נרדף שיהיו יחי' הקנה העליון מל' דוקא על הקניס לו כיוון
ממש • (ו) דין היקף המוצאות בעיר שיש בל' מצולות הרבה
זה נכנס לזה מכלול בחיבורי מ"י אדם כע"פ כ"י ט' • ודין מצוי

הלכות שבת

אז עיר שדה אחד וזה מצואר שם כי יצ"ג (ז) מצר
 ששבר העירוב בשבת אם הוא מוקף חומה רק ששבר התיקון
 להקטן מצואת יהודים לעצמן ואמרו שבת הואיל והותרה הותרה
 אבל אם אינה מוקפת חומה כיון דליכא מהירות לי"א הותרה הותר
 ולחון המצואות ששבר העירוב שלהן הכורח לעלול במצוי ומ"מ
 הותרה לעלול ברי"ח אע"פ שהעירוב מותר מונח במצוי אחר
 שאין יכולין להביאן אלן מ"מ אמרו הואיל והותרה הותרה ומותר
 לומר לעכוס לחון העירוב בשבת כדי שלא יבאו רבי' לידי מכשול
 ואחר שגבר' בפרשה האחר לכרמלית בשבת כיון שאין כאן מהירות
 לי"א שבת הואיל והותרה כו' :

גא עירובי חצירות ושתיפי מבואות וברכתו (א) תקנו
 חז"ל דאע"ג

שהמצואות והחצירות כתיקון במהירות גמורו מ"מ אסור לעלול
 בהם מן הבתים לחצרות ומחצרות לבתים וכן מן הבתים למצוי
 אלא אם כן ערבו יחד לפי שהמצוי הוא כמו רה"ר וכן החצירות
 נגד הבתים הוא כמו רה"ר כיון שהבית מיוחד לאחד והחצר
 משותף לכל הדרכים בחצר מחזי כרס"ר ואם יהי' מותר לעלול
 בלא עירוב יבואו לטעות דמותר לעלול ג"כ מרה"י לרה"ר ולפיכך
 תקנו שיהיו כל הצעלי בתים שבהם מערבין יחד דהיינו שכ"א יחד
 קצת לחם ויתנו הכל בכלי אחד דוקא כדי שיהי' הכל מעורב ביחד
 דלכך נקרא עירוב ; וימיתו הכל בבית אחד וכיון שדעתו של אדם
 נגרר אחר המקום שמאכלו שם והוי כאלו כולם דרים בבית והקומצא
 הוי כאלו לא דר בהם זה אלא אחד ואח"כ יתערבו כל החצרות יחד
 וימיתו הכל בחצר אחד ונאמא כאלו אין במצוי אלא חצר אחד והקצו
 חז"ל שאין תערבין אלא בכור שלא יבוא לידי מריבה שה' יחמר אפי'
 נוחן פת שלש פרוסה ועוד כמה חילוקי דיני' ולפיכך המנהג בפשוט
 בכל הקהלות שהם נוצה מכל צעלי בתים מעשה זה צי"ס והוא
 קונה קמח ומשתה מזה מזה לפי שהינו מתהדר להחזיק כ"כ כמו
 לחם התי' וצרכה האלה לכל צ"ע דהיינו שמתן המזה לחון לא לרצו'
 לחם אחר ואמרו זה בשביל כל בני העיר ואז מצדד בא"ה וכו'
 וטעם על מנהג עירוב ואמר דין יהא שרי לנו לעיולי ולאפוקי
 מבתים לחצירות ומחצירות לבתים ומהגר להגר ומחצרות למצואות
 ומצואות לחצרות לנה ולכל ישראל הדריס בעיר הזה ומניחין המזה
 בבית המסכה : (ב) וכיון דמחמת העירוב נחשנין כאלו כלו

ד"ס שס וא"כ בע"כ נ"ד שיהי' העירוב מונח' במקום שיהי'
 יכול להביא העירוב חלול בין השתקות וא"כ אם לא חקנו המבואות
 דלאו. אכור"ס לטלטל במבואות ק"כ אין זה נקרא שחופי מבואות
 ולכן אם דרין במחל' בית הכנסת עכ"פ ב' בעלי בתים בענין
 שכלל העירוב היו אכור"ס לטלטל במחל' וע"י העירוב מותרים
 וא"כ ה"ז עירובי חצירות ואם יא' אי"כ לא מהני העירוב כלום
 והמבדל מברך לבטלה. דהי' משום לטלטל בבית הכנסת עומד
 ח"י לעירוב לא מצוי' לכלים ששבתו בחוכו דמותר כדלקמן סי'
 גלא אפי' אם אחד הביא בשוגג כלב' מביתו אפי' מותר לטלטל
 בתוכו. דלא נקרא בית דירה כלל. (ג) אם לא ערבו
 בסחירות אסור להוציא כלים ששבתו בבית-להר' ומזהר לבתי חר'
 השני לכל כלים ששבתו בהר' מותר לטלטל אפי' מהר' לחצר וכן
 מותר לקרפיון שלא הוקף לדירה דכל גליו כיון דאין' השמישן הדיר'
 לא הוריכו הכלים לעירוב וחיקון העירוב אינו רק להוציא כלי
 הבית להר' או לבתי חר' השני. וצור שכן ב' חצירות שלא נדבנו
 אסור להכניס המים לבתים אבל מותר למלאות בכלי ששבת בהר'
 ולשתות שם. וכן בית הכסא שכן ב' בתים שלא ערבו ידינו
 לחרמלית והב"ה כו"ר ר"ה ואסור לפנות שם דמוציא מר"ה כי
 לחרמלית ומ"מ אשכחנו ולא ערבו מותר לפנות מפני כבוד כשריו'
 וה"ה אם שכח ולא הכין מע"ש דבר לקנה בו או שהכין וניטל משם
 מותר להוציא מר"ה לחרמלית לזרד קינוח. (ד) אפי' ב' בתים
 זפיר הדין ציניהם וכ"ש ב' בעלי בתים שדירים בחצר ה' כ"א בביתו
 אכור"ס לטלטל אם לא ערבו יחד והנכון שאחד מהם יקח
 פרוסת פת וכ"ש פת שלם ויהי' בו עכ"פ לפחות משה צ"ל
 ולכתחלה יהי' כשיעור ה' צינים ויתן לאיש א' אפי' אם רינו
 מבלי לחתו חר' אבל לא ע"י צינור"ס הם סמוכים על שולחנו ואם
 אין שם אחר יכול לזכות אפי' ע"י צינור"ס גדולים או ע"י
 אשתו ויאמר לו שיזכה בכרך זה צשכיל כל בני החצר או צשכיל כל
 בני העיר ואז יגביה הזוכה את הפת טפה כדי שיקנה בהגבהה או
 את הלהם ובשעה שמזכה מברך ואומר כ"ל. (ה) הא דמהני
 עירוב חצירות דוקא כשאין דר באותו חצר רק ישראלים אבל אם
 זכרי דר שסבבציעות לת מהני עירובם אלא שצריכים גם כן לשלול
 מהנכרים רשותו ומותר לשכור ממנו אפי' בשבת ונתן לו מעד
 שצריכות איזה דבר מאכל או משקה ואפי' צמט פלפלין וצפניות
 משום פרוט' ויאמר לו העביר לי רשותך אבל אם אמר לו הן

דלכות שבת

רשות שאוכל לעטל בחור ובמבוי לא. מהני אלא דווקא בדרך
שכירות או מכירה וא"ל לשכור מעבדים ממנו אלא אפי' מעבדיו
ואפי' הוא מוחה ואם קנה ברכות משר העיר או מעבדיו סגי בזם
ודוקא אפי' לו רשות לכעמ"ד בביתו של הנכרי כלליו ולמי מלחמתו
וחיילותיו אבל אם אין רשות חזי לא מכני בשכירות רק לעטל
במבואות מחצרות של ישראל שהן וגרי דר שם שהרי הדרך כול
של שר העיר אבל בחצרות ישראלים ונקרי דר בו אסור אבל אם
שוכר מעבדיו המלך כגון מפאליני מהני לכל. (ו) אורח נכר
אם נכנס שלא ברשות אינו אסור לעולם ואם ברשות אס רגיל לבא
אסור מיד ואם אינו רגיל אינו אסור אלא לאחר שלשים יום
ואם חיל של מלך נכנסים לבית ישראל אס הוא עפ"י דינא
דמלכותא אסורים ודינו כשאר נכרים אבל אם בגלגלותא אינו
אסור: ה' בית של ישראל והשכיר לו השאיל לנכרי בית בחור
אינו אסור עליו דאדעתא דכבי לא כשכיר לו אבל אם הבית של
נכרי והשכירו לישראל לא מועיל שכירות בבית לעיני שכירות
שעירוב שוכרי לא כשכיר לו רק בית מיוחד ולא רשות כל החצר
(ז) אורח ישראל שנתארח בחצר אפי' שוכר בית בפני עמו ואוכל
בפ"ע אס לא נתארח רק לל' יום וכ"ש בפחות אינו אסור על בית
החצר ולכן כסוהרים הנוסעים על ירידים ונאמנו לשבות בעיר אס
ביא עוקפת חומה ודר שם ישראל ח' בקביעות כרי כלס נקראים
אורחים ובעלים לגבי בעל בית ואינם אסורים כלל ומותרים
לעטל בכל העיר ובכל החצרות ואפי' הרבה ישראלים שמחלבים
בכרוב חצרות אבל אם אין שם יחודי ח' הדר שם בקביעות אס
שכרו בישראלים כ"א בית ח' חצר ח' אסורים זה ע"ז עד
שיערבו וגם שכירו רשות מן הנכרים ואם דרים ב' בעלי בתים
ישראלים באותו עיר אע"ג שכ"א דר יחידי בחצרו ואין ח' אסור
פל חצירו וא"כ עכ"פ האורחים אפי' השכירו בתים בחצרות אפי'ם
אסורים עליהם כדין אורח מ"מ אסורים לעטל בעיר אלא ע"י
עירוב וזכירת מכל העכו"ם שבעיר או משר העיר כדלעיל ומ"מ
ירא שמים רצוי להסמיר ע"ע שאפי' כשסוף אורח בבע"כ אסור
עליו אבל לכ"ע אין האורח אסור על בבע"כ. (ח) שאר דינים
אימתי נריבין לעירוב ואיזה תקון יעשו שיה' מותרים לעטל
מבואר בהיבדור ח"ח כלל פ"ג ע"ד

בב דין עירובי תחומין. (א) אסור לנאח בשבת חוץ לתחום
נאח אלפיים גמ' צום צינונית ויש אומרים דמורדת
אלפיים

אלפים עם אלכסון שהם אלפים ושמונה מאות פסיעות ויש להקל
בשעת הדחק או ללירד מנוה כגון לילך למנין להחפלה : עוד הקילו
שארית אלפים אמה בסחון ממקומו ומקומו של אדם הוא ד' אמות
דהיינו שהם אדם נחשב גופו ג' אמות ואמה כדי לכשעל ידיו והיינו
אפי' קונס שביתתו בשדה יסוף אלפים חמ"ד אמות . (ב) ואם
שבת אצער בין שהוא מורק או אפי' אינו מוקף חומה ואפי' איך
הבתיס תכופים יחד אם אין בין בית לבית ע' אמה אפי' עד
מהלך דב נחשבים כעיר וכל העיר הכל נחשב כד' אמות ועוד ע'
אמה וב' שלישים חוץ לעיר דזה נקרא עיבורה של עיר ודינו כעיר
אע"פ שהוא קרקע פנוי בלא בנין ולכן לאחר שי"א מכל העיר
וגם כל הבתים ועוד ע' אמה וב' שלישים מודד שוד אלפים וחמ"ד
אמה ושם כלם תחום שלו : (ג) ה"פ שם רק בית אחד בין שהוא
קטן רק ד' אמות או גדול הרבה נחשב כל הבית כד' אמות ומכל
חוצה לו עוד אלפים וחמ"ד אמה ולא יותר דדוקא לבתים
בסמוכים הנחשבים לעיר נותנין ע' אמה אבל לא לבית אחד :
(ד) בתים אלו שאמרנו אפי' אין בהם דיוורן אלף שראוין לדיוריים
כגון ג' מחיצות אפי' אין עליהן חברה או ב' מחיצות עם חברה
ובלבד שיהי' בהם ד' אמות רחב וד"א ארד דכל בית שאין בו ד'
ד"א על ד"א אפי' דרין בחוכו לא נקרא בית ודוקא בית הקבוצ
אבל אותן מחיצות שעושין מן קנים וכיוצא בו שאין להם חביעות
לא נקרא בית דירה . (ה) אע"ג שהעיר שהוא דר עם וקנה צד
שביתה נחשב כל העיר כד' אמות אבל העיר שבה לשם לא חשיבין
כד' אמות לפיכך אם היה מודד שיעור הנ"ל וכלם באמצע העיר
אסור לילך משם יותר אפי' פסיעה א' אבל אם כלה כשיעור חוץ
לעיר או לצורך גדול יש לסמוך אפי' בסוף העיר ממש אוי נחשב
העיר כד' אמות : (ו) מי שיצא חוץ לתחום אם במזיד אסור
לזוז משם ואין לו אלא ד' אמות לכל רום מעקה שיעמד בו ואם
בשוגג או שהלך לדבר מנוה אם לא יצא עדיין חוץ לד' אמות אפי'
רק רגלו ה' עוד בד' אמות מותר לחזור למקומו כאלו לא יצא ואם
יצא ברשות כגון שהלך לקרות מילדות או להטיל צדור וכיוצא בו
אפי' יצא כמה אמות חוץ לתחום יש לו מרחק שהגידו לו תחום
שבת לכל רוח ואם הביע לעיר ה"פ כאלשי העיר ויש לו אלשיכלכל
קנה ואם באמצע הדרך בגידו לו שכבר אי"ל לילך יש לו ממקומו
אלפים אמה לכל רוח ואם מקנת תחומי נבלע בתוך תחום ראשון
ה"פ החר למקומו וכלו לא יצא . (ז) כשרב בתבני שכל אדם יש לו
מעקס שהי' שם ע"ש בין סומכות ב' אלפים אמה לכל רום

הלכות שבת

רוח דהיינו למזרח צ' אלפים וכן למערב : וכן לצפון ודרום ואם
 נזרד לילך בשבת חוץ לחומס דהיינו שצריך לילך למזרח ד' אלפים
 חמה תקנו חז"ל ל"ח עשרות או שילך לשם וישב שם עד שתחמד
 במקום אלפים חמה או במקום שירצה בחור האלפיים ואם חשוב כאלו
 שבת שם בין בשמחה ויש לו שם צ' אלפים לכל רוח ואמנם אם
 הפסיד מקום חמיו מצינו לעפ"י שכן שם כיצד אם הניח העירוב
 לשוק אלק חמה למזרח פער מותר לילך מצינו לזר מזה העיר א'
 אלפים חמה דהיינו עד העירוב אלק חמה זמעירונו לזר מזה צ'
 אלפים למערב פער אינו רשאי להלך אלא אלק חמה שהרי
 במקום העירוב שם הוא ציחו ולפיכך אם הניח העירוב לשוק
 אלפים חמה מצינו לזר מזה ומאם הפסיד כל האלקים שלמערב
 ציחו ועין בהיבורי ח"א כלל ע"ז ואם הניח העירוב חוץ לחומס
 ציחו אינו גלוי ומ"מ לא הפסיד חומס ציחו דמתחמא ניחא ליה
 כשלא יקנה ערובו ישאר על חומס ציחו . (ח) ועיקר מנות
 עירוב שולך במקום שרצה לקנות שם שבתה וישב שם עד שתחמד
 צודאי ויחזין שיקנה שם שבתה ומ"מ שהירו לו לחזור לציחו ללון
 אם הוא בחור חומס העיר העפ"י שהוא לחומס ציחו ואם אינו רוצה
 להעריח לילך לשם יוכל לערב באוכלין דהיינו שילך לשם צ"ע
 ויניח שם פת מזון צ' בעודת שהן כמו ששה ביצים או חפי' בדבר
 שמפלתו בו כגון צ' ביצים חפי' חיים או פירות וכל דבר שמפלתו
 בו הפת מזון צ' בעודת אכל לא בפלפלין דפלפלין אינו חפי'
 בכלל תבלין ומיניו במקום התחמדה ובמקום שיכול לטעם משם בין
 השמחה אכל אם הניחו במקום שאסור לטעם מה"מ כגון שהניח
 עליו גל שצריך לחפור או שנתנו במגדול ונאבד המפקח שצריך
 להסדור הבין אינו צריך אכל אם יוכל לטעם בלא מלאכה מ"מ
 כגון שהניח עליו אבנים אע"פ דהאבנים אסורים בטעמול מדרבנן
 מה"מ הוי עירוב ואם הניח עליו עפר נ"ל דכיון שהוא בטל לגבי
 קרקע וא"כ הוי מלאכה מ"מ דה"ל מותר וא"כ אינו עירוב . (ט)
 כשמערב צרגלין מותר לערוב חפי' לדבר רשות אכל כשמערב
 צפת כיון שאין זה עיקר מנות עירוב לא התירו לערב לכחילה רת
 לדבר מזה כגון לקבל פני הבין הבא מן הדרך או שהוא חוץ
 לפירו וצריך לילך לציחו וכשמערב לדבר מזה אפי' מותר לילך אף
 לדבר רשות . (י) כשמערב צרגל אינו יכול לערוב ע"י שליח
 אכל כשמערב צפת יוכל לערב ע"י שליח ובשליח מוליד העירוב
 במקום סידוע ומצרך ומותר בזה כעירוב יבא פלוני מותר לילך
 במקום

ממקום כזה אלפים אמה לגל רוח ואם מערב בשביל רבים נרד
שיטה מוזן ב' בעודת לכל א' נאחד ואומר בזה בעירוב יהיה
פותר לכלו ולפלוני או לבני עיד פלוני לילך תכלן חלפים אמה
לכל רוח (יא) השליח נרד שיטה גדול וכן דעת ומודה בעירוב
לאפוקי חרש שטה וקטן ונכרי ואפיקורס ואפילו אמר שימחרו
בעירוב לישראל גדול אינו כלום אלא ראה שמכרו לאיזו ישראל
(יב) אין השליח יכול לערב אלא' כזה לו זה שיערב בשבילו בדבר
לו ואם שיטה אין עירובו עירוב ולכן ענה עובד שיאמר לשליח
ערב בשבילי בכל מה שתרצה ותניח במקום שתרצה ומי' אם זה
לערב אמרנו חזקה עשה כאשר נזהר : (יג) לפי מה שכתבנו
בשמעבדיו נרגל אינו יכול לערב ע"י שליח ולפי זה טועים האנשי'
במקום שיש נהר באמצע ואין יכולין לילך למיין אלא ע"י פראס
או כולך השמש לשם צע"ש וקונה שניתה בשביל כלם וזהו טעות
ובלא"ה שניתה זו אינו דומה לשניתות החומין שניתה זו אינו אלא
שיהי' כמו ביתו וא"כ ממי מהני ע"י אחר וע"כ נריבין להמיר על
המחירין לצורך מצות וא"כ צענין אחר ולכן אסור להם לעבור רק
דוקא לצורך להתפלל שש צ"ל ולשמוע קריאת התורה א"כ לא
שיקנה שם שניתה דכיונו ש"כ יבטל לשם וישב שם עד חשיכה
ויקדש שם :

גנ דין המפליג בספינה : (א) כבר כתבנו בדי' מ"ד שהמים
והנהרות הם כדמלית ולכן הולך בספינה אסור להספינה יש
צהללה גבוה י"ט וא"כ ה"ז ר"ה מ"ה וא"כ אסור למלכות מן היס
והנהר שהרי מבנים מכרמלית לר"ה וכן אסור לזרוק ממנה לים
אבל מעתה לשפוך מים על שפת הספינה וכן מה שצריך לזרוק
יניח על שפתה ואע"ג שמכאן זה מפל לים ביון אלא מבחו' :
וכינר יעשה שיהי' מותר למלכות עשה דף ד' טפחים על ד"ט
ועשה צו נקב ומלא דרך נקב : ואם משפת המים עד שפת
הספינה ושאר י"ט וא"כ כשהוא ממלא ע"כ צריך להגביר קצת
למעלה מדופני הספינה וא"כ הוא מעלעל מכרמלית לרשות היחיד
או אפ"כ דרך מקום פטור שהרי כמעלה י"ט מן המים הוא אור
מקום פטור הקילו חכמים שיואל רק יז כל שהוא צוץ לשפינה
משום היכר ומותר אפי' למלכות : (ב) ב' ספינות אפי' של
אדם א' יש ציניהם ד' טפחים שזה שיעור כדמלית אם יש מים
לראש בספינה פחות מן י"ט אסור לעלעל מזה לזה ואפי' אין
ציניהם ד"ט אסור דהיישין שמה יתרחקו זה מזה אבל אם אין
ציניהם

מלכות שבת

ספינה וגול

מוטלת מחללה ד'א ומוחלו לד'א אחריכא כ' לא קנה שבת לעול
 אבל כשהיא עומדת ה'ט מסבך בה א'א ד'ה (ח) מדינת ח'ן מפליגין
 בספינה על כים פחות מ'ג' ימי קוד' שבת דכיינו מיוס ד'
 ואילך דג' ימי ראשון י'ש להם נער מנלבו כי כדכתב יחזקו
 ויחזקו כשכור וזמנה מנעל מזה עונג שבת ולפיכך חס הולך
 לדבר מזה מזה להפליג ועובד במנוח פטור מהמנוח ועכ"פ
 אפי' לדבר מנוח יפסוק עם סוכרי לשבות בשבת ואם ח'א לשפוק
 עמו יש להמיר על בחירתו ולפי שכלול השבת אכל לדבר מנוח
 הון מכולך נטייל לפיכך מרגז להפליג אפי' בשבת ואעפ"י
 שינוח הון לחסו קי"ל ח'ן סחוגין למעלה מי"ט בתי' שאין דומין
 לדנלי מדבר ע"ס חמ"א שכתוב בבי' חמ"א אבל במדות שהן שם
 בלבול בדעת מזה לשפליג אפי' בע"ש ואפי' אם עובד שם
 ח'ן בעומק המי' י"ט וא"כ ש"ד שם איסור חמוגין אפי' מותר
 דהחומין דרבנן וספק דרבנן לקולא ואפי' סבהמה מושכת
 בספינה מותר ול"ג שם יתחד נגדס כיון שכוללת רחוק ממנו
 אבל אם ידוע בודאי שחמי' אינם עשוקי' י"ט או שהספינה משוקע
 בתי' בענין שמקרקעית הספינה לקרקע כנאר כוא פחות מי"ט
 וא"כ ש"ד צו איסור חמוגין או שידע שיצטרך הישראל לעשות
 מלאכה בשבת אכור להפליג מי' ד' ואילך דמיו' ד' קרא לפני'
 שבת וא"כ הו' כאלו מתקן שיתלל שבת אבל מי' ג' מותר דזה
 קרא לאחר השבת וא"כ סתמיל בכיתור ואם י"כ לו אינה נפסדת
 ויצטרך לעשות מלאכה הוי ככל כבנת נפשות דמותר וכן כשיגיע
 למקו' שכול פחות מי"ט ואפשר לו לו ללכת יש להחמיר ב"ה
 (ט) כיכא דמותר להפליג בע"ש מ"מ איכא איסור בט כדנטייל
 במלאכת צוגה סי' כ"ט ולכן כיון שזכרם בספינה ע"ש וגה"א
 משם מותר להפליג אפי' בשבת דכוי לין כביתו ואם רזה ללון
 בביתו גורגז כעולם שזכרם בספינה מע"ש ויושבין שם עד
 שיצטרך ועתה שם קידוש ואוכלין מעט כדי לקטת שם שבתה
 לענין שחסיכ כביתו אבל לא מאי שבתה לענין חמוגין כיו'
 סכוא למעלה מי"ט ומ"מ חס לא קידש שם מותר בלכוד שיב' שם
 עד שחשך והו' לביתו זכרון שהיה בספינה צין בשמחות כו' ליה
 כביתו ולכן מותר להפליג אפי' בשבת אבל אם לא סי' שם עד
 שחשך אסור לכנס לספינה בשבת ומ"מ אפי' קנה שבתה
 בספינה ה' אכור לכנס לספינה אחרת

תם ונשלם הלכות שבת שבת לאר בורא עלם

מצות משה קיצור ספר חרדים

מנין המצות

פרק א מצות עשה מן התורה התלויות בלב

ליום א

(א) שימחן שיש חלקי שהמניח כל הנמצאות מן כאין כמותלע
ואשנים ומשל צהב כרעט כדכתיב חנכי כ' חלקיד חדר
הואלחיד ר"ל שאני משנים והר"ל שהולחיד כו' . (ב) חלקיד
כזה הוא יחיד בלי שום שיחוף שחומר שמע ישראל כו' ה' אחד
וענין האמנה צ"ב מזה חלו שיקבע האדם בצדו דבר זה שהוא
אמת ואפי' יאמרו לכורנו אם לא יוציא מפיו לא חפ"י להרכיז
בראשו שפ"ו יש עוד חלקי יכרב ואלל יעבור . (ג) השם
הנכבד והבורא הזה מזה ליראה אותו שנקרא את ה' חלקיד חידא
והיראה הוא מב' פני' . ה' מחמת יראה בעולם ואף שאין זה
שיקר ביראה מ"מ הלו"ל שספי' יראה זו על פניו כל ימיו שלא
נהגא . . . והב' מי שזה לו אשרי לו דהיינו שיראה אלפ"י
רוממותו ית' שהוא מלך גדול בכל העולמות והוא יראה ברוממות .
(ד) מכלל ביראה שלא להוציא ש"ס מפיו אלא במורה כלב ובטוב
רעים ולנודד גדול ולא לבטלם והמורה ש"ס לבטלה ביטול מזה
יראה זירגיל אדם עומד שלא להזכיר חפ"י בשאר לשונות אלא
כשיראה להזכירו יאמר בעליון (בל"א דער איבערער) : (ה)
מזה עשה מן כחורה לאהב את ה' שנאמר ואהב את ה' שתתמס
אהבתו יחברד לא יס' לב על שאר ענייני' רק שהושק ויש לו
געווען תמיד לעבוד אותו ומכלל מזה זו לומר לפניו דברי
שבתה ותכלות ומכלל מזה זן שלא להשתמש מתענוגי הע"כ אלא
מה שצריך לקיום גופו ומרכסו ומיכף כשיש לו פנוי יפנה עומד
ומתבטח לעבוד כבורא יחברד שמו . ומכלל מזה זו שידע
לחב"י חורב ודברי כבוד' כדי שיציא אהבתו בלבם דלשון ואהבת
הוא פועל יוצא מתאבד אוח על אהר' . (ו) מזה עשה מן
בחורב שיהי' מתבטח דבוקה תמיד בו ית' וכמה שאמר ובו
חדק ואמר לאהבה אתו ולדבקה בו וע"ז אמר שלמה בכל
דרכי דעה שאפי' מה שיאכל וישתה וישן יס' מתבטח כדי
שיהיה

בניצור - ספר - תרד"ה

לנצח

לנצחם ולא מנעי. שלא יתחבא אל ארצה. יתחבא וימנע. וימנע
 וימנע. (כג) מאת עקב שיסב הקוץ וימנע
 שואמו ושבתו עד ה' ויפיר החסון. הוא גלג' שיתחבא הרע
 גדולה ויכניס הסכמה חזקה שלא יתחבא עוד עד יום מנח
 (כד) מאת עשה שיש כאדם על לבו לקבל עליו שכל
 מנחיו כזה שיהיה ויתחבא אל דבר על לנצחם וזה יבין כל אדם
 בשעה קריאה שש. (כה) עוד צלומה וקדשה לאת צל
 כאדם שבוטע ענף נראה להקני' ולא יתורר צולוה נח' בהקני'
 לאת ברית בצדק ולאח הפילין בנורע ורקשו ויניח לצדקו בדרך
 המנכים הנהניכ החמיה על ענדיהם. (כו) מאת שיש
 האדם על לבו דבור מרים ועשה על הספרים לשון ברע ולקח
 בנרעה וכתב וזכר את אשר עשה ה' למרים וסמך ליה בשם
 צונן ורעה. (כז) שיהי המקור שמהרהר שם דבר חובה ולי
 מכל טינוף שחומר ושבת וכסיה לאחד כו' כי ה' אלכיד מתכבד
 בקרב מחיד ויהי מחיד קדוש. (כח) מ'ע שיהיה הקוץ בלב
 השואה על עמלק עד שחם יהיה באפשרי לכרונו חומו ולאחד
 זכרו בזמן שיד ירא הקיפה לא יתחבא מזה שחומר וזכר שם
 עשה עמלק מ' א תלכה

פרק ב מצות לא תעשה הרגיות ברב

(א) שלא יעלה על לב שיש אק' וולח בצורה יתבד שמו שחומר
 לא יהיה לך כו'. (ב) שלא יתחבא בלב לסגין ותקום
 מכל מה ששיך לחצירו בין קרקעות לו מתולעלין וכל שכן
 אשד חפי' צורך היתר אל שיגרשה בעלה וזוהי יתאה וזין
 שנתר והסכים בלבן להסחר' בכל עזו לקומו חילק שובר על לא
 תתאה דאין תאה אל בלב ועז' נאמר לא תתאה אשת ריעך
 כ' ולאחר שברכה עליו ריעים או ריבה לו מעוה עד שחומר
 לו הרי זה עובר על לא דלא תתמוד ולכן אסור לאדם להפגיד
 בחצירו למכור לו דבר שא לא שם חוזה למכרו. (ג) שלא
 להתגלות שחומר מן האכל ושנעה ורס לבד וכל מקום שחומר
 מן כוח לא תעשה ועוד למד לזה לא מדכחית השמר לך מן
 השכח את כ' אקד וכל המתגלה בודאי שכת את ה' אלמ' ליה
 זכרו כי קצת בנפש מדת היראה והאישות ובעוה וטח שחומר
 ללמד בקל וחומר ממלך שברי מפ' ען בתי' ולא ידים לבד
 כ"ס

לרד ביתו ברחמי - (יד) - שלא יהי' נר פין אלא כל מה
שנחן יחן בדיבות וטוב לב שנאמר, ולא ירע לבבך צהר לו
(טו) - שלא נחשוב לעשות עבירה שנאמר ולא תחורר אחרי לבבך
כו' : (טז) - שלא יחבור הר כורי רעי' - שעי' זה יצא לירי נחמא'
בגילג שגאמר ושמרת מכל דבר רע ובכ' שגאמר ששור הוא ל'ת
(יז) - שלא יחייאם באדם מן כרחמי' ובחפלה חסי' ידסה לדס
ורה קרובא לא יקום ישועה כ' שנאמר כי חלמתי בלבבך רבים
הגויס כו' לא הירא מהם - (יח) - שלא נכיר פנים לנ' שכל לפיך
למשפט מפני מורא שגאמר חותך לו שידע לך שגאמר לא, תגורר
חפרי אש, ובכלל זה שלא נכיר וירא משום דבר ולמנוע מן
המנוח תחמא יראת ה' - (יט) - שלא להבז דבר מחוכמי העכו
ולספר בשבחי שדבר זה גורם לדבק ולהתחבר עמו וללמוד מחשבו
שגאמר לא תחוס והכלו חכמי שר' לא יסי' להם יחן בעיניך
(כ) - שלא להבז את חכמי בן יאורי חו גיי חמסית וטוב לעבוד
על רצון הבורא שגאמר גבי חסית לא תהבה לו וקבלי חכמינו ז"ל
שר' לא תלהבו : שלא לרחס ולחמול על החכמים והמלכיות
גבי אדם שגאמר גבי חסית לא תחוס עיניך ולא תהפול ואמר
חכמינו ז"ל כל הגעשה דחמול על החכמים כדף נשאל אבא על
הרחמיס - (כב) - שלא לחון על מי שמהריץ להלכותיו או
לעוונתו שלא יאמר שח' בשגגה לא לידו ועי' נאמר וקוהתה את
נפה לא חמס עיניך - (כג) - שלא נמנע מלכלות לעני מיראמו
שח' ולא יחווה לו שגאמר בשער לך פן יהיה לזר עש לבבך בליטל
לחמ קרבה שנת השמטה ודע עיניך בלחך האביון ר'ל דבשליח
לעשר לא ימנע מלהטות חפסי שדרכה שמוה דמשתחא יחור לו
ואעפ"י שגאמר לו משמט חמי יחמור לו חפסי כדאיתא בגמרא
אבל באביון כשיחמור לו משמט חמי משתחא יח' נדר :

פרק ג

מצות עשה ודא תעשה מדרבנן התלויות בדב

(א) לעולם יהא אדם ערוס ביראש ויעשה החבולות מדר כתר
ברע שגאמר כי בחבולת העשך לך מלחמה ואף מלחמה
גדולה כמו מלחמת בית ברע ואף רואה שיער מפתח אורו יגיד
עלז בית טוב שגאמר רגז ואל תחמול - (ב) - שלא יחמול
דבן

קצור ספר ורדים

הורגן בית קדשנו בכל דבר שזמנו ועל שלחנו שזמנו חס חסדך
 ירושלים כו' חס לא חסנה חס דוהנים על ראש שמהו . (ג)
 אין עומדין להתפלל לא מתוך רלוח ראש שנאמר וזילו צרעיה
 בכ"מ שיש שם גילה שם הכא רעדה וכ"ש בשעת שמהו חכ"י יראת
 ה' על פניו שלא יזעא : (ד) שיהיה שמה חמיד בשעת עשייתו
 המזון שזמנו עזרו אח"ה בשמחה . (ה) שיהיה אדכ נכזה
 בעיניו ויכבד לירא ה' כמה שכתוב נכזה בעיניו נמאם והא ירחי
 ה' יכבד . (ו) שיהיה שפל רוח בפני כל אדם . (ז) לא יזיא
 דבר מפין עד שיהיו מקודס מה שדבר כמה שכתוב לב דיק
 יכנה לעטת : (ח) שיהיה כל מעשיו בין אכילה ושחיה ושינה
 ומשא ומתן ודבורו ועסקיו עם אשתו הכל לשם שמים כמה שכתוב
 בכל דרכיך דעא : (ט) לעולם יכ"י דעא של אדם מעורבת
 בין לבדית לא כמו שחשבים הכתוב שכלא יבין בין בני אדם
 המדברים דברים בעלים וכיוצא בו גם כוא יעשה כמותו לא שלא
 יכיה עזב בין בשמיחים ולא יתמה בין באבלים ויהיה מקבל כל
 אדם צבור פנים יפות וזהו שזמנו במשנה מעט שיחה מעט שחוק
 ולא אסר ככל לא קרינו . (י) יהיה אדם לוהב בכניו ומקרב
 קרובים ולגמול עמם חסד יותר מלשאר אדם ועליג נאמר
 לו הקרא וכו' יענה . (יא) יחזיק טובה להצרי לו אפי' מעט
 ידמה בעיניו שהוא כרזה ואם רגיל להצרי עמו ותפס ח' לא
 בעיב לו לא יכעס ע"ז וא יכיס בפיו טובה ואמר בכופר בטובהו
 של הקירו טופ לבפור בטובתו של מקום . (יב) יאס דואה
 אדם שצבר עבירה וזכריו ולא שר מעט לשלחו וכ"ש שזמנו
 לשואל את הרשעים שזמנו יראת כן טוא דע וכתב הלא משחך
 ה' אשגא וזכו שזמנו האמר צמור . (יג) שיקבל כל הנא עליז
 בשמחה ויאיר גם זו לשונם כי צדא כוא לכפרת עוונותו שזמנו
 הכר וחשפט אשדכ : יד והם חדש לחו ע"י אדם אף שידע
 להשיב להם חסדו יחוק ויקבל דדוהנים וע"ז אמר כעלנן
 ואין עולנן ט' . (טו) שידבק באדם בדרך טובה וזה
 שיהיה לו לב טוב ועין טוב והצר טוב נאמן להציר וסכן טוב
 לשכירו ויהיה קואל את כולד מהמעשה קודם שיפנה ודבור
 קודם שיזיאלו : (טז) א השמח ישראל א גיל בשמים שלא יתח
 אפי' בשמחה מוכר כדרך שמסם באומות . (יז) גם א כל
 דברים האר קמא א חסן לבד לאר לא השמע ענד מקלר
 בא כקצב להוכיר שלא יכעס על שזכ דברים האר השמע ומתל
 להציר

קיצום ספר חרדים

ללא דלא תמורו אחרי עיניכם

מצות עשה וקרא תעשה מרבירי בופרים התלויות בעתים

(א) צרד שסגור עינו בשעה שמתפלל תשחד האכילה העומדת
לנדרו ולי שיתפלל מתוך כסידור . (ב) בעת פניות
קדושה יסא עינו מעט למחש . (ג) שיסתכל לפעמי' לשמי'
כזה שכתוב כי תראה שמים נו' מה אנוש נו' וכן ישים מחשבה זו
בלינו בעת הסתכלות . (ד) מדרגו עמו שיהיה שז' עינים
שנאמר וזה שני' יושבי . (ה) אסור להסתכל בפניה אפי' אם
היה נדה לזה וזה שנאמר מה אהבון על בחולה ואפי'
להסתכל בצנדי' אפי' של אשה שהיא מכירה אפי' כשהם שומרי'
בכוח ואם נזכרין להסתכל בה לישא ואיהם נזכר' וגם חייב להסור
לקדש אשה עד שיראה . (ו) אסור להסתכל בשעה שבהמה ועוף
נזקקים זה לזה . (ז) אסור להסתכל בצנדי' הקדש בין שלו בין של
אחרי' וכ"ש של עכו"ם שהוא גרלם . (ח) אסור להסתכל בפני
אדם רשע ועכו"ם . (ט) אסור להסתכל בקדש ונלכזה וציד ככהני'
בשעת הדוכן . (י) אסור להשתמש בפני נר חנוכה ואפי'
האמים קל ואפי' לדבר מזה . (יא) אין להסתכל בפני האוכל
שלא לביישו .

פרק ד

ליום ב מצות עשה מן התורה התלויות באונים

(א) שמעו דברי תורה מכל חלמודי' שנאמר ויהי עקב קשמת
שאל לא שמע ל' ילמוד . (ב) לקבל תורה מן המוכיח ונאמר
ומלחם את ערלת לבבכם ונחגי' לזון שמעו סוכת סי' . (ג)
לשמע קול שופר בראש השנה . (ד) לשמע א' התקנות והגדר'
שיעש בכל דור ודור שנאמר לגלתי שמע א' השמע נו' . (ה)
בל ברטוח והתפלות צדי' שמעו לאזני' וכן קריאה שמע שאלו
שמע ישר וקבל' תבנית ז'ל שר'ל שמע לאוזני' מה שאלו שמעו
מצד . (ו) אפי' שמע אפי' דבר שאינו כגון ישי' אפי' שאלו
שנאמר ויחד חכיה לו על לאנדי' ורשו חיל א' חדרה חזירי' אפי'
הוד . (ז) לשמע א' נביא אפי' שיהיה ראוי לנאום ולא
יגרע

היצור ספר חרדים

יגרע ולא יוסף מתורת משה שנאמר אין תשמוע :

מצות לא תעשה מן התורה התלויות באזנים

(א) שלא לשמוע למסית לעצור על דין תורה שאמר לא תלכב לו ולא תשמע אין . (ב) שלא לשמוע למתנבא ונשם עבודה איה שנאמר לא תשמע א דברי הנביא ההוא . (ג) שלא לשמוע כלל דברי לשון הרע ודברי גלות על הצירו שאמר לא תשא שמע שוא וכבר כתבנו במלות החלויות בלב שפסוק זה אזהרה גם כן שלא לקבלו ולהאמינו . (ד) והזהרה הפכוך זה שלא ישמע כדין דברי בעל דין אחר הודם שבה הצירו וגם אזהרה לבעל דין שלא יסדר טענותיו לפני הדין קודם שבה הצירו דקרינן ביה נמי לא תשיא כדלקמן .
מ"ע ול"ת מדברי כופרים החלויות באזנים

(א) להטות אוזן לשמוע קריאת ספר חורב כמו שכתוב ואזני כל העם א ספר התורה . (ב) להטות אוזן לשמוע מזהב ה"ל וכן גל הברכות כדי שידע של מה יענה אמן . (ג) שישמע לאזניו כל הברכות (ד) בכל ענייני עולם שמע ענה דכתיב שמע פנה כו' . (ה) שלא ישמע לאזניו דברי בעלי' . (ו) שלא לשמוע קול שירי נשים אעפ"י שאינו מותר כי קול נאשה ערה . (ז) משמרת בית המקדש אסור לשמוע קול ניגון כלי זמר ואין בשמעה תעקר אם לא בחטונה :

פרק ה

מצות עשה מן התורה התלויות בדבור בפה ובהנה

(א) לכבד את אביו ואמו דברי' בדבורי נחת ודעה שאמר בדר את אבך וסתם כיבוד הוא בדבור ושאר דיני כיבוד ומורא מבואר בכל בחיבורי ה"ל כל' כיבוד אב ומאוד נרדף לזכור בכבוד ומורא אב ואם ששקלן הכתוב לכבוד ויראת הקדוש ברוך הוא . (ב) מדכתיב את אבך ואת אמו כתבו הפוסקים דמרבין אש אביו ובעל אמו ואחות אמו ואני ואביו ואמו . (ג) שכן בכלל אביו ואמו ואחות ואחותי הם גם כן בכלל זה . (ד) להקדיף יציאת מזרי' ביום ובלילה בפה שאמר למען חזכור את עם נאמן ממזרי' ולכן תקנו פרשת יציאת וכבר כתבנו דמלות מריבין

יא

קיצור ספר חרדים

ארצין כוונה לזאת • (ד) לברך ברכת המזון שנאמר ואכלת
 ושבע וברכת • (ה) לברך ברכת הפורה בכל יום לפניה
 שנאמר כי שם ה' אלהינו הנו גודל • כו' • (ו) ללמוד תורה
 שנאמר ולמדתם אותם • (ז) ללמוד לאחריו וכ"ס לבניו שנאמר
 ושמעת לבניך • (ח) לקרות קריאת שמע ערב ובוקר שנאמר
 ודברת בזה כו' בשכנך ובדלתך • (ט) שיצרכו הכהנים את העם
 והוא יראה נשיחזק כפי ש שנאמר כה חזרכו • (י) כל מי שהגיע
 להוראה דהיינו שהוא בן ארבעי שנה וראוי להורות חייב להורות
 שנאמר ולהורות את בני ישראל • (יא) להזכיר צפה מעשה
 עמלק שנאמר וזכור את אשר עשה לך עמלק ויש פוסקי דבזה שאלו
 קורין בצורה פרשה זו יצא ידי חובתו ויש פוסקים שצריך להזכיר
 בכל יום • (יב) יש פוסקי שחייב לזכור אשר הקפנו אבותינו
 את ה' במדבר וק"ו מה שאלו מקיפי' אותו שנאמר וזכור את השכח
 אשר הקפנו וכתוב והתודו את עונם ואת עון אבותם כו' • (יג)
 יש פוסקים שחייב להזכיר צפה מה שעשה ה' למרים צבור
 שדברה לשון הרע שנאמר וזכור אשר עשה ה' למרים • (יד)
 חייב להתוודות על עוונותיו שהטא ויפרט הטא שנאמר הים
 או אשה אשר יעשו מכל הטא האדם והתודו כו' • (טו) שידבר
 אמת אפי' במילי דעלמא דליה ביי דרור דתמונא שנאמר
 מדבר שקר תרחק • (טז) השא שיחה בטלה עובר בעשה שנאמר
 ודברת בטל ולא בדברים בטילים ולאו הוצא מכלל עשה עשה
 (יז) הדואה שהצירו הטא חייב להוכיחו ולהקצירו למוטב בין
 שהטא בדבר שציו לבין הצירו או ציו לבין הציו וצריך להוכיחו
 ציו לבין ענינו בנחת ובשלון רכה ויודיעו שאינו מוכיחו לרעה
 אלא משום עונתו אם קבל מוטב ואם לאו יוכיחו פעם שני ושליש
 וכן תמיד עד שיצוהו או יכנו וע"ז נאמר הוכה תוכיח את עמיך
 וכן את האלשינו על הצירו או שהצירו עשה לו רעה או להרוב
 יתוכה עמו בדברי רבים וכתוב והוכיח אברהם את אבימלך הלא
 אם אינו מוכיחו וסומר השגאה בלבו הרי זה מכלל הרשעים כמו
 שכתוב ולא דיבר הצלום א' אמן מלומה כו' • (יח) כשיה
 מהלוקת בין החכמי בין בליסור והיחר או דיני ממונת וכן בכל
 דבר מזה לילך אחר הרוצ שנאמר אחרי רבים להטות והעובר
 ע"ז עונש גדול מאוד כי הוא יסוד התורה • (יט) היולד צדוק
 להצירו בדיני ממונת אע"פ שהוא רק עד אחד מ"מ מזה
 להעיד בב"ד ציון שהגיע להצירו מזה הנעלה שנאמר אם לא יגיד

קיצור ספר חרדים מא

כו' . (כ) מנחת עשה לחקור העדי' צניח דין שנאמר ודרשת
 והקדמת . (כא) מנחת עשה על בית דין לדון כל דיני ממונות .
 (כב) שהייב ליתן פי שנים לבנו הבכור ואם העביר רבנות
 ממנו עובר בעשה ולייב להודיע מי הוא שנאמר את הבכור יפיר
 לתת לו פי שנים . (כג) מנחת עשה לרדף הפהנים לנהוג בהם
 כבוד ולהקדים אותם לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך
 ראשון וליתן להם מנה יפה בצדקה המחרלות ראשון ענין בבעדות
 יתנו לכהן מנה יפה ראשון ויש לאמרים אף כשיחלקו שותפות שיש
 לו עם ישראל יאמר לו הישרא' צרור לך ליוק' חלק שחציה שנאמר
 וקדשתו : (כד) מנחת עשה לברך חולי' שנאמר והודעת להם את
 הדרך ילכו בה וקבלו חכמיו ז"ל של"ל זו צדק ר"ל יהיה מכלל המנהג
 לדבר עם החולם שיש לו נחת מן הדבר ומכלל מנהג זו
 להשיב את החולה בתשובה וזכרו גדול מאוד כמה שכתוב אשרי
 משכיל א' דל' . (כה) מנחת עשה לגמול הסד' טס כל אדם מה
 שיכול בדבריו טובים והוא מכלל גמילות הסד' וכן להספיד על
 אדם כשר שמת שנאמר והודעתה להם את הדרך אשר ילכו בה
 וקבלו חכמיו ז"ל זה גמילות הסדים . (כו) מנחת עשה לזכור צפס
 זכרון יוצרנו וזכר אלו שנאמר וזכרת את ה' אלקיך כגון שנאמר מלא
 כל הארץ כבודו או שיאמר השרי איש שלא ישכח וכן אדם יתאמן
 בד' : (כז) להפך נדרי אשתו אם נדרה נדרי עיניו נפש או נדרי
 שנינו לצינה שנאמר ואישה יפרנו כמבואר בהלכות נדרי' . (כח)
 מנחת עשה להעמיד דייני' הגוי' בכל עיר ועיר ובשטחים ידירו
 לקיים דברי הדייני' שנאמר שופטים ובשטחים התן לך בא' נד' :
 (כט) לדרוך אהרן השלוש סהרי' הפי' בשעת מלחמה אהרן
 וקראת אליה לשלוש והרמונה לזכות במנוח יו' ידר' במנוח נזק
 חשבוץ עמידה סיכה דן לכף זכות . (ל) מנחת עשה למנוע
 מלידור שום דבר שנאמר וכי תהיה לנדור לא יהיה בך חטא ואלת
 צעת נרה דלאו מנוח לנדור כמבואר בהלכות נדרי' . (לא)
 מנחת עשה סיכה פיו אלב שוין אפי' ביחלי דעלמא שנאמר הן
 דק יהיה לך ודרשו רבותינו ז"ל סיכה הן שלך נדק ולא שלד
 נדק

פרק ו

מנחת עשה מן התורה החלום בדבור פה סתלים צומן
 לקדם

קיצור ספר חרדים

(א) לקדש שבת בדברים בכניסתו שנאמר וזכור את יום השבת לקדשו וקבלו חזמינו ז"ל שרצונו לומר לקדש אותו בדברים ומצוה זו יאלצמה שמחפלי ערבית בשבת שמצדד מקדש השבת וקידוש על הכוס הוא מדרבנן. (ב) ופשוטו של מקרא הוא שחמיד יהי יום שבת שגור בפיו שאפי' כשמונה הימים ואמר היום יום אחד בשבת ב' בשבת וכן כולם וכן אם יזדמן לאדם דבר טוב יאמר זה יהיה לשבת ומה שאמרו בגמרא חבל כלל מדה אחרת הי' לו ר"ל בודאי גם הלל מודה לזה אלא שיהיה מאד במצות בטחון ולכן לא קיים מצוה זו במאכלים. (ג) מכלל מצוה זו היה להבדיל במוצאי שבת ולדעת מקצת פוסקים הבדלה אינו אלא מדרבנן ויש אומרים דגם קידוש והבדלה בכל יום טוב הוא מדאורייתא שגם יום טוב נקרא שבת ויש אומרים דלדעת מחו דאמר דהבדלה הוא דאורייתא צריך שיבדיל דוקא לאחר הנד דכתיב וירא כו' את האור כו' ויבדל : (ד) שיהיה שמח בצפס ושבעות וסוכות שנאמר ושמחת בחגך : (ה) מצות עשה להספר זינאח מצרים כליל פסח שנאמר והגדת לבנך כו' : (ו) יש אומרים דמצות עשה לקרות הלל שנאמר הוא תהלתי כו' חבל רוב הפוסקים סביר להו דאינו אלא מדרבנן והוא מכלל המצוה שנוטונו לשמה ברגלי ומרוב השמחה יש להלל ולשורר לפניו יתצדד : (ז) מצות עשה לספור השומר שנאמר חספרו חמשים יום ומכלל המצוה גם לספור שבעות שנאמר שבעה שבועות ודעת רוב הפוסקים דבזמן הזה אינו אלא מדרבנן : (ח) חוב שעברה עליו שמיטה ולא נכתב עליו מקודש פרוזביל וזא חזירו לפרעו מצוה לומר משמע אני שנאמר וזה דבר השמיטה ואש אומר לו הלוה אף על פי כן קבל ממני מותר לקבל ממנו ובחובה לארץ לכולי עלמא אינו אלא מדרבנן : (ט) רוצה שגלה ורצו אנשי העיר לכבדו יאמר להם רוצה אני שנאמר וזה דבר הרוצה : (י) לקדש בכור בהמה טהור דכתיב כל הבכור אשר יולד כו' תקדיש אע"ג דמאילא קדוש מגל מקדש מצוה להקדישו בפה וזה נוכח בזמן הזה אף בהוצ' לארץ מן התורה ות"מ בשבת וי"ט אסור להקדישו מדרבנן. (יא) מצות עשה מן התורה שעל כל נרה שלא תבא על הציבור לזעוק ולבריע נכונפיא לעורר לב האדם לתשובה שנאמר על הנד האורר אחכס והרועהם כו' וכן כל יחיד חייב לזעוק ולהתפלל על נרתו שאפי' ל' פוסקי' דתפלה מדרבנן מודו שבעת נרה הוא מצות עש' דאורייתא :

(מאות לא תעשה מן החורה החלויס צפה על ידי דבור)

(א) לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא ונחלק לך חלקים • ח
שלא לישבע על דבר ידוע שהוא אינו כן כגון על איש שהוא
אשה ועל אבן שהוא זהב ולהיפוך • ב' שלא לישבע לאמת את הידוע
שהוא כן כגון על איש שהוא איש ועל אבן שהוא אבן • ג' שלו
לישבע לבטל את המצוה כגון שלא להניח תפילין או להתענות בשבת
או להלל ולהכות את ישראל או לגזול ולהפסיד ממנו ושבועה •
היא שוא שהרי מוזכר ומושבע עליו שלא יעשה כשבועה • ד' שלו
לישבע לעשות דבר שאי אפשר לו לקיים כגון שלא יישן ג' ימים
ושלא יאכל ז' ימים רצופים וכל אלו ד' מינים הוא שבועת שול
והעובר ונשבע לוהין אע"ג דהוי להו שאין בו מעשה קבלן חז"י
שלוהין בזה : (ב) לא תשבעו בשמי לשקר והיינו שבועת ביטול
שחייבין עליהם קרבן עולה ויורד ונחלק גם כן לד' בלקיטב' להבדל
וב' לשעבר כינד לשעבר נשבע שעשה דבר זה ולא עשה וכן להיפוך
וכינד להבדל שבעה דבר זה ושלא לעשה : (ג) מדכתיב לא תשבע
יש במשמעותו לשוא וחרגוס למגנא ר"ל בזהם והיינו הפי' הבט
לאמת דבריו דבר שאינו ידוע רק אין כאן מי שיכריח אותו לשבע
עובר על לא תשא כו' לשוא ואינו מותר לשבע הלא כשיהיה
שבועה בנ"ד אז ישבע : (ד) מדכתיב לא תשא יש במשמעותו ומי
שלא יקבל שבועת שוא דהיינו אם היינו בית דין שבועה את האדם
לישבע והוא יודע שהינו יכול לישבע באמת אכור לו לקבל השבוע
השבוע שיאמר בפיו השבע אעפ"י שכלבו שלא ישבע הלא צוהאר
כן שיפסיד חבירו גם זה הסור : (ה) בכלל האזהרה שלא להבט
להשביע את חבירו וגם כגון שהי' חייב לו חמשים וזו וחצו מאה
כדי שיודה לו חמשים או שלא הי' חייב לו כלום וחצו כדי
להשביע הרי זה בכלל לא תשא קרי בי' לא תשא ציירי לשוא ר"ל
להס • (ו) המזכיר את השם לבטלה אעפ"י שאינו צורך
שבועה עובר על לא תשא והמצורד צרכה לבטלה עובר על לא
תשא מדרבנן : (ז) כשיהיה שבועה וישבע באמת יש אומרים
דמאה לישבע דכתיב וצממו השבע ויש אומרים דבא להורח דדוק
צממו תשבעו ולא צמם עבודה זרה והוי להו הבא מכל עשה מלבד
הלאו שצוהאר ושם הנקיס אחרים לא חזירו • (ח) ובכלל לאו זה

קיצור ספר הדרים

אפי' להזכיר שם עבודה זרה אסור אלא אם כן יבנה לה שם על גבהי ואם שם כשם אדם מותר להזכירו ובלבד שלא תזכירם כדרך שמזכירים הנביאים דזה האור : (ט)

סיפה דהאי קרא לא ישמע על פיד שהסור לגרוס לאחלים שישבנו בעבודה זרה דהיינו שישבנו את הגוי ולכן אסרו לעשות שותפות עם הגוי : (י) לא תהא דרי צי' תהא דרי הזקנה שלא לבנות סרסור להבית נשים להזכירו לניאוף ואפי' לזכרי בת ישראל או אפי' נכרית אשר האסורה לו (יא) לא תענה ברעך עד שקר (יב) אקים לא תקלל כשמתו ועושהו וקוצ שם ה' יומת : (יג) ובכלל לאו זה שלא להלל הדיין הנקרא גם כן אקים כדלחיצ עד אקים יצא דבר שניקם שם דין דינך ולא ישר בעיניך אסור לקללו : (יד) והתקלל מלך ישראל או רחש ישיבה עובר בלאו ודין בעמד לא תאור : (יד) והתקלל לאחד מן הישרא ואפי' הוא רשע ואינו שומע לוקה שנאמר לא תקלל הרש' ודוקא כשקלל בשם : (טו) התקלל את עמו בשם לוקה שנאמר השמר לך ושמור נפשך מהוד וגו' . ואם קילל בין לעצמו או לאחרים בלא שם אע"ג דהינו לוקה היסור דהורייא היכא ובכל מקום שהסור אין חילוק אם מציר השם בלשון סקודש או בשאר לשונות : (טז) התקלל חביו או אמו בשם חייב בקילה : (יז) חרור מקלה חביו ואמו ר"ל שמקלה בכבודם שאינו מכבדם כדלוי והוא חרור מן השמים : (יח) אמה ויתום לא תענון לא מצוי בעיניו מתם לא אפי' להזכיר עמהם דברי' השם שלא יזכרו דברי' הנעורים ועם עליהם מיתה שנאמר זהרתי אתכם בחרב : (יט) לא תונו איש עמיתו הזכרה על אוננות דברי' שלא יזכרו דברי' הנעורים : (כ) והוסיפה תורה בזה לאו צ' שחזר וגר לא תונה : (כא) שלא להלצין פני חבירו אפי' להגביו להוסיפו מעון אם אע"ג דגיל עמו וילצין פניו אסור להובילו שנאמר הוכח תוכיח ולא תשא עליו הטא ואם הוא רשע מותר להוכיחו ברבים ובכלל לאו זה שמתבזה חבירו ומלצין פניו ולכן אמרו המכונה שם להזכירו והמלצין פניו אין לו חלק לעולם הבא : (כב) לא תשא שמע צוח קרי צי' לא תשיא הזכרה שלא לספר לשון הרע : (כג) ואחריה לבעל דין שלא ימעי דברי עטותיו לדין עד שיהא חזירו עמו : (כד) ולפי שור לא תזכיר שם הזכרה לאדם שלא יתן לחבירו ענה שיהא כוננת לו : (כה) לא תלך רכיל בו' הזכרה שלא יטעין דברים מזה לזה : (כו) וגם הזכרה שלא להזכיר

להוציא שם רע : (כז) וכתיד ליה לא תעמוד על דם ריעיד
להרוג שאם שמעת שזכ חוצה להזיק לחבירו אסור לך להמניע
מכיוון רכיל לא תגיד לו כדי שישמר את נפשו ואינו חוסר לא
להגיד דברים של הרפה וגנות שהמר על הבירו : (כח)
המחזיק במהלוקה עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כהרם וכעדתו :
(כט) אבל במהלוקה נגד המתייצב על דרך לא טוב מזה להמניע
במהלוקה שנאמר ראה כל גוה הכניעו והרוך רשעים תחוס
עמוס בעפר יהי כו' ואם מונע עמו נעם מפשעים ועובר
בלאו ולא תשא עליו העול : (ל) פשיעא המחזיק ביד רשעים
עובר בלאו שנאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות : (לא) חסור
לחניף בזה דבר וכו' הרואה בחבירו שעובר עבירה חציג
שלין בידו למחות שירא ממנו ישתוק ולא יאמר כלום אבל אם
מחניף אותו ואומר שאין זה עבירה עובר בלאו שנאמר ולא
תחניפו את הארץ וכן חניפים הם מן ד' נחמה שאינם מקבלים
פני השכינה (ועיין בשערי תשובה לר' יונה כל ענייני חנופה :
(לב) חסור לנצל פיו שנאמר ולא יראה בך ערות דבר ר"ל אפי'
דבור פה והמנצל פיו יסורין צריך עליו ומעמיקים לו גהינם :
(לג) שלא להוציא מפיו דברי תורה או תפלה כשהוא ערוה או
נגד ערוה שנאמר ולא יראה בך ערות דבר וכו' מהגיד קדוש וכן
נגד נואה אם גינה מכובה : למקצת פוסקים חציג שאינה
ברשותו חסור מן התורה דולא יראה קאי גם על הנאמה הכתובה
קודם לזה : (לד) לא תנחשו אחורה המנחשים וחומרים פתי
נפלה מפי מקלי נפלה מודי וכיוצא מהכלים או ועל ידי זה מונע
ממעשה שרפה לעשות גם בכלל זה השם סימנין כאליעזר עבר
הצרכים וסומך על סימנין זה ואליעזר לא סמך על הסימן שר
שאל לה בת מי את : (לה) לא תעוננו מלשון עת וע.ה נגד
נחמי עמים שהומרים ראש הודש היום מוצאי שבת היום שהרית
הוא : (לו) בכלל זה העושה אחיזה עינים להראות לבשרות
דבר שאינו כן כגון שיקח הכל ישימו אוחה צנף בגדו ויוצא
נהש או שישליך טבעת לאויר ואח"כ יוצא אותו מארס אחד
העומד לפניו ובכלל זה הטאשן שפילר ולכן אם הוא יהודי חסור
לנות לו לעשות : (לז) וחוזר חזר האומר דברי להש על נהש
ועקרב שלא יניקו אבל מי ששכו נהש ועקרב מותר ללחוש על
מקום הנשיקה : (לח) שלא לשאול בלוב וידעוני : (לט)
שלא לשאול למת שנאמר ודורש אל המתים זה במרעיש עמו וכן
בבית

קיצור ספר חרדים

בבית הקברות כדי שיבא אליו המה בחלוס ויודיע לו מה ששאל
 לו : (מ) סלוסה על הצנח וקורא פסוק על החיטוק
 שלא יצעת והצניח ספר חורה או תפילין על הקטן פייסן לא די
 שהם בכלל אנשים זחורים אלא שהם בכלל הכופרים בחורה
 שבושים דבר חורה רפואת הגוף אבל הכריח מותר לומר פסוקים
 ומזמורים להגן עליו וזאת קריאתו שיגלל מכל פגע : (מא)
 שלא למנות דיינים אדם שאינו צדיק צדיקין שנאמר לא תכיר
 פנים במשפט : (מב) שלא להעמיד שום שדרה ודין על ישראל
 אלא מישראל ולא מגרי' אלא אם כן הייתה אמו מישראל שנאמר
 לא תוכל לתת עליך איש נכרי : (מג) שלא יורה שתי שנאמר
 יין ושכר אל תשת ובתוך ליה ולהורות בני ישראל : (מד) ולפני
 עור לא תתן מכשול וכלל בו גם כן לזהור מאוד צדיק שלא להיות
 שלא כדת : (מה) שלא להטות הדין שנאמר לא תעשה עול
 במשפט : (מו) ובגר ויתום עובר צ' לאוין שנאמר לא תטה
 משפט גר ויתום : (מז) אפי' אחד רשע ואחד כשר אסור להטות
 הדין אפי' שהוא רשע שנאמר לא תטה משפט אביון וקבל
 חכמינו ז"ל שר"ל בעל עבירות שהוא אביון במנות : (מח) ואם
 אחד עני ואחד עשיר לא תאמר כינן שמונה ע"ז לפרנסו אזכה את
 העני ומנאל מתפרנס בנקיות ע"ז נאמר לא תשא פני דל ולא
 יאמר איד אביי את העשיר אלא אצו וכשיצא להוד' אומר לו תן
 לו שאתה חייב לו ע"ז נאמר ולא תהדר פני גדול : (מט) שלא
 לכפור ממון אפי' שלא רשע עליו עובר בלאו דכתי' ולא תכחשו
 ופסול לעדות : (נ) ולא תשקרו אחרה שלא לשבע לשקר על
 כפיהת ממון מלבד לאו הכולל דלא תשבעו בשמי לשקר : (נא)
 רשע פסול לעדות שנאמר אל תשת ידך עם רשע וקבלו חכמינו
 ז"ל דרזה לומר אל תשת רשע עד : (נב) ובכלל לאו זה
 שאפי' עד כשר שידע שהעד השני הוא רשע ואין הדיינים מכירים
 רשעו אף על פי שהעדות אמת אסור להעריך עמו להעיד וכ"ש
 לשודע שהעד השני הוא עד שקר אסור להעיד עמו וכל מי
 שערב עבירה שחייב עליו מלקות מן החורה או גז או גזל או
 הלוה צריבית הוי רשע ופסול לעדות : (נג) קרוב פסול לעדות
 ואפי' אין הציב דין יודע בו שהוא קרוב אסור לו לילך ולהעיד
 אפי' אמת : (נד) לא יקום עד אחד כו' אזהרה לציב דין שלא
 יסתכו הדין על פי עד אחד : (נז) וגם אזהרה לעד שלא ילך
 להעיד ביהדין בדרך אסור אלא אם כן הוא בכפירת ממון דאז

מחייב וצוהו שבועה מזה להעיד אפי' עילדי • (נו) • היודע
שהלכה אין לו צוה לשלם חסור לנגוס אוחו • אמר לא תהיה לו
כנותה ונאס' לעצור לפניו חסור שלא יחשוב שזה לחובצו לא חשימון
עליו וצוהרה כוללת שלא יהא אדם כחסור וסופר וערב בין
הלכה ובחלוקה בריבית מלבד הלוא דלפני עור • (נח) • היודע
עדות לחבירו אינו רשאי לשחוק שנאמר לא תעמוד על דם רעך
ודמים ידתי משמע • (נט) • שלא יאמר אדם אפי' דרך שחוק
כד לאברי לי תשמים העפ' שאין דעתו שנאמרה לו בנבואה שזה
הוא בכלל המתנבא מה שלא גאמר לו וכתיב והנביא אשר ידבר
בשם ה' כו' •

פרק ח

מ"ע ומל' בחלוקה בדבור פה מדרבנן

- (א) בשמזכיר את הדיק יצרכו שנאמר וזכר אדם לצרכה וכשמזכיר
רשע יקבלו שנאמר וזש רשעים ירקוב • (ב) לפיכך העני
בדברים רבים ויאמרו לו או סי' לי היינו נוהגין לך הרבה דכתיב
ותפק לעצב גפסד • (ג) להקדים שלום לכל אדם אפי' לגוי
בשוק דכתיב בקש שלום וירפכו • (ד) עירגול אדם עומד
במענה דך דכתיב מענה רד' משיב חמה העפ' • סגורו מדבר ענין
קשות • (ה) שיהא אדם מדבר ומרבה שלום עם אחיו וקרוביו
וכל אדם כדי שיהיה אהוב למעלה ונחמד למטה • (ו) מזה
לשנות מפני דרכי שלום שנאמר ואני זקנתי וכן • וזה חזק שח
גא' ב' ובתב בספר חסיד' סי' דדוקא לאחר שנעש' מותר לשנות אבל
בשאר מקום להלות לו • וית' והוא אינו רוצה אבוד לומר את לי
אלא יאמר חיינו דונה • (ז) משתחיל לקרות בחורה אסור
לדבר אפי' בדבר הלכה דכתיב ואזנו כל העם א ספר תורה
(ח) לרוב הפוסקים התפלה היא מדרבנן ומנין התפלות להתפלל
ג' פעמים ציוס לכולי עלמא דרבנן • וכן כל הזכרות כלן חזון
תפלת המעון וזכרת התורה שחריה כלן מדרבנן • (ט) ד'
צריכין להודות ברכת הגומל • (י) להתפלל תפלת סדר • (יא)
לענות קדים וקדושה • (יב) לענות חזן על כל צרכה שישמע
(יג) שיתן ריוח בין הדברים בקי' וכן בכל הצרכות • (יד)
שלשם שאכלו באחד הייבין לזמן • (טו) שילמוד תורה אפי' מעט

קיצור ספר חרדים

על השולחן בשעת האוכל : (יו) הקורא בלא גמיה ופולח בלא
 זמרה עליו להצדיקתו להקדים לא טובים : (יז) מי שיש
 קול ערב יסיר לפניו י"ה דקל' כבד את ה' אהודו ושמרו הכמיו
 מחורג ר"ל מכל מה שחנק : (יח) להספיד על מורבץ בית המקד
 שנאמר אם תשכך ירושלים : (יט) חסור למלאות פיו שחוק ע
 שיבה בית המקדש שנאמר אז ימלא שחוק פיו : (כ) שחכו
 לשאת יין בשיר אפי' בפה שנאמר בשיר לא ישו יין אל שיר
 ותשכרות : (כא) לא ייטן עד שיעסוק בחורב שנאמר ונצט
 יכל-נפקד רע : (כב) יקרא קריאת שמע סמוך לשכיבה ויש
 מתוך הורה או קריאת שמע שנאמר חמור בלצנכס על משכבכס
 (כג) יקום בעוד לילה לעסוק בחורב דכתיב קומי רגזי בלילה ואלו
 מי שסם פה ונחמנו אז על הקורבן : (כד) ענה כסיל בחולת
 בדברי הורה אבל לא לאפיקורס ישראל : (כה) אמור להכמו
 האותי את הא ברור לך הדין בלחמך שהיה חסור ואם לא
 לא תאמר : (כו) למד לשונך לומר איני יודע בכל ענייני עול
 עמא חבדה : (כז) ללמוד עם החלמידים עד שהיה פדורו
 להם שנאמר אשר תשים לפנים : (כח) שיחזור על למודו בזה
 בלא בלה דכתיב ערוכה בכל ושמורה : (כט) שיחפלל אדם עו
 מניו קודם בעודה ערב ובוקר : (ל) חסור ללמוד אפי' הוא
 אחר מן החורב לעכ"ס דכתיב מגיד דבריו ליעקב : (לא)
 לקרות מגילה בפורי' : (לב) קריאת הלל בהקוה לטוב עלמ
 מדרבנן וכן בראש חודש אינו אלא מנהג : (לג) קדש על הי
 בשבתות וימים טובים וכן להבדיל על היין : (לד) לומר ויכול
 כליל שבת : (לה) לקרות בתורה בצבור :

מנהג לא תעשה מדרבנן א"י בדבור פה

(א) כל שהיה אומר דבר כשם אומרו עובר בלאו שנאמר :
 תגזל דל : (ב) אפי' שכלש חטא לו חזירו מנהג עליו שלו
 געמינו בלבו בחדת הרשע' אלא יאמר לו מדוע פשית לי כ
 כחבולר לעיל במנהג הוכה תוכיח דוקא אם יודע ומכיר בזה קו
 שכלש יחזכה עמו יקבל ממנו לכל אם יודע בו שיחמוד ברשע
 מ"ז אמרו כשם שמנהג לומר דבר הכשע כד מנהג שלא לומר דב
 שאינו נשמע ופ"ז נאמר כל חוכה לך : (ג) אלא לחיב מכו
 ואמרו ז"ל מתן מתן ב' נזי שני והין למחרת דק הכרעה
 (ד)

(ד) א' חשן כסיל במילי דעלמא : (ה) אסור להפסיק דברי תורה
 במילי דעלמא והפוסק מאכילין אווהו גמלי רחמים : (ו) אין
 משיחין בסעודה מפני הסכנה : (ז) אין משיחין בצית הכסא מפני
 סכנת סדים : (ח) המהלך בדרך וכן הניעור כלילה ושונה
 ומפסיק ממשנתו לדברים צטליס מחסיב צנפשו : (ט) אסור
 להפסיק בדבור משהחיל צרור שאמר עד לאחר תהנון : (י)
 אסור להפסיק בין תפילין של יד לשל ראש וכן בין גאולה לחסלת
 אפי' לענות קדים וקדושה : (יא) אסור להפסיק בחלוצ
 הלל : (יב) אסור להגזים קולו בתפלתו כי' שיוכל הצירו
 לשמוע : (יג) אסור לברך בלהש וכן אחי' תפלת שמוע
 עשרה בלהש א' עכ"פ יש שמוע לאזניו : (יד) א' חסי צו לכל אדם
 בין גדול ובין קטן בין גוי ובין ישרא א' כל אדם יהיה צעניק
 כליםטים ולהאמר ממנו ולכבדו כשר גדול : (טו) א' חסי דן
 יחדי : (טז) א' תרצה שיחה עם האשה ואפי' באשתו ואפי'
 כשהיא טהורה : (יז) שלא לדבר דברים צטליס שאמר הוגעתי
 סי' צדצרכ : (יח) א' יפתח פה לשון ונריך לזכור מאוד שלא
 יאמר לחבירו שיסתמק וכן שלא יאמר שאם יעשה זה לא יהיה יהודי
 ויהא בן ממשי יוכיח שאמר דרך ערמה אחאצ עבד מעט ויהא
 יעבוד הדבה ולבסוף עבד בחמת עבודה זרה : (יט) א' תריב
 עם אדם אף אם הויקך ממון אם לא גמלך רעה והיינו שהחטיאך
 שכל המהטיא חבירו כאלו אורגו : (כ) שלא ללמוד הטגוריא על
 ישראל אפי' הם רשעים שנאמר א' תלשין עבד א' אדוניו דוד חבי
 יתלל כו' ואיחא במדרש שהשליש שאמר לאישע הנה ה' עושה
 לא' וצות בשמים כו' לא שהכחיש שחי אפשר ביכולת ה' לעשות א' א'
 כך אמר הדור הזה כדור המבול הראוי לעשות תרובת בשמים כמה
 שכתוב בדור המבול וארובות השמים נפתחו ואיך יהי' בדבר הזה
 ולכן כיון שהלשין על ישראל השיב לו אישע הך תראה כו' : (כא)
 כהני צ להבירו ממון א' ידחה תותו בלד ושוב שנאמר א' תאמר
 לרעך לך ושוב ואמר חתן : (כב) שלא לדבר בדברי טהורה בשבת
 שנאמר ממנוח חפניך ודבר דבר ואפי' בדברים צטליס אסור
 לדבר : (כג) אסור להתעצל בקספדו של חכם : (כד) בחנוכה
 ופורים וראש חודש אסור להספיד : (כה) אסור למנות ישרא'
 אפילו לדבר מטה שנאמר לא יעד ולא יספר : (כו) אסור ליטן
 שלום גרשע ומפני דרכי שלום יכווין שנותן שלום לרבו וכיוצא בו
 וכן שלח דוד לנבל ואחזקתס כה גמי ואמה שלום ר'ל כה תאמר
 לחי

קיצר ספר חרדים

להי עולמים • (כו) אסור לגנוב דעת הבירות ואפי' דעת הגוי

פרק ט

מזוז עשה מן המורה החלום בפה ע"י אכילה

(ח) לאכול ולשתות בשבת וי"ט וקבלו חז"ל מדיכתיב עשרת
 תהיה לכם וי"א דג' סעודות בשבת הוי דאורייתא מדכתי'
 ג' פעמי' היום וי"א שגס בר"ח הוא דאורייתא דאקרי גס כן
 מועד • ב לאכול ולשתות בערב יום הכפורים דכתיב ועניתם את
 נפשותיכם בחשכה לחודש וקבלו חז"ל דר"ל שחאלו צט' לחודש
 זיכיה נהשג כלילי התענית • ג לאכול כזית מזה וכליל אחר של
 פסח שנאמר בערב חאלו מזוז • ד לאכול כזית פח בסוכה
 כליל א' של סוכות דקבלו חז"ל ליליף גזרה שזה ע"ו ע"ו מהג
 הפסח : (ה) עינוי מאכילה ושת' זי"הב מ"ע שנאמר ועניתם
 את נפשותיכם • (ו) הנהרג בפסח מחמת מקיים מ"ע שנאמר ו' ימים
 חאלו מזה ואין זה הוצ' כל ז' ימים לא לדיוקא אבל לא חמץ והוי
 לאו הבא מכלל עשה עשה : (ז) לאכול בשר ולשתות יין בי"ט
 וכל דבר המשמחו שנאמר ושמחת בהגיד • (ח) הנמנע לאכול
 בשמחה עמאלה מקיים עשה דכתיב אוחס חאלו משמע אבל לא
 עמאלה וכן הנמנע מלאכול עוף עמאל דכתיב כל זיפור טהור
 חאלו לדיוקא אבל לא ע"א וכן בדג עמאל דכתיב כל אשר לו
 סנפיר כו' חאלו וכן חגב עמאל דכתיב אשר לו כרתיים חאלו
 משמע אבל אין לו אסור לכולן הוי לאו הבא מכלל עשה עשה וכן
 וזבח מבהיר ומזאנך הא בלא שמיטת לא חאלו : (ט) אסור
 לאדם שיטעם בלוי ער שיתן מאכל לבהמה שנאמר עשן בשדר
 והדר ואלכלת וכ"ש דאסור לער בעלי חיים דקיי"ל לער בעלי
 חיים דאורייתא והוא מכלל מזוז והלכת בדרכיו מה הוא מרחם
 על בריותי אף אתה מרחם על כבדיות ;

פרק י

ליום ד'

מזוז לא תעשה מן המורה החלום בפה באכילה

(א) כל הלב לא חאלו ועמאל כרת : (ב) וכל דם נול דם הנפץ
 בכרת

זכרת ועל דף האיבריה ודס החמית בלאו . כל גבלה לל
 תהכלו הייט בהמה לו היה ועוף טהורין שמתב או שאירע פסול
 בשחיטתו וכן בהמה שנולדה כל ז' ימים הוי הפק ופל וימי גבלה
 שאין שחיטה מטהרתו : (ד) טרפה לא תהכלו הייט שאירע
 פסול בלאחד מן האברים שקבלו הו"ל שטרפה בו בין בהמה היה
 או עוף : (ה) לא יאכלו גיד הנשה : (ו) יאכל לאכול חזר
 מן הכי שנאמר לא תאכל הנפש עם הבשר ר"ל הבשר כל זמן
 שנופש בו . (ז) אלא לאכול בהמה וחיה ועוף טעמאים :
 (ח) אלא לאכול דגים טעמאים : (ט) אלא לאכול חרץ העוף
 וחרץ הארץ וחרץ המים : (י) אלא לאכול גרלה שנאמר שלש
 שנים יהיה ערליט לא יאכל ואפי' הקליפות והגרעינים של הפרי
 חסור בהנאה אבל העלין והעץ מותר בהנאה : (יא) אלא
 לאכול חדש דהיינו ה' מיני דגן עד ט"ז ניסן ובח"ל עד י"ז
 ונוהג בחוץ להרץ מן החורה : (יב) אלא לאכול חקרוצו עבודה
 זרה ונפכות יין שנחוסך לעב"ז שנאמר השמר לך פן תקרוצו כו'
 וקרא לך ואכלת מוצאיו וכתיב ישחיו יין נכבים : (יג) ושנאמר
 מאוד לנפשותיכם לחורה שלא יאכל דבר שיש בו ברכה : (יד)
 אלא לאכול בכור חס אפי' בחוץ לארץ ובזמן הזה שנאמר לא
 תאכל לאכול בשעריך כו' ובכורות כו' : (טו) ואם הטיל בו מום
 חסור באכילה שנאמר לא תאכל כל חוטא דהיינו כל שחטא
 לך ואסרתו להטיל בו מום : (טז) המת ותכריכי השורין בהנאה
 מן החורה דילפינן גזרה שזה ותמת שם מרים ובעגלה ערופה
 כתיב וערפו שם כו' : (יז) אלא לילך בהקפות בעמים להיות
 זוללים וסובאים . (יח) אלא יתחוד בשר מבהמה לאחר שחיט
 לאכלנה חייבך אף ומחין עד שהנא נפשה שנאמר לא תאכלו על
 בדם . (יט) אלא לאכול דבר שנפשו קלה בהם ובכלים מאוסים
 שנאמר א תשקו את נפשותיכם . (כ) אלא לאכול חמץ כל ימי
 הפסח ועושהו כרה שנאמר כי כל אוכל חמץ ויכרתה והאולל חמץ
 בערב פסח לאחר הוי היום לוקה דכתיב לא תאכל עליו חמץ
 דהיינו על זמן פסח שהוא לאחר הוי היום . (כא) האוכל
 ושוחט ציוס הכפורים חייב כרה שנאמר כי כל הנפש אשר לא
 תעוה כו' . (כב) אלא לאכול משעלש עמוד השחר עד שיתפלל
 שנאמר לא תאכלו עד שיתפללו על דמכם :

קיצור ספר חרדים

מאות עשה ולא תעשה התלויים בפה באכילה מדרבנן

(א) השבת בחבשילין טובים ויסדר שולחן בצמחאי שבת
אפי' לכוזית כדי ללוות המלכה : (ב) סעודת פורים :
(ג) סעודת ארוסין ושואפין ומילה ופדיון הבן וסיום מסכתא :
(ד) כוסות בפסח : (ה) אכילת מרור בזמן הזה מדרבנן אבל
בזמן המקדש הוא מ'הת : (ו) טיבול בהרסת : (ז) מאות עשה
לשתעמות ע"כ נראה שלא הבא וטוא מדרכי חשובה שלא יחלו
במקרה : (ח) מאות עשה להשתנות התעניתים הבחובים :
(ט) שלא לאכול החטים והקדומים הידועים שצריך לנקר מן
הבהמה משום חלב או דם וי"א שאסורים אה"ח : (י) שומנו של
גיד הנשה : (יא) בשר ששהא ג' ימים בלי מליחה ולא נשרה
במים בנתיים אסור לאכלו כי אם עלי שגבר נחקרשה דמו בחובו
ואינו יולא ק"י מליחה : (יב) אסור לאכול גבינת הגוים : (יג)
חלב שחלבו גוי ואין ישרא רואה אסור לאכלו : (יד) פת של
גוים במקום שנהגו איסור אסור לאכלו : (טו) בישולי גוי כל
דבר שאינו נאכל כמו שהוא חתועולה על שלסן מלכים ואפי'
בינה שבישל או עלי גוי אסור לאכלו : (טז) אסור לבשל בקדרה
שבישל בו דגד איסור אפי' לאחר ששהה ב'ד שעות וכבר נפגם
טעמו אפי' הכי אסור מדרבנן ובחוד כ"ק שעות אסור מכ"ה :
(יז) סתם יינם או יין שנגע בו הגוי אסור לשתו : (יח) אסור
לאכול מסעודת שאינו מספקת לבעלה אע"פ שהזנינו מפני
הבושה : (יט) כל כנהנה מזה עין אעפ"י שהוא עשיר עובר ב'כ'
לארין שנאמר א תלחם לחם רע עין וא תלחם למטעמותיו : (כ)
אסור לקבוע סעודה בערב שבת מפני כבוד השבת : (כא) מי
שהוא אכל אסור לאכול בעודה ראשונה משלו ולמקלת פוסקים
כל יום ראשון :

פרק יב

מאות פשה ומאות לא תעשה מן התורה ומדרבנן בהלכות בשר

(א) לא תנאף אף שהוא אזהרה לכל מיני נילוף תכללם דרשו
חז"ל לא תנאף לאף מכאן אזהרה שאסור להריח ריח של
אריה המצוה : (ב) שאסור להריח מבשרים של עבודה זרה
אע"פ

קצור ספר חרדים

כט

שנאמר ולא ידבק בך מאומה ולכן אין תצדיק על דמות הללו
אפי' בזה לו הנאה בע"כ כיון שהסוד להנחת מהס' (ג) הסוד
לפניה בשבת וי"ט בפירות בעודן מחוברים בקילן שבת ימים
(ד) מזה להרים בשמים בתולאי שבת בהנחלה :

פרק יג

ליום ט'

מ"ע מה"מ החלום בידים וכל הגוף ע"י מעשה

(א) כבד את אביך ואת אמך שריר להאכילה ולהשקות
ולעשות כל צרכיהם כדאיתא בהלכות כבוד אב ואם : (ב)
להצטט ב"מ שנתאמר ועשו להם נזירות (ג) להסוד חפילין
של יד ושל ראש שנאמר והשרתם לראות כו' : (ד) לעשות מזוזה
בכל פתחיו בביתם ובחמרות חפ"י הם הרבה שנאמר וקצתם
כו' : (ה) מ"ע לעשות מעקה על גגו שנאמר ועשית מעקה
לגגך ושמתם את נפשותיכם : (ו) מ"ע להסיר כל המכשולים
ו ליתן דקה בלב עוב ובשמהה שנאמר פתח חפסם את ידך לו
להלות לעני שנאמר אם כסף חלוקה את העני וכתיב העבט
העביתו כו' ועוד ללו מכלל עשה שנאמר לומדי תמיד משמע
אבל לא לישראל ולאו הבא מכלל עשה הוי עשה : (ח) פריעת
בע"מ מזה שנאמר והחיש אשר חמה נטתה זו מלך א"ר ומי שהיו
משלם נקרא רשע שנאמר לזה רשע ולא ישלם כו' : (ט) לכת
ספר שכיב צמנו שנאמר צמנו חתן ספרו : (י) להטיב אברה
שנאמר השב תשיבם לחיך : (יא) להחזיר משלון לעני צעת שהוא
צריך לו שנאמר תשיב לו את הפבוע והיו צמנו ע"פ ביה דין
בע"ר : (יב) להחזיר הגולה ולאו דוקא גולה אלא כל ממון
של הצירו שהוא צירו ע"פ פולגון גובה ולואה ונעזות העב
להחזירו : (יג) מי שלקח ריבית מירש מנות עשה להחזירו הוא
א תקח כו' ומי אסור עמד קבלו הכמיו ז"ל דרזה לומר אם
לקחת החזיר לו כדי שיחי' : (יד) לגמול הסד יכתוב והודעת
להם את הדרך וקבלו הז"ל דהיינו ג"ח : (טו) לקיים הכהוב
אשר ילכו בה וקבלו הכמיו ז"ל דהיינו ציקור הוליס : (טז) ועוד
פרשו הכמיו ז"ל אשר ילכו בה זו קבורה דהיינו להכבד מחיס
וכתיב כי קבור תקברו : (יז) ופיפה דהבוא קרא ואת המעשה
אשר יעשו קבלו הכמיו ז"ל שהוא פשרה שיעשה אדם לפני
משורת

ספר חנוכה

משורח דין : (א) לנדק המאמרים והמסקנות והמחצת שחמור
מחזני נדק חבני נדק בין נדק . (ב) מנות עשה מן הכורה שמי
שראה או שמע שחמור משרא הוא בסכנה חייב להגילו בכל כחו
דכחיב והי' עמו : (ג) האומר הרי עלי כד וכד לנדקא חעפיי
שלא הוי' לא נדק ולא שבעה מנות עשה לקיימו שחמור מותר
שפחיד קשמו : (ד) בדברי רשות אס הוי' היצר בלשון דר
מנות עשה לקיימו או להחיר הגדר שחמור כי ודור דר . (ה) (ו)
מנות עשה להפריש בכורה בין בכור חרס בין בכור בלחם טהורה
בין בכור חמור שחמור קדש לי כל בכור . (ז) מנות עשה
לפרות צט הכבור בהמשה כלעים שחמור וכל בכור ביד חפדה :
(ח) מנות עשה לפדות בכור חזיר וליתן עזורו שה לכהן .
(ט) לא רזה לפדיו מנות עשה לעדשו שחמור ואס לא חפדה
וערפהו . (י) מנות עשה בשימולא הן של עופות טהורים שחמור
מזומנים אס של הפיר ששלח האס שחמור שלח חלח אס האס (יב)
לפרוק המשא מעל בהמה חזירו אס חייב יבולה לילך מחמת
המשא שחמור עוזב חמור עמו : (יג) וב"ש שהייב לפרוק מעל
הבקר : (יד) וכן מנות עשה לטעון המשא שחמור הקס הקיס
עמו : (טו) מנות עשה לכסות דס חי ועוף ששקט שחמור
ושפד אס דמו זכסו בעשר : (טז) מנות עשה שיניח בעל הבית
לשכיר לאכול בזמן שכירתו מקה שבעה שחמור בי תבא בכרס
ריעד וכו' ואבלת כנפסד וקבלו חול' דבפועל הכחוש מדבר :
(יז) מנות עשה לשמש הלמירי חמור שחמור ועבדה אס כי
אקד וכל אס צרכות ונדולה שימשה בו : (יח) מ'ע כשימשה
חבילה שימשה בו עד שיבא הבעל חבילה שחמור עד דרוש לחיד
חיד לחמו : (יט) ואס זה באצדית מחמו של חזירו כל שכן
חיד להעריה בגופן של עיני שחמור ועיני מרודים תבא צית .
(כ) שיכחוב כי' משרא הפד חורה וזמן הוק ספרי ש"ס
ופוסקס שחמור ועסה כתבו לכס כו' . (כא) מ'ע שימשה
הכהן לשבעה קרובים הכחובים צפי' דהיינו לחמו ולהציו לבט
ולבחו לחמו ואחמו בתולה ואשחו שחמור לה יעמא וקבלו
חכמינו ז"ל דרזה לומר מנה : (כב) וי'א דגס לצילות יוס
ראשון הוא דאורייתא . (כג) אסור לשמור עבד או שפסח
ברעי שחמור לעולם צהס חמורו : (כד) הפיל שמו לא
עמו או אחר מב"ד ראשי חברים מ'ע שימחנו שחמור לחפשי
שלאנו חתק עמו . (כה) להטביל כלי העודה של מחכות

סוקרים

הקדש מן הגוים אעפ"י שלא נשתמש בהם אף בזמן וגם ישראל
 אינו רוצה להשתמש בהן אף בזמן שנאמר וכל אשר לא יבא בזה
 תעבירו במים : (מצ) ונריך להעביר כל הגודה קודם שיטביל
 שנאמר וְאֵת הַזֶּה וְאֵת הַזֶּה וְאֵת הַזֶּה וְאֵת הַזֶּה וְאֵת הַזֶּה וְאֵת הַזֶּה
 כלים ששתמשו בהן חיסור שנאמר כל דבר אשר יבא בזה תעבירו
 בזה וכתשמישו כן הכשרו : (מד) לאחד שם עבודה זרה שנאמר
 ואבדתה את שמה וכ"ש שאסור לקנות עבודה זרה גנוי וכלל
 מזה זו לכנות שם לגנאי : (מה) לשבר מצותה ולגדול
 השריהם ולשרוף ולהשמיד במותם ולאחד הכלים : (מו)
 שיצרכו הכהנים את ישראל שנאמר כה תצרכו : (מז) להגיל הנדרף
 מן הרודף את היצור להרגו או אחר הזכור לזה עליו או לבעול אחד
 מכל עריות שיש בה כרת שנאמר והקטנה את כפה ואם אינו יכול
 להגיל באחד מחברים מותר להרגו ואם יכול להגיל באחד מהבנים
 והרגו חייב מיתה :

פרק יד

מנות עשה מן התורה החלום בידים בזמן

- (א) לשבות מכל מלאכה בשבת שנאמר ובימים השבת השבות :
 (ב) וכן ביום הכפורים שנאמר שבת שבתון : (ג) וכן
 בפסח ועצרת וסוכת ושמיני עזרתה וקראש השנה שנאמר בהם שבתון
 מקרא קודש : (ד) בכ"מ שנאמר שבות מצוה להוסיף מחול
 על הקודש בין בכניסתו ובין ביציאתו כמו שקבלו הכתמים ז"ל
 מרבותי מערב עד ערב חשבתו שבתם : (ה) לישב בסוכה כל
 ימי הסוכה שנאמר בסוכת חשבו כו' : (ו) ליעול לולב עש שאר
 המינים ביום ראשון של סוכת מן התורה הן בהולה לארץ שנאמר
 ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ : (ז) מנות עשה להשבות
 החמץ בערב פסח קודם שעה ששית שנאמר חשבתו שאור מצתים
 ויכול לקיים באחד מצו' דרכים או שיטעל בלבו שיהי' נחשב בלבו
 כאלו הוא עמר או שיבערנו מן העולם : (ח) לרצות הרבה
 פוסקים אסור במלאכה בחול המועד מן התורה ולמדו חכמים
 ו'ל מכמה פסוקים חוץ מדבר האבד :

עד כאן ליום ה'

מנות

י

קיצור ספר חרדים פרק ט

מנחת לא תעשה מן התורה צידים ובגוף

(א) שלא לעבוד עבודה זרה שנאמר ולא תעבדם ואפי' אין דרך עבודתה זכר וכן המגפף או המושק עובר משום לא תעבדם : (ב) העושה עבודה זרה לעצמו אעפ"י שלא עבדה בין שעה בעצמו או שעה לאחרים לעשות לו עובר משום לא תעשה : (ג) והעושה לאחרים עובר משום לא תעשה : (ד) ואורח אדם הבולטת אעפ"י שאין עושה לא לזיו בעלמא עובר משום לא תעשה חצי אבי כסף : (ה) והמקיים פסל אעפ"י שלא עשה ולא עבדו עובר משום ופסל ומנחה לא תקרינו להם : (ו) שלא להנות מעבודה זרה ומתמשים שנאמר ולא תציל זעבא א בידך : (ז) ואפי' נוי עבודה זרה שבעבודה זרה בעצמה לא נאסר כגון שהתחמקו למחזור ומחזור אינו נאסר מ"מ בהיפוי וכנוי שעליו אסור שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עלהם : (ח) לא תרצה והבן ריחקה הוא כמלכין פרי חבירו : (ט) לא תגנוב אזהרה לגנוב נפש שהוא חייב מיתת בית דין : (י) לא תגנוב אזהרה לגנוב תמון וגנובה הוא שגונב בסתר : (יא) ולא תגזול אזהרה לגזול סלוקה בגלוי ובחזק : (יב) ולא תעשוק את רעך אזהרה עשק עבד ממון חבירו לידו בריון כבעלים ואינו רוצה להחזיר ואסור לגנוב או לגזול או לעשוק אפי' כל שהוא ואפי' לגוי : (יג) כמשתמש במשכון או בפקדון של חבירו וכן הנוטל כלי מבית חבירו בהחצא להשתמש בו להחזירו כדי זה בכלל גנב : (יד) ואפי' דעתו שלא להשתמש בו כלל רק שגונב להשתנות של חבירו לזערו כדי שפסע אחר יזכר בעמירת כליו הרי זה בכלל גנב : (טו) אפי' הגונב את שלו מן הגנב אסור אם יאמר לו בפירות זה שלי : (טז) שהוא שלא מדעת בעלים הרי זה גזול ואין שהוא רשאי להשחיל : (יז) ואסור לגנוב דעת סבירות ואפי' דעת סגוי ולפיכך כי יודע מוס במקוה ערד להודיע ללוקק : (יח) ובי תמכרו כו' א חנון זו אזהרה על אונאת ממון : (יט) ובפר עובד ב' לחוין שנאמר לא תחלוט : (כ) שלא להתחיל בהלנת ממון חבירו שנאמר לא תוכל להחלוט ואח"כ כן יעשה לכל אבידת אדם : (כא) מקו' שלא להתחיל בהלנת גוף חבירו להכילו מכל חזק תלמד כללו לא תעמוד על דם ריב

ריעד : (כב) שלא להלוות לישראל בריבית שנאמר את נסמך
 לא תזן כנסד : (כג) וגם הלוות מזהר שלא ליתן ריבית שנאמר
 לא תשד לאחיד : (כד) שלא יעבד שכן שכיר שנאמר לא תלין
 פעולה שכיר עד בוקר והוא שכר יום שנתנה לו חורה זמן לחזור
 אחר מעות כל הלילה : (כה) ואם היה שכיר לילה נתנה לו
 החורה זמן לחזור אחר מעות כל היום עבד היום ולא פרטו עובר
 משום ביומו תזן שכרו ומשום ולא חבא עליו השמש : (כו) היה
 שכיר שעות ביום גובה כל היום שכיר שעות בלילה גובה כל הלילה
 (כז) ואם הוא קפצן אם נתנה לו בחצי היום כזן ששקעה עליו
 חמה עובר : (כח) כשאדם רואה בהמת חבירו רובית תחת משאה
 חייב לעזור את חבירו ואם לאו עובר שנאמר לא תראה העור
 אחיד כו' והתעלמא : (כט) מקו' כשאדם רובן תחת מלאו משא
 לא עזרו עובר בלאו : (ל) העפ' שהחורה החירר לה
 לאכול ממלאכתו מ'ת אכור לו ליקח יותר מאכילתו ש'תת אכל
 כליו לא תזן : (לא) שלא להסוס בהמה בשעה שעומה מלפניה
 בדבר מאכל שנאמר לא תסוס : (לב) שלא לשכוח את הלוה
 בידו לא במנות בית דין שנאמר לא חבא א' ביתו לעיניו וגם
 מבהן שאסור לחטוף ממנו משכון דהיינו ולא תעבד עניו בהן
 (לג) ואפי' עליה בית דין אסור לכנס לביתו למשכנו ב'תמר לא
 חבא כו' והאיש וקבלו חכמינו ז"ל דכח' וההיש ראה לומר עליה בית
 דין אם לא שהבית דין לוקחין נכסיו ומגבין למלוה הנכס בדרך
 משכון אסור : (לד) ואפי' משכנו בית דין כדן חיר
 להחזיר לו כסות לילה בלילה וכסות יום ביום שנאמר לא תעבד
 בעבדו ולא בא הכתוב להזהיר שלא ישתמש בעבדו דזה בכלל
 גובה לא בא להזהיר לא תשכב עבדו ח'תך דהיינו כסות לילה
 (לה) תחובל אתה שלא בשעת הלוואה עובר שנאמר ואם תחובל
 בגד אמה : (לו) וכן תחובל רחיים ורכב שנאמר לא תחובל
 רחיים לרכב : (לז) המותק את השם עובר שנאמר והזדת את
 שמי לא תשטון כן לה' אקייכם : (לח) שלא להשחית דרך השחתה
 שום דבר שנאמר לא תשחית את עמך : (לט) שלא לבזל בשל
 בחלב אפי' להאכילו לגוי שנאמר ג' פעמים לא תבזל ואחד
 לאיסור ביטול : (מ) שלא להטיל מום בבכור שנאמר כל מום לא
 יסיה בו וקבלו חכמינו ז"ל דמזה לומר לא יהיה בויסיו עשוי :
 (מא) שלא ליקח שוחד ואפי' שוחד דברים ואפי' לדון אמה שנאמר
 לא תקח שוחד : (מב) שלא להלין המת שנאמר לא תלין נבלתו
 וקבלו

פיצור ספר חרדים

והכלו חכמינו ז"ל דכח הדין לכל המצות אבל מותר להלך
 לכבודו : (מג) שלא להקיף פאת הראש אפי' במספרים כעין
 הער שחמרה לא תקיפו פאת ראשכם ופאת עיניכם המקיף והמקיף
 והמקיף את הקטן הייב ואפי' אשה שחמרה בהקפת ראש חסורה
 להקיף את הקטן : (מד) שלא להשחית פאת הזקן בחער שנאמר
 לא תשחית פאת זקנך : (מה) לא יהיה כלי גבר על אשה ולא
 תלבש גבר שמלת אשה : (מו) ואכה חזיו וחמו מיתמו בחוק :
 (מז) המכה ישראל בין גדול ובין קטן בין איש לו אשה ואפי'
 השחי עובר בשני לאוין שנאמר לא יוסיף פן יוסיף ומשעת הרמת
 יד נקרא רשע ופסול לעדות : (מח) ובחתיכם בני ישראל לא
 ירדה צפרד : (מט) שור או שה איתו ואת בנו אסור לשחוט
 ביום אחד : (נ) לא תחרוש צפור וחמור לאו בקף חרישה ולאו
 דוקא שור וחמור אלא כולל הדין כל ב' מינים בין בהמה והיה ועוף
 כפי מעשה אדם מלאכה בביתו חייב ויש לו ארבע אפי' לא נעשה
 מנחמה אלא שהיו קשורין ביהר והוכהו לוקה : (נא) שלא להרביע
 בהמה או היה ושף שנאמר בהמתך לא תרביע כללים : (נב)
 והתרכיב חילן בחילן שאינו מינו אפי' בחזן לארץ לוקה וכן ירק
 בחילן או חילן בירק או ירק בירק : (נג) שלא לקפץ יד מליחן
 לדקה שנאמר ולא תקפון ירך : (נד) שלא להוסיף על המצות
 ולא לגרוע : (נה) שלא ללכת בחוקת העכו"ם במלבושים
 ובמנהגיהם במעשה ודבור ומדרכי האמורי שנאמר ובחוקותיהם
 לא תלכו : (נו) שלא לעבוד בצבור ובכור ולא לצוות שנאמר לא
 תעבד בצבור שורך ולא חנוח : (נז) שלא יתחבש אדם בשריטה
 על בשרו ויקעקע השריטה בצבע שנאמר ולחיצת קעקע לא תחנן
 בצמרם : (נח) שלא ישרט אדם בצפרו על אף שנאמר ושרט
 לנפש כו' : (נט) שלא יעשו הגודל הגודל דהיינו בית דין אחד
 מקחו מורין כן ומתקם כן כדי שלא תהא כשתי חרות שנאמר
 לא תתגודדו : (ס) לא תשימו קרחה כו' למת וכן לא יקרותו
 בראשם לחייב על כל הראש אס הוא על מת : (סא) שאדם
 בסותה עונתה לא יגרע : (סב) המניח בביתו סולם רעוע או
 שלא סילק הסקים או שלא עשה מעקה עובר בלאו שנאמר לא תשים
 דמים בביתך מלבד המטה הכוללת והתחתית אף גפוסים
 (סג) לא יעמל אדם אלא להוציא האמורים בפרשה או למת
 מזה : (סד) שלא להחית בשרה ובמשקולת ואפי' לגוי שנאמר
 לא תעש עול במדה במשקל כו' : (סה) שלא לשכות בביתו מזה
חסידה

קיצר ספר חרדים

חסירה או פחירה אפי' אין דעקו לקנות ולמכור בהם אף להשמיד
ביתו ואפי' לעשות מביט של מי רגלים שנאמר לא יהיה לך
בביתך חבן וחבן כו' : (סו) שלא לסרס שום זכר מבטלי חיים
בין הדב ומה ועוף שנאמר ובארצכם לא תעשו : (כו) שלא
לאחר מלחמה גדרו : (פסח) שלא יעבור אדם על מדו ושבועתו
שנאמר לא יהל דברו : (וכע) שלא יעשה אדם עבירה שיחלל
בו שם שמים והמשקרים לגוי וגו' : (להם הם) בכלל מהללי ה'
ועובר שנאמר ולא תחללו שם הדרו : (ע) שלא לעשות מלאכה
בשבת וביום הכפורים וביום טוב : (עא) המניח המן ברשותו
בשם עובר ב' לאוין לא יראה ולא ימא

פרק טז

מאות עשה ולא תעשה מדרבנן החלוקים בידים ובגוף

- (א) נטילת ידיים לאכילה : מצוה א' (ב) מים אחרונים : חובה
- נטילת ידיים לתפלה : (ד) הדלקת נרות בשבת ויום טוב
- (ה) כבלקת נר המנחה : (ו) עירובי תצירות
- ועירובי סחומין ועירובי תבשילין : (ז) משחרצ בית המקדש
- חקנו שהטח ביתו בסיד ישייר מקום פנוי אמה זכר להורצו וכן
- הנשים לא יקשטו בכל תכשיטיהם בפעם אחת אף תשייר תכשיט
- אחד וכן העושה סעודה לאורמים יניח מקום פנוי בשלחן
- ושהחזן יניח אפר מקלה ברהשו וכלם משום שנאמר אם לא
- העלה על ראש שמחתי : (ה) לשמש תלמיד חכם : (ט) להניח
- ידיו זה על זה בשעת שמונה עשרה : (י) להפריש חלה בחוץ
- לחרץ : (יא) אסור לעשות מלאכה מפלות השחר עד שיחפול :
- (יב) אסור במלאכה בערב שבת וערב יום טוב ממנחה קטנה
- ולמפלה ובערב פסח אסור מחלות היום שאז היה זמן שהיטח
- הפסח : (יג) לכל הפוסקים אסור בעשיית מלאכה בכו' עכ"פ
- מדרבנן חוץ מדבר האבד : (יד) אכל אסור בעשיית מלאכה כל
- שבועה ואסור בהנחת תפילין ביום ראשון של הבדו : (טו) אסור
- לזרוע כלאים הכרס בחוץ לארץ דהיינו ב' מיני ירק או זרעים
- עם הרק ואם זרע אבירין בהנחה אפי' בחוץ לארץ מדרבנן

ע"כ ליום ו' מ"ע ול"ח מ"ה החלוקים ברגלים
לקוח

קיצת פסר הרירם

(ה) לקום מפני אביו ואמו שהוא בכלל טבוב . (ו) לקום מפני
מכס או זקן בן שבעים שנים חפ' חינו הבס שנאמר והדרת
פני זקן וקבלו תבתינו ז'ל דוקן היינו זה שקנה חכמה ושיעור
הקמה מאביו ואמו וזקן היינו מלא קומתו כשיגיע לתוך ארבע
אמהיו . (ג) מקל ומזמר למדו תבתינו ז'ל לקום מפני ספק
הורה מפני צומרה הייב מפניה לא כ'ס . (י) היודע עדות
בהדרו לרד שיגד מעומד דכתיב ועמרו ב' האשים . (ה)
ללנות אדם היולא לדרך והוא בכלל גמילות חסדים וכן ללנות
המת עד הקבר ולשחות ד' אמות . (ו) שיצרכו הכהנים בעמידה
שנאמר כה הברכו קבלו חכמינו ז'ל בעמידה . (ז) לחלון
דאמר חסלה דאורייתא או דרבנן היא בעמידה שנאמר ויעמוד
פניהם ויחפלו . (ח) שלא יאכל בשבת חוץ משנים עשר מילין
שנאמר א יאל חים מתקבצו היינו מחנה ישראל שהיה י"ב מילין
ויש פוסקים שהוא מ'ה . (ט) שלא לחזור לקבוע דירתו
בצדדים אם לא לשמורה שנאמר בדרך חג' אחרתי לא חובשים
לראיהו . יא שלא להשתחוות לעבודה זרה שנאמר ולא תשתחוה
להם . יב שלא להשתחוות על רגלי אבנים חפ' לה' בשום
מקום רק בצדקת' שנאמר ואכן תזכית לא חסו צהריתכם ואם
בשחוקם בששון ידים ורגלים לוקה מן התורה .

פרק יח

מאות עשה ולא תעשה מדרבנן בתלמידי ברנאים

(א) מזה לרד לבית הכנסת ולבית המדרש ולכל דבר מוס
ואפי' בשבת שנאמר ונדעה נרדפה לדעת ה' . (ב)
להתנות מן יד ראשונים . (ג) לקבוע מקום לחפלו שנאמר
המקום אשר עמד שם . (ד) לכיון רגליו ולכרוע הצריעות
שהטו חז'ל ולפסוק הפסיעות . (ה) לילך לקבל פני רבו
ברגל ולבא מן הדרך ואפי' פני הצירו . (ו) ללכת לבית האב
ולבית המשכה . (ז) לרד לקרות מלכים . (ח) מי שיש לו נער
בחור ציאו ילד אלל חכם ויבקר עליו רחמים . (ט) שלא ללכת
גון נחמס שקוף ב' מילין בשב' ויום טוב . (י) שלא לפסוק
פגיעה גבה כשיואל מנהג הכנסת . (יא) שלא לכווס לביתו
פחלס וכ'ס לבית חמדו . (יב) אבוד ללכת משפתה ספר חורם
אם

ואם נרד לאחת יאל בין נזרא לגזרא • (יג) אסור לעבור לגד
המתפלל וכן ליטב נדדו • (יד) אסור לעבור תחורי בית הכנסת
בשעה שהנזור מתשללן • (טו) אסור לילך בקומה זקופה :

פרק יט

מאות עשה ולא תעשה מן התורה החלויים בראש הגויה

- (א) מאות על האב למול את בנו שנאמר ביום השמיני ימול כו' •
(ב) לא מל אביו מאה על בית דין למולו שנאמר המול לכם
כו' • (ג) לא מלו ביה דין כשיגרל חייב למול את עצמו וכל יום
שיעבור עליו משיגרל הרי זה מבטל מאות עשה והייפ כרא • (ד)
מאות על הרב למול את עבדיו הכנענים שנאמר ילד בית וגזקת
כסף • (ה) מאות על הבית דין לימול הגרים זמתיירו • (ו)
מאות עשה לקדש חשה בכסף או בשטר או בביתא שנאמר כי יקח
כו' והיושא אשה ולא קדשה תחלה ביעל עשה זו • (ז) מאות עשה
לשרות ולרבות שנאמר פרו ורבו • (ח) מ"ע לקיים עונתו עש
אשתו שנאמר ושמח את אשתו מלבד הלאו ועונתה לא יגרע •
(ט) מאות עשה שיפרוש האיש מאשתו שמור לוסתה שנאמר
והזהרתה את בני ישראל מעונתה • (י) היס תשמש עם הטמורה
והרגישה שפרסה ודה אסור לו לפרוש באבר חי אלא ימתין עד
שימות וזכו מאות עשה שבדה שהייצין עליה כרת שנאמר ותבי
עליו אפי' בשעת נדחה תהא עליו • (יא) מאות עשה על האיש
שיפרוש מאשתו מלבד עליה אם נמא בזה דבר ערוס שנאמר כי
מא בזה ערוס דבר וכן אם תגרש אותה באיזה סיבה שלא יוציא
אותה אלא בגט • (יב) מאות עשה ליבם אשת אחיו עמה בלא בניס
ואם יתכן לייבם יחלון לה • (יג) שיפרוש אדם מן הצואות שלא
יהיה להוט בחימונים ואחר הביאות הבבה כתרנגולים שנאמר
קדושים תהיו • (יד) ועל הכהנים נתוספה עליהם עשה שיפרשו
מתים האסורים להם שנאמר קדושים יהיו לשקיהם • (טו) כל
הערויות הכתובים בתורה יש מן סקילה שרפה או סנק או כרת •
(טז) אם אין רואה היבם לייבם אשת אחיו או יחלון לה ליבמה
וכל זמן שלא הלכה אסורה לשוק שנאמר לא תהיה אשת כמות •
(יז) שלא ישא כהן גרושה וזוגה וחללה • (יח) לא תהיה קדשה
מבמת ישרא לרמזים שלא יבועל אדם אשה בלא קדושין וז"ל
שלא

קיצור מספר תרד"ם

שלא ישא שמה וכן בזה ישרא. אסור בעבד שנאמר ולא ישיב קדם
 (יג) שלא ימסור אדם בכו לבעול בלא קדושין שנאמר א תחלה
 את בחד להנדה - (כ) ועוד אחרו שכלל זה המסירה בכו לזון
 (כח) שלא יגרוש בארבע את אנוסו - (כב) שלא יגרש המזונה
 שם דע את אשתו - (כג) שלא ישא החולץ הליצתו שנאמר אשר
 לא יצוה ביון שלא בנה שוב לא יבנה - (כד) שלא יחזיר אדם
 גרושתו משנשאת לאחר שנאמר לא יוכל בעלה כו' - (כה) שלא
 ישא גמור ישראלי או ישרא מתנת - (כו) מי שמחשבו בנים
 שלו אסור בזה ישרא שנאמר לא יבא פגועה דכה - (כז) וכן
 מי שנכרת הגיד שלא נשתייר מן העטרה כלום שנאמר וכרות
 שפכה - שלא לבא על גוי ושלא תבעל ישראית לגוי שנאמר בחד
 לא תחן לבנו - (כט) לא תנאף לא תבא בר ניאוף בין ביד
 בין ביד בין ברנל דהיינו שמתאף בינו לבין עמו שמתקד מלח
 בידו וברגלו - (ל) התעבה ומתקד לאחד מן העריות דרך תלוא
 או שסבכה בקרוב בשר לוקה שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה
 (לא) אסור להתאחד עם העריות מן החורה וילפין מקרא
 (לב) וזה וזה לא תשכב ותיכון וסקליו וכן הבא על הבתול
 (לג) התעבה וקביו בגדולים עובר משום כל השקו וזקטנים
 גם השום לא יסיה עקר - (לד) בלה בלא ברכה אסורה כנדה
 (לה) אסור לבוא על א"ז שלא ברצונה וכן אסור לשמש עם
 אשתו בשדה בלא אהל ולא ביום ולא לאור היר ולא בגלוי בלא
 מכסה ולא בפני כל חי - (לו) אסור חכמים שלא ישא אדם
 מעוברת הצירו או מיניקה תצירו בין אמה או גרושה : (לז)
 אסור לאדלף לדוח עם אשתו בלא כתובה ואם נאדסה נדון
 לכתוב אחרת

תם ונשלם שבת ראש עריות